

Ταχυδρομικό τέλος
καταβλήθηκε

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΕΔΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΕ.Σ.Τ.Α.Σ.
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1988

ΔΕΛΤΙΟ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

18

ΔΥΝΑΜΗ ΕΘΝΙΚΗ

Μια από τις δυναμικότερες επενδύσεις που έγιναν στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια αφορούν τα έργα εκσυγχρονισμού των ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΩΝ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ.

Από τα μεγαλύτερα παγκοσμίως έργα εκσυγχρονισμού, είχαν σκοπό να διπλασιάσουν τον αριθμό των μονάδων παραγωγής και να εγκαταστήσουν την πιο εξελιγμένη υψηλή τεχνολογία με στόχους:

- την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος
- την παραγωγή προϊόντων με τις αυστηρότερες διεθνείς προδιαγραφές
- την ανταπόκριση των προϊόντων στις ανάγκες της αγοράς (αύξηση παραγωγής βενζινών και ντίζελ σε βάρος του μαζούτ)
- την, κατά συνέπεια, δημιουργία ενός ανταγωνιστικού Κρατικού Διυλιστηρίου.

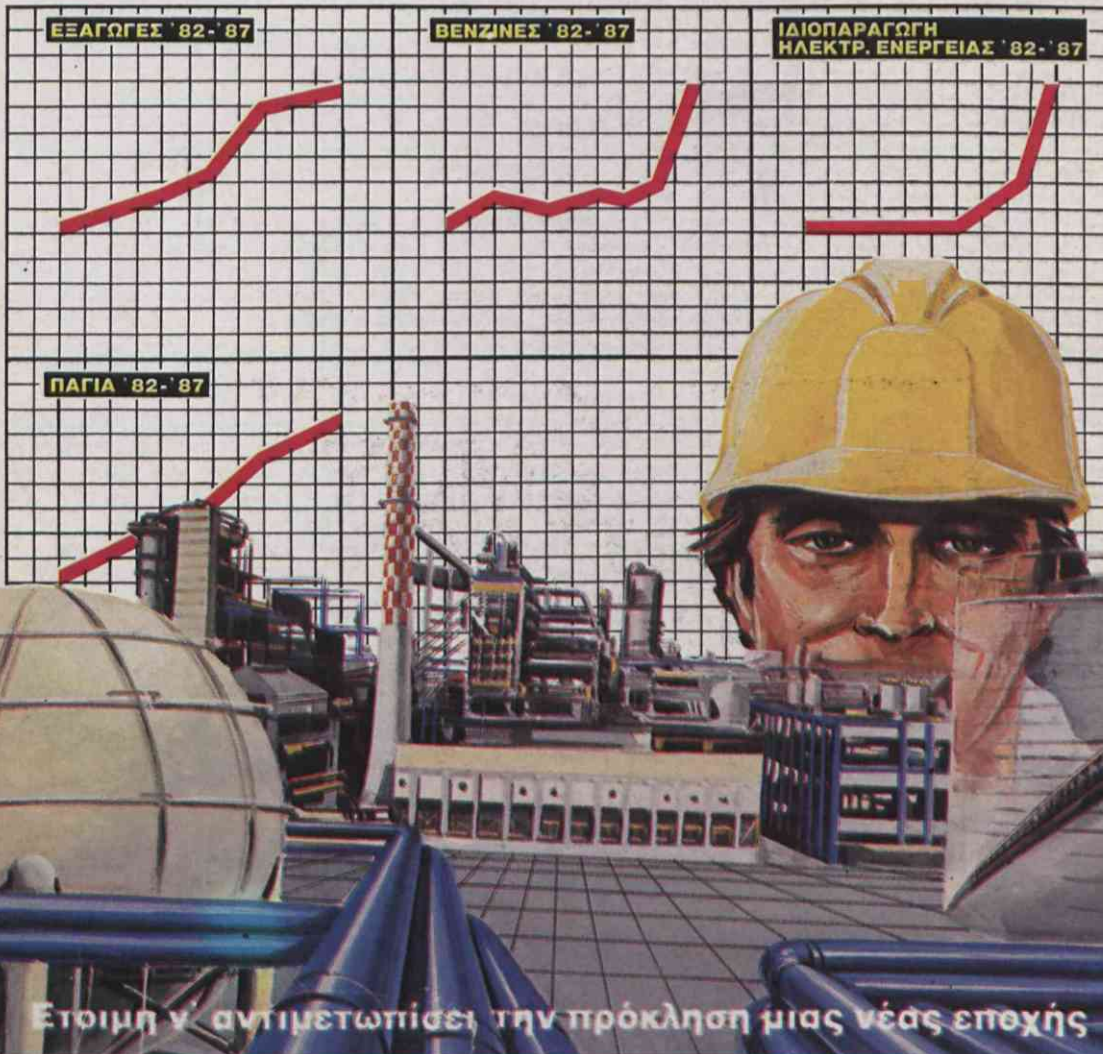
Με την ολοκλήρωση των έργων εκσυγχρονισμού τα ΕΛ.Δ.Α. μπορούν πια να δίνουν στην αγορά μια σειρά νέων προϊόντων (αμόλυβδη, βενζίνη χαμηλού μολύβδου, ντίζελ χαμηλού θείου, ντίζελ ειδικών προδιαγραφών για λεωφορεία).

Πανέτοιμα ν' αντιμετωπίσουν ΚΕΡΔΟΦΟΡΑ τη σύγχρονη αγορά πετρελαιοειδών, δίνουν την δυναμική απάντηση του Δημοσίου Τομέα στην πρόκληση του 1992.

Χωρίς υπερβολή, τα Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου αποτελούν πλέον ΔΥΝΑΜΗ ΕΘΝΙΚΗ καθώς η συμβολή τους στην οικονομία της χώρας θα αποδειχθεί περισσότερο από θετική!

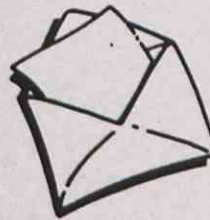

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ Α.Ε.

Ετοιμη ν' αντιμετωπίσει την πρόκληση μιας νέας εποχής

ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ Δ.Σ. ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΕΕ

Αγαπητές συναδέλφισσες

Το ΔΕΛΤΙΟ αποτέλεσε στο παρελθόν το σταθερό και πολύτιμο συνδετικό κρίκο του Δ.Σ. με τα μέλη του ΣΕΕ. Δυστυχώς, οι γνωστοί οικονομικοί λόγοι εμπόδισαν ως τώρα την απρόσκοπτη έκδοσή του κι έτσι από τον Ιανουάριο του 1987 ως το Δελτίο που κρατάτε στα χέρια σας, δεν μεσολάβησε κανένα άλλο...

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσουμε ότι χάρη στις προσπάθειες του Δ.Σ. και της Επιτροπής Δελτίου, εξασφαλίστηκε καταχώρηση διαφημίσεων που κάνει δυνατή την επανέκδοση του ΔΕΛΤΙΟΥ ΜΑΣ, αυτή τη φορά, πιστεύουμε, τακτικά ανά τρίμηνο.

Τα γεγονότα που μεσολάβησαν στη ζωή του ΣΕΕ από το προηγούμενο Δελτίο ως το σημερινό είναι πολλά. Ανάμεσα σ' άλλα και η εκλογή νέου Δ.Σ. Δυστυχώς, σ' αυτό το τεύχος δεν είναι δυνατόν να περιληφθεί όλη η προηγούμενη δραστηριότητα του ΣΕΕ, αλλά μέρος της μόνο. Ελπίζουμε ότι με μελλοντικές ειδικές εκδόσεις (με πρώτη την έκδοση «Εκπαίδευση για την Ειρήνη») θα γίνουν γνωστές ευρύτερα οι αξιόλογες επιστημονικές συναντήσεις που οργανώθηκαν από το ΣΕΕ.

Αγαπητές συναδέλφισσες

Αισθανόμαστε την ανάγκη γι' άλλη μια φορά ν' απευθυνθούμε σ' εσάς μέσω του ΔΕΛΤΙΟΥ και να σας καλέσουμε σ' ενεργότερη συμμετοχή στη δράση του ΣΕΕ. Πιστεύουμε ότι οι κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι ο βασικός και αναντικατάστατος μοχλός για τη λύση των προβλημάτων μας είναι η συλλογική δράση. Η αναβάθμιση της θέσης της ελληνίδας δεν μπορεί να γίνει έξω και από τη δική μας δράση ως γυναικών και επιστημόνων.

Περιεχόμενα

	σελ.
Γράμμα του Δ.Σ. του ΣΕΕ	1
Ειδήσεις - Σχόλια	2
Σύνθεση Δ.Σ. του ΣΕΕ Υποτροφίες	8
8 Μάρτη: Γυναίκα - 2000 χωρίς πυρηνικά	9
Πρόταση έρευνας στο ΥΠΕΤ: «ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΣΣΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»	10
Επίδομα γάμου στις γυναίκες	15
Βορράς - Νότος και γυναικείο κίνημα	16
Ισότητα = περισσότερες υποχρεώσεις;	17
Κύπρος - πορεία στα κατεχόμενα	19
Γενική Συνέλευση της Unesco	19
Η Τέτα της Ειρήνης	20
Άνθρωπος και Περιβάλλον	22
Δραστηριότητες Επιτρ. Δημ. Σχέσεων	24
Διήμερο για την Εκπαίδευση και την Ειρήνη	25
Ο Βορράς, ο Νότος, κι εμείς	40
AIDS και ανθρώπινη συμπεριφορά	41
Βιβλιοθήκες και εκπαίδευση	46

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΕΕ ΙΟΥΛΙΟΣ 1988
ΤΕΥΧΟΣ 18

Εκδότης Ειρήνη Δηλάση Πρόεδρος ΣΕΕ Ταύρου 94 Κηφισιά
- Τηλ 8075048

Ιδιοκτήτης Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων Βουλής 44Α -
Τηλ 3234268

Συντάσσεται από Επιτροπή

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συντακτών
τους

Φωτοστοιχειοθεσία ΣΟΥΠΕΡ-ΦΩΤ Ελενη Γκαλέμα Μεσαλίου
γίου 2 - Τηλ 3613349

Μακέτες *Figure* Τηλ 9230475

Ο ΕΟΜΜΕΧ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ ΣΤΙΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ:

ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

- **Εκπονεί** τεχνικοοικονομικές μελέτες για λογαριασμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων όσον αφορά νέες επενδύσεις, μετεγκατάσταση, επέκταση κ.λπ.
- **Συντάσσει** μελέτες βιωσιμότητας και διάγνωσης για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και προτείνει λύσεις για τα διάφορα προβλήματά τους.

ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑ

- **Παρέχει** ειδικά κίνητρα σε επιχειρήσεις που αναπτύσσουν καινοτομίες και χρηματοδοτεί νέους, που σκοπεύουν ν' ανοίξουν μεταποιητική επιχείρηση τεχνολογικού προσανατολισμού.
- **Πρωθεί** την τεχνολογία και προάγει τη συνεργασία μικρομεσαίων επιχειρήσεων με ειδικούς επιστήμονες ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΤΕΕ, κ.λπ.
- **Συντάσσει** διαγνωστική μελέτη και αξιολογεί καινοτομίες-εφευρέσεις από τεχνικοοικονομική άποψη.

ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ

- **Ενθαρρύνει** την εφαρμογή σχεδιασμού προϊόντων (συμμετοχή του ΕΟΜΜΕΧ μέχρι και 55% για προγράμματα συνολικής δαπάνης 2 εκατ. δρχ.).
- **Πληροφορεί** έγκαιρα για χρώματα, νήματα, υφάσματα, πλέξεις και σχέδια ενδυμάτων (παιδικών, ανδρικών και γυναικείων).

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ

- **Οργανώνει** σειρά εκπαιδευτικών-επιμορφωτικών προγραμμάτων, που αναφέρονται σε θέματα: τεχνικά, διοίκησης και οργάνωσης της επιχείρησης.
- **Χορηγεί** υποτροφίες, που αφορούν την κατάρτιση νέων, για στελέχωση βιοτεχνικών-χειροτεχνικών συνεταιρισμών και για εξειδίκευση σε διάφορους κλάδους.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

- **Εκδίδει** σειρά βιβλίων και εντύπων (για τη βιοτεχνία και τη χειροτεχνία), καθώς και την τριμηνιαία επιθεώρηση ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ.
- **Απαντά** μέσα από το Κέντρο Τηλεφωνικής Εξυπηρέτησης σε όλα τα ερωτήματα που έχουν οι βιοτέχνες (σε εύλογο χρονικό διάστημα).

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

- **Αξιολογεί** επενδύσεις (μέχρι 40 εκατ. δρχ.) για χρηματοδοτήσεις βάσει του αναπτυξιακού νόμου 1262/82 (και τροποποιήσεών του).
- **Δανειοδοτεί** βιοτεχνίες με βάση την 197 απόφαση της Ν.Ε. (χωρίς να ζητά κάλυψη με εξωεπιχειρησιακές εγγυήσεις).
- **Επιχορηγεί** συνεταιρισμούς και κοινοπραξίες νέων, ηλικίας μέχρι 35 ετών, που εγκαθίστανται στην περιφέρεια. Επίσης στους ίδιους συνεταιρισμούς και κοινοπραξίες παρέχει άτοκα δάνεια.

Επίσης ο ΕΟΜΜΕΧ εξασφαλίζει:

- Έκδοση εγγυητικών επιστολών. • Συμμετοχή στις κρατικές προμήθειες. • Προώθηση του θεσμού της υπεργολαβίας. • Υποστήριξη των καινοτομιών και εφευρέσεων. • Προώθηση των πωλήσεων. • Μελέτες ανάπτυξης κλάδων παραγωγής. • Φροντίδα και βοήθεια στη χειροτεχνία.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ
Ξενίας 16 και Έβρου ΑΘΗΝΑ 115 28 Τηλ: 7715002-7799972

ΕΝΩΜΕΝΕΣ
στον αγώνα για
ΕΙΡΗΝΗ-ΥΦΕΣΗ-ΑΦΟΠΛΙΣΜΟ
για να σταματήσουν
οι πυρηνικές δοκιμές
κι ο «πόλεμος των άστρων»
για να φύγουν
οι βάσεις και τα πυρηνικά

ΘΕΑΤΡΟ
ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ
30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
(ώρα 5 μ.μ.)

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΟΙΟΥΣ;

Θεότητες-σύμβολα των Αζτέκων από το Μεξικό βρέθηκαν στο αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας, και έργα του δικού μας **Μόραλη** εκτέθηκαν πρόσφατα στην Εθνική Πινακοθήκη. Οι εκθέσεις όμως αυτές δεν λειτούργησαν ουσιαστικά στους θεατές τους, παρά μονάχα

σ' εκείνους που ήταν ήδη καλά πληροφορημένοι ή είχαν προκαταβολικά ασχοληθεί με το περιεχόμενό τους. Οι επισκέπτες; μπαίνοντας στην έκθεση των Αζτέκων, βρέθηκαν μπροστά σ' ένα κείμενο για το αρχαίο Μεξικό, που θύμιζε φτωχά γραμμένο λήμμα εγκυκλοπαιδείας,

χωρίς καμμιά αναφορά στα ίδια τα εκθέματα που επρόκειτο να δούν. Στην έκθεση του Μόραλη, σε όποιον ζήτησε κάποιες έντυπες πληροφορίες, το μόνο που του υπέδειξαν ήταν η κατά τα άλλα αξιόλογη έκδοση για τον ζωγράφο στη τιμή των ... 15.000 δρχ.

Πιστεύουμε ότι η οργάνωση των εκθέσεων είναι κάτι περισσότερο από απλή έκθεση σε θέα κάποιων αντικειμένων. Είναι η **παρουσίαση έργων. Παρουσίαση που προϋποθέτει ότι οι οργανωτές των εκθέσεων πρέπει να ενημερώνουν με έντυπα και άλλους τρόπους, προσιτούς σε όλους,**

το κοινό, ώστε αυτό να μπορεί να φτάνει στην ουσία των εκθεμάτων, δηλ. στο γιατί και στο πως δημιουργήθηκαν, κάτω από ποιές ανάγκες, συναισθήματα, γεγονότα κλπ. Κι αυτό γιατί δεν νοείται άλλος λόγος ύπαρξης των εκθέσεων παρά για να φτάνει σ' όλους μας η ουσία της τέχνης, ώστε να μας αγγίζει και να μας μεταδίδει τα μηνύματά της.

Διαιωνίζεται όμως το φαινόμενο να επισκεπτόμαστε εκθέσεις «κοιτάζοντας» τα εκθέματα, χωρίς να τα βλέπουμε ουσιαστικά, έτσι όπως ατενίζουμε την Ακρόπολη από τις άσχημες πολυκατοικίες μας, λίγα ξέροντας γι' αυτήν.

Είναι βέβαια σημαντικό κι αισιόδοξο που πολλοί επισκεπτόμαστε τις εκθέσεις, χωρίς να έχουμε ιδιαίτερη παιδεία όσον αφορά το περιεχόμενό τους. Όμως, είναι κρίμα να αποκλείονται τόσο άνθρωποι από τη σωστή και πολύτιμη ενημέρωση για τα εκθέματα. Κι είναι ακόμη περισσότερο κρίμα να αποκλείεται η υπόλοιπη Ελλάδα από τέτοιες Εκθέσεις.

Επιτροπεία - Υιοθεσία

Ανακινώθηκε η σύσταση επιτροπής για την συμπλήρωση του Οικογενειακού Δίκαιου με τα πολύ σημαντικά θέματα της Επιτροπείας και της Υιοθεσίας. Κι ενώ τα υπόλοιπα μέλη της Επιτροπής ήταν τα «ex officio» αναμενόμενα, οι **γυναίκες οργανώσεις που τόσο σημαντικό ρόλο έπαιξαν στην εκπόνηση του νέου Οικογενειακού Δίκαιου, αυτή τη φορά αγνοήθη-**

καν! Η Γενική Γραμματεία Ισότητας, που «υποκαθιστά» τη ζωντανή παρουσία και συμμετοχή του μαχόμενου γυναικείου κινήματος, δεν πιστεύουμε ότι μπορεί πραγματικά, ως κυβερνητικό όργανο, να μεταφέρει τη φωνή, τις εμπειρίες και τις θέσεις των μη κυβερνητικών γυναικείων οργανώσεων.

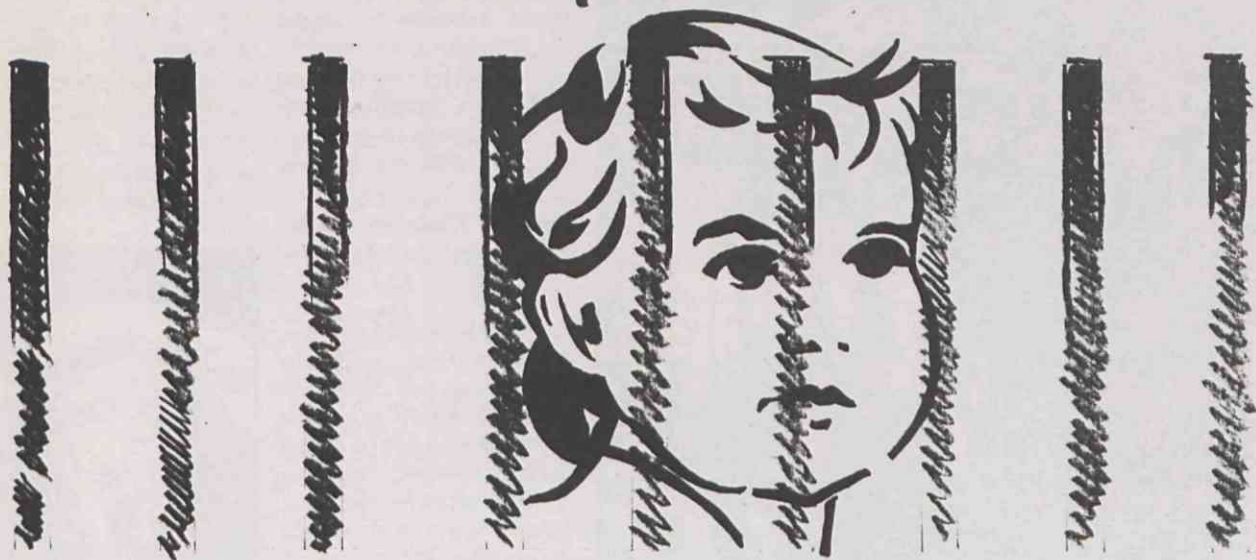
Ο ΣΕΕ διαμαρτύρεται για τον αποκλεισμό των γυναικείων οργανώσεων και ζητάει τη συμμετοχή τους στην επιτροπή.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΛΚΗ ΑΡΓΥΡΙΑΔΗ

Το Δ.Σ. του ΣΕΕ πληροφορήθηκε με οδύνη τον απροσδόκητο χαμό του Αλκη Αργυριάδη, Προέδρου της «Ελληνικής Επιτροπής για τη Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη». Ο Αλκης Αργυριάδης υπήρξε εξαιρετος επιστήμονας και αγωνιστής της ειρήνης.

Το Δ.Σ. αποφάσισε να παραβρεθεί στην κηδεία του, να υπογράψει στο βιβλίο συλλυπητηρίων της ΕΕΔΥΕ, και αντί για στεφάνι να δώσει το ποσό των 20.000 στην ΕΕΔΥΕ για ενίσχυση των σκοπών της.

φυλακισμένα νηπια

Το θέμα της φυλάκισης της Β. Βογιατζή μαζί με τον 16μηνιο γιό της Άρη, ξαναφέρνει στην επικαιρότητα το επώδυνο πρόβλημα της γέννησης και απανθρωπής διαβίωσης παιδιών μέσα στη φυλακή.

Η Β. Βογιατζή έχει κατηγορηθεί για συμμετοχή σε τρομοκρατικές πράξεις. Η αίτησή της για αποφυλάκιση μέχρι τη δίκη της, με τον όρο να παρουσιάζεται καθημερινά στο αστυνομικό τμήμα, απορρίφθηκε επειδή θεωρήθηκε ύποπτη φυγής στο εξωτερικό. Συνθήκες διαβίωσης του μικρού της γιού: ένα κελί 2x2, φροντίδα από διαφορετικά πρόσωπα, τις κατάδικες, διατροφή από τις μερίδες των κρατούμενων γιατί ο μικρός δεν θεωρείται ότι ανήκει στη δύναμη της φυλακής. Αποτέλεσμα: προβλήματα στην όρασή του, φιλάσθενος. Στις 9-5-88 η βαρεία πόρτα του κελιού μάγκωσε τα δάχτυλά του. Ακατάσχετη ήταν η αιμορραγία. Τον έστειλαν στο Τζάνειο Νοσοκομείο 3 ώρες μετά το ατύχημα.... λόγω γραφειοκρατικών διαδικασιών. Καμ-

μιά αναφορά της Βογιατζή δεν εισακούστηκε, να επισκέπτεται παιδίατρος τη φυλακή.

Σύμφωνα με το **Τμήμα Ψυχολογικής Παιδιατρικής του Νοσοκομείου Παιδιών** η «Αγία Σοφία» ο μικρός Άρης παρουσιάζει διαταραχές στην επικοινωνία, στον ύπνο και στη λήψη τροφής, έχει έντονο άγχος και ανησυχία.

Όμως, δεν είναι αυτό το μοναδικό παιδί που μεγαλώνει στη φυλακή. Υπάρχουν άλλα τσιγγανόπουλα, των οποίων οι μητέρες μπαίνουν για μικροαδικήματα.

Η άλλη εναλλακτική «λύση» γι' αυτά τα παιδιά είναι τα ιδρύματα και τα ορφανοτροφεία, απ' όπου τα περισσότερα βγαίνουν εγκληματίες.

Η Πολιτεία εθελουφλώντας στερεί τη χαρά της ζωής από αθώους και τρυφερούς ακόμη ανθρώπους.

Ένα πρώτο βήμα τουλάχιστον για την επίσημη αναγνώριση του προβλήματος είναι ο νέος σωφρονιστικός Κώδικας που έχει κατατεθεί για ψήφιση στη Βουλή. Το

άρθρο 33 παρ. 6 προβλέπει: «Για τις μητέρες-κρατούμενες να ζουν μαζί με τα παιδιά τους σε ατομικά κελιά 40 τετραγωνικών μέτρων» και στο άρθρο 66 παρ. 2: «Οι μητέρες-κρατούμενες εφόσον εργάζονται στη φυλακή, να απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα των ελεύθερων εργαζομένων γυναικών».

Οι θέσεις που πήραν ήδη ορισμένες γυναικείες οργανώσεις για το πρόβλημα αυτό είναι: Η **Ένωση Γυναικών Ελλάδας** πιστεύει ότι τα παιδιά ηλικίας μέχρι και 4 χρονών και εκείνα των οποίων η μητέρα τους βρίσκεται στη φυλακή, πρέπει να μεγαλώνουν κοντά στη μητέρα τους. Γι' αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στο νέο Σωφρονιστικό Κώδικα η δημιουργία περισσότερων αγροτικών φυλακών, γιατί σ' αυτές δίνονται καλύτερες προοπτικές, κυρίως στα παιδιά, να ζήσουν σε μεγάλους χώρους, να παίζουν κλπ.

Η **Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδας** πιστεύει ότι ο χώρος της φυλακής χωρίς αμφιβολία είναι τελείως ακατάλληλος για να ανατραφεί ένα

βρέφος και η φυσική του μητέρα είναι το πιο κατάλληλο πρόσωπο για να αναθρέψει το παιδί της. Όμως η ΟΓΕ λέει ότι «η περιπτώσιολογία του εγκλήματος και η προσωπικότητα των ποινικών παραβάσεων έχει τόση ποικιλία και ευρύτητα, που δεν είναι δυνατόν χωρίς ιδιαίτερη επισταμένη μελέτη να δοθεί μία γενικευμένη απάντηση».

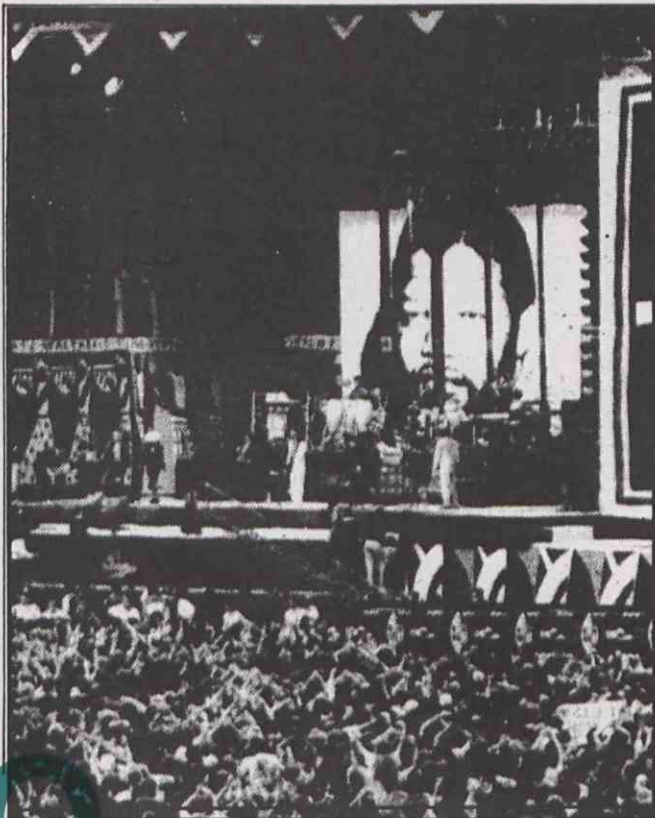
Η **Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών** λέει ότι από τη μία η Αγία-Μητέρα σύμβολο της αυτοκρατορίας, και από την άλλη η Στριγγλα-Φόνισσα που της στερείται το δικαίωμα της φροντίδας του παιδιού της, είτε κλεισμένο μαζί της στη φυλακή, είτε τελείως αποκομμένο από τη μητέρα, είναι τα δύο πρόσωπα που συντηρεί με την υποκριτική της στάση η Πολιτεία, μέσα από θεσμούς, νομοθεσία, σωφρονιστικό σύστημα, που δεν χωράνε σε μία κοινωνία που πρέπει και μπορεί να είναι πιο ανθρώπινη και δίκαιη.

ΑΠΑΡΤΧΑΙΝΤ

Συναυλία κατά

Νέλσον Μαντέλα, το σύμβολο του αγώνα κατά του απαρτχάιντ της Νότιας Αφρικής, έκλεισε τα 70 του χρόνια στις 11-6-88 κι απ' αυτά τα 25, από το 1964,

μέσα στη φυλακή, όπου βρίσκεται ακόμη σήμερα. Για την απελευθέρωσή του δόθηκε την ημέρα των γενεθλίων του, στο Γουέμπλεϊ του Λονδίνου, μια σημαντική συναυλία από ονόματα της

ροκ, τζαζ, ραπ μουσικής με παγκόσμια φήμη.

«Βρισκόμαστε εδώ, στο στάδιο Γουέμπλεϊ, για να τιμήσουμε έναν μεγάλο άνθρωπο, σύμβολο της μάχης των καταπιεσμένων της Νότιας Αφρικής εναντίον του απαρτχάιντ. Νέλσον Μαντέλα, σε χαιρετίζουμε και προσδοκούμε να σε δούμε ελεύθερο». Μ' αυτά τα λόγια ο γνωστός **Χάρυ Μπελαφόντε** κήρυξε την έναρξη της συναυλίας.

Τα 72.000 άτομα που βρέθηκαν στο Γουέμπλεϊ εκείνο το Σάββατο δεν ανταποκρίθηκαν μόνο γιατί θα εμφανίζονταν τόσο μεγάλα ονόματα της μουσικής που θεωρούνται σύμβολα της, αλλά γιατί θα τραγουδούσαν εκείνη τη μέρα κατά του απαρτχάιντ, για την απελευθέρωση των μαύρων της Νότιας Αφρικής. Εκατομμύρια τηλεθεατές σε 60 χώρες, όπως και στην Ελλάδα, είδαν ζωντανή τη συναυλία κι άκουσαν μηνύματα, όπως εκείνο της Λένοξ των «Γιουρίθμικς», πως αυτή η συναυλία θα κάνει τον κόσμο να σταθεί για λίγο και να σκεφτεί τι σημαίνει απαρτχάιντ, και ότι είναι σημαντικό οι μαύροι της Νότιας Αφρικής να απελευθερωθούν.

Σημαντική ήταν και η δήλωση του **Τζιμ Κερρ**: «με το live aid, (δηλ. την συναυλία για τη βοήθεια των παιδιών που πεθαίνουν από αστία στην Αιθιοπία) δεν ρισκάρουμε τίποτα. Σήμερα, όσοι βρεθήκαμε εδώ, ρισκάρουμε πολλά». Ήταν σημαντική γιατί εκατομμύρια νέοι άκουσαν για το απαρτχάιντ από αυτούς που θεωρούν πρότυπά τους.

Το μήνυμα της 11ωρης αυτής συναυλίας είναι πως η μουσική, πέρα από την απλή ευχαρίστηση ή αισθητική απόλαυση που προσφέρει, έχει και τη δύναμη να ενώσει τους ανθρώπους σ' ένα κοινό ευγενικό σκοπό, ταξιδεύοντας τα μηνύματά της σ' όλο τον κόσμο.

OZON

σήμα κινδύνου

Ενδιαφέρων διάλογος με θέμα «η μείωση του στρώματος του όζοντος» πραγματοποιήθηκε στις 3-6-88 μέσω δορυφόρου μεταξύ επιστημόνων από την Ουάσιγκτον, το Τορόντο, τη Βόννη, την Ρώμη και την Αθήνα, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος.

Ο διάλογος οργανώθηκε από την Υπηρεσία Πληροφοριών των ΗΠΑ (United States Information Service), με την υποβολή ερωτήσεων στον υπεύθυνο του σχετικού προγράμματος της NASA κ. Ρό-

μπερτ Γουότσον. Από ελληνικής πλευράς συμμετείχε ο καθηγητής της φυσικής της ατμόσφαιρας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και μέλος της Διεθνούς Επιτροπής Όζοντος κ. Χρήστος Ζερεφός. Ήταν σημαντικός αυτός ο διάλογος γιατί βγήκαν μερικά συμπεράσματα, με τα οποία συμφώνησαν όλοι οι ειδικοί αυτοί επιστήμονες, οι οποίοι ήταν οι πιο αρμόδιοι για το θέμα. **Επιβεβαιώθηκε η άποψη πως η κύρια ευθύνη της καταστροφής του όζοντος, κυρίως στην Α-**

νταρκτική, ανήκει στον άνθρωπο, εξαιτίας των ραδιενεργών κατάλοιπων που διοχετεύει εκεί. Τονίστηκε η πιθανότητα αύξησης καρκίνων του δέρματος, αφού το όζον στην ατμόσφαιρα δεν επιτρέπει τη διέλευση της υπεριώδους ακτινοβολίας.

Για την Ελλάδα αναφέρθηκε πως δεν υπάρχουν ανησυχητικά στοιχεία για το στρώμα όζοντος στην ατμόσφαιρά μας.

Όμως είναι ήδη ανησυχητικό ότι σ' ένα σημείο του πλανήτη μας, την Ανταρκτι-

κή, έχει δημιουργηθεί τέτοια καταστροφή από τον άνθρωπο.

Αυτή η επιστημονική διαπίστωση κάνει επιτακτική πλέον την ανάγκη να σταματήσει ο ξέφρενος ανταγωνισμός των πυρηνικών όπλων και να βρεθούν άλλοι τρόποι στην παραγωγική διαδικασία, ώστε να εξαλείφονται τα πυρηνικά απόβλητα, διότι τώρα πια δεν πρόκειται απλά για μόλυνση του περιβάλλοντος αλλά για καταστροφή.

Οι γυναίκες της ΙΝΔΙΑΣ

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα με τα τεράστια επιτεύγματα της τεχνολογίας, με τους computers και τη δορυφορική τηλεόραση, υπάρχουν χώρες στο κόσμο όπου η γυναίκα θεωρείται ακόμη είδος εμπορεύματος. Είναι μια διαπίστωση που έγινε με αφορμή το ντοκιμαντέρ με τίτλο «το τέλος της μακριάς σιωπής» της καναδικής τηλεόρασης, που πρόβαλε η ΕΤ1 στις 2-6-88, με θέμα τις γυναίκες της Ινδίας.

Στην Ινδία της δεκαετίας του '80 ισχύουν οι πανάρχαιες παραδόσεις της χώρας αυτής για τις γυναίκες. Πουλιέται κι αγοράζεται ακόμη η νέα Ινδία με βάση εκείνα που έχουν να προσφέρουν οι γονείς της. **Με μία πανάρχαιη διαγνωστική μέθοδο όπως η σύγχρονη αμνιοκέντηση, τα έμβρυα που διαπιστώνεται ότι είναι γένους θηλυκού, θανατώνονται.** Η άμβλωση όταν πρόκειται για θηλυκό έμβρυο, είναι πολλές φορές... επιβεβλημένη.

Όμως οι γυναίκες δεν μένουν πια απαθείς. Καταγγέλλουν μόνες τους τις απάνθρωπες αυτές συνθήκες διαβίωσης και την εξευτελιστική όσο και εγκληματική μεταχείριση. Καταφεύγουν στους διεθνείς οργανισμούς. Οργανώνονται μεταξύ τους σε ομάδες ενάντια σ' εκείνα που τις προσβάλλουν.

Ίσως θα μπορούσε να επαναληφθεί η προβολή αυτού του ντοκιμαντέρ σε ώρα μεγάλης ακροατικότητας. **Η έναρξη μιας καλά οργανωμένης ζώνης εκπομπών με γυναικεία θέματα, που θα καλύπτονται από τέτοια ντοκιμαντέρ θα ήταν πολύτιμη, για να δούμε τη θέση της γυναίκας σήμερα και στον τρίτο κόσμο, αλλά και στις λεγόμενες ανεπτυγμένες κοινωνίες.**

Μνήμη Ηρώς Λάμπρου

Αλλη μια προσωπικότητα του γυναικείου κινήματος στη χώρα μας, άλλη μια αγωνίστρια της ελευθερίας και των δημοκρατικών ιδεωδών έφυγε για πάντα από κοντά μας τον περασμένο Απρίλιο.

Εκλεκτή φιλόλογος η Ηρώ, με βαθιά και πλατειά γνώση της αρχαίας ελληνικής κουλτούρας, είχε εντυφώσει πολύ στην αρχαία τραγωδία, στα μηνύματα και την ομορφιά της οποίας είχε διεισδύσει όσο λίγοι φιλόλογοι και μελετητές της αρχαιοελληνικής γραμματολογίας. Πάθος της το θέατρο, με ταλαμπάδευε με το ίδιο πάθος την αγάπη της γι' αυτό στους μαθητές της της δραματικής Σχολής, στην οποία δίδασσε ως τις τελευταίες σχεδόν μέρες της ζωής της.

Γόνος αστικής συντηρητικής οικογένειας, εγγονή από μητέρα του ιστορικού και καθηγητή του Πανεπιστημίου Σπυρ. Λάμπρου και κόρη του καθηγητή της κλασσικής γραμματολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Εμμ. Πεζοπούλου, φανατικού υποστηρικτή της αρχαϊζουσας σχεδόν, έκανε την πρώτη της επανάσταση με την ανοιχτή αντιπαράθεσή της με τον πατέρα της, υπερασπίζοντας τη δημοτική γλώσσα στα φοιτητικά της χρόνια.

Αλλά και στον πολιτικό στίβο η Ηρώ Λάμπρου πάντοτε συνεργάστηκε με τις προοδευτικές δημοκρατικές δυνάμεις και δεν δίστασε να υπερασπιστεί, με κίνδυνο να υποστεί τις γνωστές εκείνη την εποχή συνέπειες, την ΠΕΓ (Πανελλαδική Ένωση Γυναικών) της οποίας ήταν Αντιπρόεδρος από το 1964-1967, όταν την κάλεσαν στην Ασφάλεια, στα χρόνια της χούντας, για ανάκριση.

Βουλευτής της Ένωσης Κέντρου το 1964, συμμετείχε από κοντά, μετά την μεταπολίτευση, στις εκδηλώσεις

τόσο της Αριστεράς γενικά, όσο και του Γυναικείου Κινήματος, όπως διαμορφώθηκε και εξελίχθηκε στον τόπο μας τη δεκαετία του '70.

Ίδρυτικό μέλος και Πρόεδρος, από το 1974-1983, της «Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών», συνέβαλε, με το ανοιχτό της μυαλό, στη θεωρητική επεξεργασία των μηνυμάτων των νέων καιρών για την πραγματική χειραφέτηση και την απελευθέρωση της γυναίκας. Οι ομιλίες της στις Γενικές Συνελεύσεις και τις διάφορες εκδηλώσεις της Κίνησης αποτελούν μνημεία βαθιάς σκέψης, επιστημονικής ανάλυσης του εκάστοτε θέματος και μεγάλης καλλιέργειας.

Αλλά και ως συνεργάτρια και αγωνίστρια στους αγώνες «τους καλούς» για την ισοτιμία και την απελευθέρωση της γυναίκας, η Ηρώ διαπνέονταν πάντοτε από το σεβασμό της προσωπικότητας του άλλου, από την αυστηρή τήρηση των δημοκρατικών διαδικασιών και από μια διάθεση να βοηθήσει τις νεότερες της.

Δυστυχώς, το γυναικείο κίνημα και γενικότερα ο πνευματικός κόσμος του τόπου μας έχασε γρήγορα μια πολύπλευρη προσωπικότητα. Η επάρατη αρρώστεια κράτησε την Ηρώ Λάμπρου κάπως μακριά τα τελευταία χρόνια, από τη μαχόμενη γυναικεία προβληματική.

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων, του οποίου αναδείχθηκε μέλος του πρώτου Δ.Σ. ως Σύμβουλος Διεθνών Σχέσεων, μετά την πανηγυρική νίκη των δημοκρατικών δυνάμεων, υπό την αιγίδα της Αμαλίας Φλέμιγκ, ύστερα από την πτώση της χούντας, θα τη θυμάται πάντοτε με σεβασμό και αγάπη.

Ελένη Γαριδίδη

Η αθλιότητα του αθληματος

Δύο αθλητικοί δημοσιογράφοι κάνουν έρευνα για το ποδόσφαιρο για λογαριασμό της ελληνικής τηλεόρασης. Όταν η έρευνα ολοκληρώνεται και φέρνει στο φώς στοιχεία συνταρακτικά και γι' αυτό ανεπιθύμητα, οι ίδιοι οι εντολείς αρνούνται με εύσχημο τρόπο την προβολή του «Ντοκουμέντου». Εφημερίδα δημοσιεύει σε συνέχειες την έρευνα.

Ο αθλητισμός σπάνια παρουσιάζεται ως κοινωνικό φαινόμενο από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Σπανιότερα ρηγματώνεται η αστραφτερή εικόνα που καλλιεργεί το αθλητικό κατεστημένο για τα δημοφιλή αθλήματα – το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ τελευταία, και τον στίβο ευκαιριακά.

Δωροδοκίες παικτών και ολόκληρων ομάδων για να χάσουν το παιχνίδι, πακτωλός χρημάτων από παράγοντες, που κανείς δεν γνωρίζει την προέλευσή τους μα όλοι την υποψιάζονται, συγκεκριμένες καταγγελίες για πρόσωπα και πράγματα και εύλογες υποψίες για άλλους, είναι η περίληψη του υλικού που έχει συγκεντρώσει το «Ντοκουμέντο».

Έρευνα που δείχνει ότι οι σχέσεις εξουσίας διαπερνούν το ποδόσφαιρο – και μόνο αυτό; – με κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνέπειες.

Οι δωροδοκίες είναι ένας από τους τρόπους που αναπαράγονται οι σχέσεις αυτές.

Το ποδόσφαιρο ειδικά ήταν και είναι

ένα προϊόν λαϊκής κατανάλωσης στα χέρια του κεφαλαίου και του κράτους. Ένα όπλο-μέσο για τον έλεγχο του αυθορμητισμού και της εκκρηκτικότητας των μαζών και ιδιαίτερα σε μια υποβαθμισμένη πολιτιστικά χώρα.

Λειτουργεί εκτονωτικά για το λαό που ταυτίζει τα τέρματα της ομάδας του με επιτυχίες και νίκες που του αναλογούν αλλά που ο στενός ή ο ευρύτερος κοινωνικός χώρος δεν του επιτρέπουν να πραγματώσει.

Είναι ιδιαίτερα ανησυχητικός ο ρυθμός με τον οποίο οι Π.Α.Ε. περνούν στα χέρια προέδρου και παραγόντων με μεγάλη οικονομική επιφάνεια, άγνωστων μέχρι χθες, που αγοράζουν πολύ φτηνά – γι' αυτούς – σήμερα την αυριανή τους πολιτική εξουσία καθώς εμφανίζονται ως σωτήρες στους οπαδούς των διαφόρων ομάδων.

Ένας πακτωλός χρημάτων διαχέεται και αλλοιώνει το άθλημα και διαβρώνει σημερινές και αυριανές συνειδήσεις παικτών και θεατών.

Είναι υποχρέωση προς αυτό τον κόσμο που γεμίζει τα γήπεδα και καταθέτει χρήματα για τον ελληνικό αθλητισμό, να πληροφορηθεί υπεύθυνα την αλήθεια και μετά ν' αποφασίσει αν θα εγκαταλείψει το ρόλο του παθητικού θεατή που δεν προβληματίζεται για τα όσα συμβαίνουν πίσω απ' την πλάτη του, αλλά και μπροστά στα ίδια του τα μάτια.

ΑΙΜΟΜΙΞΙΑ

«... Για να γυρίσει ο ήλιος, θέλει δουλειά πολλή...»
(σχόλιο για την αιμομιξία)

Στις μικρές ειδήσεις του Αθηναϊκού Τύπου δημοσιεύτηκε και μία ακόμη είδηση που θάπρεπε να μας κάνει ν' ανατριχιάσουμε...

Σ' ένα χωριουδάκι της Φθιώτιδας, ένας πενήνταπεντάχρονος πατέρας, με την απειλή μαχαιριού, βίαζε για καιρό την δεκαεξάχρονη κόρη του, η οποία τελικά έμεινε έγκυος και γέννησε ένα μωρό παραμορφωμένο, στο κορμί και στο πρόσωπο, που ευτυχώς έζησε μόνο δεκαοκτώ μέρες...

Η γέννηση του παραμορφωμένου αυτού παιδιού έφερε στη δημοσιότητα το τραγικό γεγονός και ο αιμομίκτης πατέρας καταδικάστηκε πρωτόδικα σε 11 χρόνια κάθειρξη για βιασμό και αιμομιξία.

Όμως, η συνέχεια της υπόθεσης είναι ακόμη πιο τραγική. Όταν η υπόθεση έφτασε στο Μικτό Ορκωτό Εφετείο, η κόρη απέσυρε τη μήνυση, ο πατέρας αποφυλακίστηκε και όλα έγιναν μέλιγάλα, στους κόλπους της «οικογένειας»!

Και μένουν **δύο τεράστια ερωτηματικά** μετέωρα για όσους σκέπτονται ακόμη και συναισθάνονται:

– Πόση άγνοια, πόση αμάθεια, πόση κοινωνική πίεση και οικογενειακή παρέμβαση μπορούν να δικαιολογήσουν την πράξη αυτή του νεαρού θύματος;

Δεν μιλάμε για την συγχώρηση, αλλά για την «αθώωση» του συγγενού αιμομίκτη!

– Πόσο δικαιολογημένα ο δικαστής και ο νομοθέτης δέχονται την απόσυρση της μήνυσης σε παρόμοιες περιπτώσεις; Και δεν μπορεί αυτεπάγγελα το δικαστήριο να συνεχίσει τη δίκη, επιβάλλοντας στον κατηγορούμενο τη μεγαλύτερη των ποινών για ένα τόσο ανομολόγητο έγκλημα;

Μ Ε Α Φ Ο Ρ Μ Η . . .

Ηταν νέα, ωραία, πλούσια. Την άγγιξε η δόξα, η δόξα που θεωρούσε και δική της μια και πίστευε ότι κάτι είχε συνεισφέρει σ' αυτή.

«Ήταν η καλύτερη μάνατζερ που πέρασε ποτέ», δήλωσε κάποιος, και ένας άλλος είπε: «καλή υπάλληλος, μα είχα πιέσεις. Τι να κάνω; την απέλυσα».

«Δημιουργούσε επεισόδια στα γήπεδα», «από καιρό φαινόταν ότι δεν είναι καλά ψυχικά», «μα συνεντεύξεις ήταν αυτές που έδινε;»

«Ήξερε πολλά για αγώνες σικέ, για ντοπαρίσματα... της κλείσανε το στόμα»

«-Έπρεπε να βγει απ' τη μέση, ήταν ενοχλητική σε πολλούς».

Χορός αρχαίας τραγωδίας.

Η Τζένη Γκάλη μπήκε στην τελική ευθεία πατώντας γκάζι με 150 χλμ. την ώρα. Τερμάτισε τη ζωή της κόβοντας το νήμα και μαζί της πήρε τη ζωή δύο άλλων νέων ανθρώπων που η τύχη τους οδήγησε στη μοιραία συνάντηση.

Εδώ δεν υπάρχει γήπεδο, δεν υπήρχαν παράγοντες ούτε θεατές, δεν ακούστηκαν χειροκροτήματα, δεν άναψαν φωτιές.

Αυτή η κούρσα είναι άθλημα για μοναχικούς αθλητές.

Οι θεατές καμώνονται πως δεν ξέρουν, δεν καταλαβαίνουν και εν πάση περιπτώσει η ζωή συνεχίζεται και η ομάδα πρέπει να πάρει και φέτος το πρωτάθλημα. Αυτά συμβαίνουν στη ζωή!

Όσοπου ξέσπασε το σκάνδαλο. Εγκλεισμός σε ψυχιατρική κλινική χωρίς τη θέλησή της, χωρίς άδεια εισαγγελία. Την ίδια ώρα ο διάσημος αθλητής αποσύρει τις κοινές καταθέσεις από την Τράπεζα, αδειάζει το κοινό σπίτι από έπιπλα κι εξοπλισμό. Και το παιχνίδι συνεχίζεται. Οι θεατές χειροκροτούν τον ατσάλινο παίκτη που καμιά ούσπαση στο πρόσωπό του δεν προδίδει την αλλαγή στην προσωπική του ζωή. Όλα για την ομάδα! Τα πλήθη αλαλάζουν. Φλας στις αθλητικές σελίδες.

Φωτογραφίες της Τζένης στο ψυχιατρείο δημοσιεύονται σ' εβδομαδιαίο περιοδικό.

Δεν άντεξε τη δόξα του άντρα της. Ήταν φιλόδοξη. Τον είχε εκθέσει δημόσια, μιλούσε πολύ, δημιουργούσε επεισόδια με τους παράγοντες. Της απαγόρευαν την είσοδο στα γήπεδα, δεν την αναγνώριζαν.

Ετυμηγορία: Είναι τρελλή.

Ποινή: Εγκλεισμός, αποκλεισμός από τη ζωή «διότι δεν συνεμορφώθη προς τας υποδείξεις».

Ο κοινωνικός φασισμός σε όλη του τη δόξα. Ο φασισμός που οδηγεί στην απόγνωση και στα άκρα τα άτομα που δεν μπορούν να «προσαρμοστούν» στις προδιαγραφές μιας σαρκοβόρας κοινωνίας, που αναγορεύει είδωλα τη μια μέρα για να τα γκρεμίσει στα τάρταρα την επομένη.

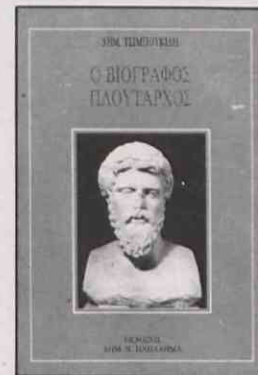
Ο φασισμός που οδηγεί στο κοινωνικό περιθώριο της φυλακής, του ψυχιατρείου, των ναρκωτικών, στο θάνατο, όσους η ίδια η κοινωνία σπρώχνει, αφού πρώτα μεθοδικά τους αφαιρεί ένα ένα τα ερείσματα για να ζήσουν. Συνεργοί όσοι ξέρουν καλά το παιχνίδι της παράδοσης άνευ όρων και υποκριτικά δηλώνουν τη λύπη τους.

Οι άνθρωποι μάσκες, τα νέα είδωλα της σύγχρονης εποχής, δεν επιτρέπουν στα συναισθήματα να ξεχειλίσουν.

Έχουν ελεγχόμενο αφρό, πλένουν με κόκκους όλων των χρωμάτων και βγαίνουν πεντακάθαροι.

Σημείωση: Η περίπτωση Τζένης Γκάλη αποκάλυψε ότι περίπου πεντακόσια άτομα λιγότερο ή καθόλου επώνυμα, με κάποιες ανάλογες μεθοδεύσεις συγγενών και περιβάλλοντος και με την ανοχή της πολιτείας, βρίσκονται εγκλειστοί στα ψυχιατρεία-απομονωτήρια της χώρας. Άνοιξε η χαραμάδα για να κρυφοκοιτάξουμε στα άδυστα της απέναντι όχθης. Καιρός να χυθεί φώς.

Νέες Εκδόσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

Νέες Εκδόσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΣΕΕ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ 10/4/1987

Ειρήνη Δηλάρη - Χημικός - Πρόεδρος
Ρούλα Κακλαμανάκη - Δικηγόρος - Α' Αντιπρόεδρος
Ελένη Γαρίδη - Φιλολόγος - Β' Αντιπρόεδρος
Φλώρα Καμάρη - Χημικός - Γεν. Γραμματέας
Νάντια Παπαδοπούλου - Ειδ. Γραμματέας
Ντία Ανδρικοπούλου - Πολ. Μηχανικός - Ταμίας
Αμαλία Σκέπερς - Φιλολόγος - Υπευθ. Διεθνών Σχέσεων
Ε. Νάκου - Δικηγόρος - Μέλος
Μαριάννα Ράνου - Αρχιτέκτονας - Μέλος

Αναπληρωματικά μέλη κατά σειρά ψήφων, εκλέχθηκαν οι:

Βιλαέτη Ιωάννα (Δικηγόρος)
Σακελλαροπούλου Μαρίκα (Δικηγόρος)
Μποσκοκλαβίτου Νέλλη (Πολ. Επιστήμων)
Μπριστογιάννη-Καραθανάση Σταματίνα (Φιλολόγος)
Δρούκαλη Βασιλική (Φιλολόγος)

Ελεγκτική Επιτροπή

Διδίκα-Λογιάδου Δέσποινα - Οικονομολόγος
Δρόσου Σοφία - Νομικός
Κωνσταντοπούλου Βάλυ - Πολ. Επιστήμων

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΣΕΕ

Η Διεθνής Ομοσπονδία Γυναικών Αποφοίτων Πανεπιστημίου «ΔΟΓΑΠ» και ο Σύνδεσμος Αμερικανίδων Αποφοίτων Πανεπιστημίου «ΣΑΑΠ» ανακοίνωσαν και φέτος ότι θα δώσουν υποτροφίες και επιχορηγήσεις για μεταπτυχιακές σπουδές ή για ολοκλήρωση έρευνας ή ειδίκευσης στο εξωτερικό για το ακαδημαϊκό έτος 1988-1989.

Επιτροπή του ΣΕΕ έκανε μια πρώτη διαλογή ανάμεσα στις αιτήσεις των ενδιαφερομένων. Τα κριτήρια ήταν κυρίως ακαδημαϊκά, επαγγελματικά, οπωσδήποτε όμως λήφθηκε υπόψη και η οικονομική κατάσταση της υποψήφιας.

Για τη Διεθνή ενδιαφέρθηκαν οι: **Βουγιούκα Όλγα, Παπά Ελένη,**

Παγώνη Σταματία, Λεβέντη Ιφιγένεια, Καββαδία Ελένη, Βασιλοπούλου Δήμητρα, Νάκου Δώρα, Χατζηνικήτα Βασιλεία.

Επελέγησαν τρεις, όπως ήταν ο όρος της προκήρυξης, και στάλθηκαν οι αιτήσεις των: Καββαδία Ελένης, Βασιλοπούλου Δήμητρας, Χατζηνικήτα Βασιλείας.

Για την Αμερικανική εκδήλωσαν ενδιαφέρον οι: Καρίμαλη Ευαγγελία και Σκιαδά Βιργινία, των οποίων οι αιτήσεις στάλθηκαν επίσης.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΜΟΣΧΑΣ

**ΠΡΟΣ ΤΟ 2.000
ΧΩΡΙΣ
ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΟΠΛΑ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ,
ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ,
ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

Με το παραπάνω σύνθημα έγινε το Παγκόσμιο Συνέδριο Γυναικών στη Μόσχα τον Ιούνιο του 1987. Σ' αυτό πήραν μέρος χιλιάδες γυναίκες από όλες τις ηπείρους για να διακηρύξουν για άλλη μια φορά ότι η απαίτηση να απαλλαγούμε στο γέρμα του 20ου αιώνα, από τα πυρηνικά είναι καθολική και ισχυρή.

Τον ΣΣΕ εκπροσώπησε στο Συνέδριο η Φλ. Καμάρη, Γεν. Γραμματέας. Εκτενέστερα για το Συνέδριο, θα αναφερθούμε στο επόμενο τεύχος.

8 ΜΑΡΤΗ

ΓΥΝΑΙΚΑ - 2.000 ΧΩΡΙΣ ΠΥΡΗΝΙΚΑ

Στις 8 Μαρτίου 1988, με αφορμή την παγκόσμια ημέρα της γυναίκας, έγινε στο μεγάλο αμφιθέατρο των Χημικών του Ε.Μ.Π. κοινή εκδήλωση των γυναικείων οργανώσεων ΕΓΑΚ, ΟΓΕ, ΠΕΜΕ, ΣΕΕ, με πρωτοβουλία της Παναθηναϊκής Επιτροπής για τη Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη (Π.Ε.Δ.Υ.Ε.)

Το κοινό ανακοινωθέν, που εκδόθηκε, αρχίζει εμπνευσμένα και ποιητικά μ' ένα απόσπασμα από ποίημα του Πάμπλο Νερούντα, που υμνεί τη γυναίκα-αγωνίστρια ως τον παράγοντα εκείνο που κρατάει τις λεπτές ισορροπίες στην οικογένεια, στην εργασία, στην ίδια τη ζωή και στον αγώνα για μια άλλη κοινωνία πιο δίκαιη και ειρηνική.

Στη συνέχεια της εκδήλωσης γίνεται σύντομη αναδρομή στην πορεία του γυναικείου κινήματος, τόσο στο διεθνή χώρο όσο και στις ελληνικές συνθήκες.

Το διεθνές γυναικείο κίνημα, 135 περίπου χρόνια μετά τις διαδηλώσεις των γυναικών της Ν. Υόρκης για 8ωρο και ίση αμοιβή, μέσα από σκληρές συνθήκες αγώνα, έφτασε ως τις μέρες μας, όπου έχει να παλαίψει με την σημερινή πραγματικότητα, στην οποία:

- οι χώρες του 3ου κόσμου μαστιζονται από ανελέητη φτώχεια, ασθένειες, θνησιμότητα, αμορφωσιά και καθυστέρηση.
- οι ανεπτυγμένες κοινωνίες υποφέρουν από φαινόμενα ανενεργίας, υποαπασχόλησης ή ετεροαπασχόλησης, εκμετάλλευσης ανηλίκων, χρήσης ναρκωτικών, βίας και ληστειών, παρακμής και ψυχρότητας στις διαπροσωπικές σχέσεις.
- ο χορός των εξοπλισμών και ο εξοντωτικός ανταγωνισμός κορυφώνονται.
- η καταστροφική του περιβάλλοντος, η εξάντληση των αποθεμάτων ενέργειας και η υποβάθμιση του οικοσυστήματος της γης, έχουν φτάσει στα όρια του συναγερμού.

Η μόνη φωτεινή αχτίνα, στη ζοφερή αυτή εικόνα, είναι ο κοινός αγώνας όλων για:

- ειρήνη και αποπλισμό

- προστασία του περιβάλλοντος
- καλύτερη ποιότητα ζωής
- πίστη και αισιοδοξία για το μέλλον.

Στον αγώνα αυτόν δραστηριοποιούνται έντονα σήμερα οι γυναικείες οργανώσεις, για να μπορέσουν επιτέλους οι άνθρωποι να επωφεληθούν από τις θετικές πλευρές της ανάπτυξης της επιστήμης και της τεχνικής και να ζήσουν σε μια πιο δίκαιη και ειρηνική κοινωνία.

Παρά την αισιοδοξία που δημιουργούν εύλογα:

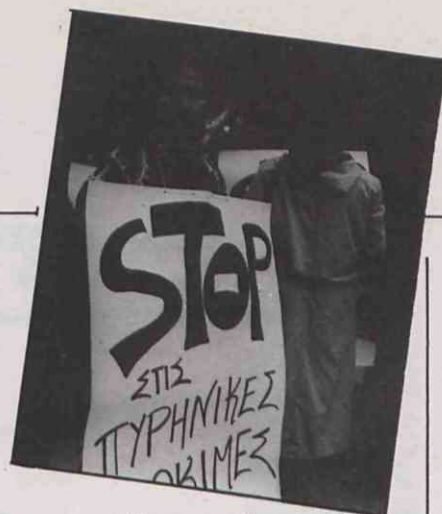
- η συμφωνία Ρήγκαν - Γκορμπατσώφ για την εξάλειψη των πυραύλων μικρού και μέσου βεληνεκούς.
- η πρωτοβουλία των 6 ηγετών για την ειρήνη.
- οι δραστηριότητες του Ο.Η.Ε. και κυρίως
- η μεγάλη ανάπτυξη του φιλειρηνικού κινήματος σ' όλους τους λαούς του κόσμου,

απομένει ακόμα πολύς δρόμος μέχρι να γίνει πραγματικότητα ο στόχος: «2.000 ΧΩΡΙΣ ΠΥΡΗΝΙΚΑ»

Κι αυτό το ξέρουν πολύ καλά οι γυναίκες όλου του κόσμου και αγωνίζονται με πίστη και αισιοδοξία γι' αυτό το σκοπό.

Στον ελληνικό χώρο, παράλληλα, βλέπουμε την γυναίκα:

- να παλεύει, το 1821, για Εθνική Ανεξαρτησία.
- ν' αντιμάχεται το φασισμό το 1936.
- να παίρνει ενεργό μέρος στην Εθνική Αντίσταση, είτε στις πόλεις είτε στα βουνά.
- να δοκιμάζεται σκληρά στη διάρκεια της εφτάχρονης δικτατορίας και
- πάλι να σηκώνει κεφάλι και ν'

αγωνίζεται μαζί με τ' άλλα γυναικεία και φιλειρηνικά κίνημα, ανάμεσα στ' άλλα και για:

- το Κυπριακό
- το «ηφαίστειο» της Μέσης Ανατολής
- τον αγώνα για απύραυλη Βαλκανική
- τη μόλυνση στη Μεσόγειο θάλασσα, κλπ.

Όμως, και μέσα απ' αυτόν τον αγώνα, η Ελληνίδα δίνει τη μάχη της για να πετύχει ο κοινός στόχος:

«2.000 - ΧΩΡΙΣ ΠΥΡΗΝΙΚΑ»

Και αγωνίζεται με πίστη και αισιοδοξία για το μέλλον της ανθρωπότητας, θεωρώντας δικαίωμα και χρέος της να παλαίψει για μια ανθρωπινότερη ζωή, με πλήρη επίγνωση πώς καμιά αλλαγή, σε οποιοδήποτε επίπεδο - προσωπικό, κοινωνικό ή διεθνές - δεν πιτυχαίνεται χωρίς αγώνες για την κατάκτηση του κοινού στόχου.

ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 8 ΜΑΡΤΗ

Η 8 του Μάρτη δεν είναι μέρα γιορτής και διασκέδασης. Είναι ημέρα μνήμης και συνειδητοποίησης της πορείας και των αγώνων της γυναίκας για την ισότητα, την επιβίωση και την ποιότητα των σχέσεων στο σπίτι, στη δουλειά, στη δημόσια ζωή.

Είναι μια ευκαιρία βαθειά και δυνατής αλλά και ανοιχτής, μαζικής επικοινωνίας για να δηλώνουμε δημόσια τη θέλησή μας να μην εγκαταλείψουμε τον αγώνα για την ολοκλήρωση της ισότητας ανδρών και γυναικών, αλλά και για την ισότητα και την ποιότητα ζωής γενικότερα, με πρώτη επιδίωξη την Ειρήνη και τον Αποπλισμό.»

**ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ»
ΑΠΟ ΤΗΝ Ρ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΑΚΗ
Α ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟ ΣΕΕ**

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΣΣΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Επί πολλά χρόνια απασχόλησε τον ΣΕΕ το ζήτημα της διεξαγωγής μιας έρευνας με θέμα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η επιστημόνισσα. Αυτό υπήρξε και το κύριο αντικείμενο των προσπαθειών της Επιτροπής Προβλημάτων Επιστημόνων Γυναικών του ΣΣΕ. Όπως θα θυμούνται τα μέλη του ΣΕΕ, έγιναν αρκετές προσπάθειες στο παρελθόν να συγκεντρωθούν στατιστικά στοιχεία μέσω ερωτηματολογίων κλπ., ώστε να γίνει δυνατό να μιλάμε με επιστημονικά τεκμηριωμένα στοιχεία για τα προβλήματά μας, για τη θέση της επιστημόνισσας στην ελληνική κοινωνία. Οι προσπάθειες αυτές όμως του παρελθόντος, δυστυχώς, έμειναν ημιτελείς, γιατί δεν μπορούσαμε να ανταπεξέλθουμε στις μεγάλες οικονομικές απαιτήσεις μιας επιστημονικής έρευνας.

Φέτος, μετά από πρόταση της Επιτροπής, το Δ.Σ. του ΣΕΕ αποφάσισε να υποβάλει πρόταση έρευνας στη Γεν. Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Βιομηχανίας, Έρευνας και Τεχνολογίας (ΥΠΕΤ), ώστε η κυρίως χρηματοδότηση - το 70% του προϋπολογισμού της έρευνας, να προέλθει από το ίδιο το Υπουργείο (στην περίπτωση φυσικά που εγκριθεί η έρευνα από αυτό), το δε 30% να προέλθει από άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.

Το Δ.Σ. του ΣΕΕ συζήτησε διεξοδικά το ζήτημα της υποβολής της πρότασης. Δεδομένου ότι η υποβολή

έπρεπε να γίνει από ένα ΑΕΙ ή ΤΕΙ, το Δ.Σ. απευθύνθηκε στην Πάντειο Σχολή και ειδικότερα στον καθηγητή κ. **Β. Φίλια** - Πρόεδρο του Τμήματος Κοινωνιολογίας της ΠΑΣΠΕ, ο οποίος δέχθηκε ευχαρίστως να αναλάβει ως επιστημονικός υπεύθυνος της έρευνας, μετά από έγκριση της Παντείου. Γι' αυτό το σκοπό, αντιπροσωπεία του ΣΕΕ (αποτελούμενη από τις κ.κ. Δηλάρη - Πρόεδρο. Δ.Σ., Σκέπερς - Σύμβουλο Διεθνών Σχέσεων Δ.Σ., Ράνου - μέλος Δ.Σ., Παπαγεωργίου - μέλος της Επιτροπής Προβλημάτων Επιστημόνων Γυναικών του ΣΕΕ) είχε συζητήσεις με τους καθηγητές της Παντείου (κ.κ. **Φίλια, Τσαούση, Κασιμάτη**) που βοήθησαν στην αρτιότερη συγκρότηση της υποβολής πρότασης προς το ΥΠΕΤ.

Επίσης, το Δ.Σ. του ΣΕΕ, στην προσπάθειά του να βρει φορείς-χρήστες της έρευνας, είχε συναντήσεις.

α. Με την κ. **Αντωνίου Λαΐου** - Γενική Γραμματέα της Γραμματείας Ισότητας του Υπουργείου Προεδρίας. Από την πλευρά του ΣΕΕ μετείχαν οι κ.κ. Δηλάρη - Πρόεδρος, Γαρίδη - β' αντιπρόεδρος, Καμάρη - Γεν. Γραμματέας, Ράνου - μέλος. Η κ. Λαΐου δέχτηκε με ευχαρίστηση να είναι η Γεν. Γραμματεία ένας από τους φορείς-χρήστες και συμφώνησε πλήρως με την ανάγκη να υπάρξουν επιστημονικές έρευνες - που λείπουν σήμερα - για τα προβλήματα της Ελληνίδας.

β. Με την κ. **Βαλλιάντζα** - ειδ.

γραμματέα στον Τομέα συνθηκών εργασίας, υγείας και ασφάλειας, και την κ. **Καφετζοπούλου** - διευθύντρια της Διεύθυνσης συνθηκών εργασίας του Υπουργείου Εργασίας. Από πλευράς ΣΕΕ μετείχαν οι κ.κ. Δηλάρη - Πρόεδρος Δ.Σ., Ράνου - μέλος Δ.Σ. Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου δέχτηκαν ευχαρίστως να υποστηρίξει το Υπουργείο την προσπάθεια του ΣΕΕ και να είναι ένας από τους φορείς-χρήστες.

Τέλος, το Δ.Σ. του ΣΕΕ ανέλαβε την υποχρέωση σαν φορέας-χρήστης να καλύψει το 30% της έρευνας είτε μέσω των άλλων φορέων-χρηστών - είτε, στην περίπτωση που δεν το κατορθώσει πλήρως, να μετάρχει κι αυτό οικονομικά στην έρευνα (στην περίπτωση φυσικά που θα του το επιτρέψουν τα οικονομικά του).

Η έρευνα, όταν εγκριθεί από τη Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, θα διαρκέσει 18 μήνες, προβλέπεται δε να κοστίσει συνολικά 7.200.000 και να έχει επιστημονικούς υπεύθυνους εκτός από τον καθηγητή κ. Φίλια, μια ομάδα επιστημόνων του ΣΕΕ με ειδικές και γενικές γνώσεις πάνω στα γυναικεία προβλήματα, αποτελούμενη από τις Ελένη Γαρίδη, Γιώτα Παπαγεωργίου, Μαριάννα Ράνου, Μαρία Σαμαρτζή.

Παραθέτουμε, στην συνέχεια, το κείμενο της πρότασης που υποβλήθηκε για έγκριση στη Γεν. Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου.

1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

1.1. Περιγραφή του προτεινόμενου έργου και του αναμενόμενου τελικού προϊόντος.

Ένα από τα σοβαρά προβλήματα της Ελληνικής κοινωνίας είναι η έλλειψη επιστημονικά τεκμηριωμένων συμπερασμάτων σχετικά με την κατάσταση των γυναικών στην Ελλάδα γενικά, και ειδικότερα των γυναικείων επαγγελματικών ομάδων, όπως π.χ. η ομάδα επιστημόνων γυναικών. Η έλλειψη αυτή έχει κυρίως ιστορικές ρίζες, όπου η γυναικεία προσφορά στην παραγωγή, μολονότι ήταν μεγάλη, δεν αναγνωριζόταν από την πολιτεία και επομένως δεν θεωρείτο άξια μελέτης.

Το γυναικείο κίνημα που αναπτύσσεται ραγδαία σ' όλο τον κόσμο αλλά και στην Ελλάδα, αγωνίζεται να διεκδικήσει τα δικαιώματα που ιστορικά έχει στερηθεί από την κοινωνική του ζωή. Για να διεκδικήσει τα δικαιώματα αυτά διεξάγει ένα πολύπλευρο και συνεχή αγώνα, προσπαθώντας να αλλάξει παραδοσιακές αντιλήψεις και προκαταλήψεις για την εργαζόμενη γυναίκα. Έτσι, έχει διαπιστώσει ότι παρ' όλες τις αλλαγές στο ρόλο της γυναίκας τα τελευταία χρόνια και την κατοχύρωση των νομικών της δικαιωμάτων, το πρόβλημα της έρευνας για τη θέση και εξέλιξη των επαγγελματικών ομάδων, παραμένει πολύ σοβαρό. Δηλαδή, ενώ ο ρόλος της γυναίκας τα τελευταία χρόνια έχει αλλάξει - η γυναίκα ασχολείται επαγγελματικά έξω από το σπίτι σε μεγάλο ποσοστό - δεν υπάρχουν τεκμηριωμένα συμπεράσματα για τις συνέπειες αυτής της αλλαγής. Τα τρία στοιχεία που βρίσκουμε για τις γυναίκες ή είναι απλές αναφορές που αναλύουν γενικά κοινωνικά προβλήματα, ή βασίζονται στην ανδρική συμπεριφορά. (Burks, 1961; Legg, 1969; Τσουκαλάς Κ. 1974. Μουζέλης 1978; Παπαδοπούλου Κ. 1974; Α. Χρονάκη-Παπαμίχου Ζ. 1982).

Για να γίνει αντιληπτή καλύτερα η σημερινή κατάσταση της Ελληνίδας επιστημόνισσας, είναι απαραίτητο να εξεταστούν τα προβλήματα της μέσα στα πλαίσια των εξελικτικών σταδίων της Ελληνικής κοινωνίας, κάτω από το πρίσμα των κοινωνικών εκπαιδευτικών, πολιτικών, νομικών, οικονομικών και πολιτιστικών θεσμών. Έτσι θα μπορούσε να δει κανείς πως οι Ελληνικοί θεσμοί κατατάσσουν την Ελληνίδα επιστήμονα στην Ελληνική κοινωνία και να αποφασίσει τον τύπο και βαθμό της συνεισφοράς της.

Σκοπός της έρευνας αυτής είναι να εξετάσει:

Πρώτον: Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ελληνίδες απόφοιτες Πανεπιστημίων στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Πιο συγκεκριμένα, να εξετάσει α) τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες κατά τη διάρκεια της εξεύρεσης εργασίας· β) τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της εργασίας και γ) τα προβλήματα που δημιουργού-

νται όταν η τελειόφοιτος ή δεν μπορεί να βρει δουλειά καθόλου ή δεν εργάζεται στον τομέα της (ετεροαπασχόληση).

Δεύτερον: να εξετάσει τα αίτια αυτών των προβλημάτων (εάν δηλαδή είναι εξωγενή ή ενδογενή ή και τα δύο) και **Τρίτο:** να εξετάσει ποιά επαγγελματική ομάδα αντιμετωπίζει μεγαλύτερη διάκριση ή καταπίεση.

Τέλος, βασισμένη στα εμπειρικά αυτά δεδομένα καθώς και σε συλλογικά και ιστορικά δεδομένα, να σχηματίσει προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, δηλαδή προτάσεις που θα βασίζονται σε επιστημονικά συμπεράσματα.

1.2. Η Σπουδαιότητα του Προτεινόμενου έργου.

Η σπουδαιότητα του προτεινόμενου έργου έγκειται στο ότι:

Πρώτο, θα εξακριβώσει εμπειρικά τα προβλήματα της Ελληνίδας επιστήμονος και τα αίτια που τα προκαλούν, και μ' αυτό τον τρόπο θα διαπιστωθεί ποιοί θεσμοί έχουν θετική ή αρνητική επιρροή στην συμπεριφορά της.

Δεύτερο, θα συμβάλει στην προώθηση του ερευνητικού πεδίου σχετικά με την Ελληνίδα γυναίκα, που είναι τόσο απαραίτητο στην Ελληνική κοινωνία.

Τρίτον, θα προσφέρει στην επιστημονική έρευνα ένα **συγκεκριμένο μοντέλο** για την μελέτη της συμπεριφοράς των δύο φύλων.

Τέταρτον, θα προσφέρει πολύτιμες, σύγχρονες και εμπειρικές πληροφορίες για την Ελληνίδα επιστήμονα, που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για εγγραφή εκπαιδευτικών βιβλίων και προγραμμάτων.

Πέμπτον, θα εμπλουτίσει την Ελληνική κοινωνική επιστήμη με θεωρητικά στοιχεία. Αυτά τα στοιχεία μπόρουν να χρησιμοποιηθούν από τους Έλληνες επιστήμονες χωρίς να καταφεύγουν σε ξένα μοντέλα που μπορεί να έχουν διαφορετικές ιστορικές εξελίξεις και να οδηγήσουν σε λανθασμένα συμπεράσματα.

2. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΕΔΙΟΥ

2.1. Αναδρομή στην πρόσφατη βιβλιογραφία.

Η επισκόπηση του μέχρι τώρα ερευνητικού πεδίου δείχνει ότι, διάφορες θεωρίες γύρω από την αλληλεπίδραση κοινωνικο-οικονομικών τάξεων έχουν παραβλέψει ή υποτιμήσει τη σημασία του φύλου σαν ένα ξεχωριστό στοιχείο στην καταγραφή των κοινωνικών προβλημάτων, όσο και στην επιστημονική έρευνα. Το πρόβλημα αυτό τελευταία έχει αρχίσει να επισημαίνεται πολύ πιο έντονα από διάφορες μελέτες που έχουν γίνει από γυναίκες ερευνήτριες κυρίως, στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα, όπου εξετάζουν το ρόλο, την συνεισφορά, τις

δραστηριότητες και τα προβλήματα της γυναίκας σε όλο το φάσμα της κοινωνικοοικονομικής ζωής. (Randall, 1982; Bottomley, 1985; David, 1980; Kriegen, J. 1984).

Αντικειμενική βάση αυτής της στροφής στην έρευνα σε διεθνές επίπεδο υπήρξε η διαρκώς αυξανόμενη παρουσία της γυναίκας και ο αποφασιστικός της ρόλος σ' όλες τις δραστηριότητες της κοινωνικο-οικονομικής ζωής.

Έτσι, τα υπάρχοντα στοιχεία αποκαλύπτουν ότι οι γυναίκες επιστήμονες ως μέλη της παραγωγικής διαδικασίας και της δημόσιας ζωής εν γένει, αντιμετωπίζουν προβλήματα στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, στην οικογένεια, στην εργασία και στη δημόσια ζωή. Πιο συγκεκριμένα, από στοιχεία που προέρχονται από συγκριτικές εμπειρικές μελέτες άλλων κρατών, κυρίως της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, έχει αποδειχθεί ότι: α) οι γυναίκες παρά τα προσόντα τους (εκπαιδευτικά και επαγγελματικά) κατέχουν τις κατώτερες θέσεις στην επαγγελματική τους καριέρα· β) ότι δεν αντιμετωπίζονται σε ισότιμη βάση με τους άνδρες συναδέλφους τους· γ) ότι η αμοιβή τους είναι μικρότερη από εκείνη των ανδρών και δ) ότι είναι υποκειμένες σε μια ανισότιμη κατανομή εργασίας, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, λόγω του **διπλού ρόλου** που καλούνται να παίξουν.

Μερικές έρευνες δείχνουν ότι τα αίτια αυτής της άνιση κατανομής προέρχονται κυρίως, από παραδοσιακές αντιλήψεις και προκαταλήψεις σχετικά με τους ρόλους των δυο φύλων στην κοινωνία, που περιορίζουν τη γυναίκα μέσα στο σπίτι, ενώ επιτρέπουν στον άνδρα να ασχολείται με τις εξωτερικές δουλειές της οικογένειας. Παρ' όλη την εκπαιδευτική και επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών, οι προκαταλήψεις έχουν παραμείνει και αποτελούν ένα σοβαρό εμπόδιο για την εργαζόμενη επιστήμονα στην καριέρα της. (Garret S. 1987; Mackie L. and Pattullo P. 1977).

Άλλες έρευνες δείχνουν ότι τα κέντρα λήψης αποφάσεων και οι θεσμοί γενικά – οικογένεια, σχολεία, εκκλησία, πολιτικό σύστημα, κλπ. – είναι ανδροκρατούμενα, έχουν θέσει τη γυναίκα στην βάση της πυραμίδας και δεν της δίνουν την ευκαιρία να προωθηθεί κυρίως σε δουλειές που είναι ανδροκρατούμενες, όπως διευθυντικές, δικηγορικές, αρχιτεκτονικές κλπ. (Wolp and Kuhn, 1978, Stahworth, 1981, David, 1980; Randall, V. 1984).

Στην Ελλάδα, η επισκόπηση του ερευνητικού πεδίου δείχνει ότι πριν την δεκαετία του '60, έρευνες, έστω και ιστορικές, δεν είχαν γραφτεί αποκλειστικά για τις Ελληνίδες. Ο λόγος ήταν ότι η γυναίκα στην Ελλάδα είχε ελάχιστη κοινωνική δραστηριότητα, και επομένως, δεν ήταν η συμπεριφορά της άξια λόγου. Οι λίγες αναφορές που έγιναν γι' αυτήν συμπεριλαμβάνονται μέσα στις γενικότερες έρευνες της Ελληνικής κοινωνίας. (Burks, 1961; Legg, 1969; Friedl, 1962; Lee, D.

1955). Σταδιακά με την συμμετοχή της γυναίκας στην παραγωγή και την αύξηση του αριθμού των γυναικών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας και την πολιτική ζωή – τουλάχιστον σαν ψηφοφόρος – εμφανίζονται οι πρώτες έρευνες για τις γυναίκες. Για παράδειγμα, η Λαμπίρη-Δημάκη (1968) γράφει για την θετική επιρροή της εργασίας στην Ελληνίδα, ενώ η Μαραγκοπούλου (1968) για τον τρόπο που ψηφίζει η Ελληνίδα.

Η εφτάχρονη δικτατορία (1967-1974) ανακόπτει κάθε προσπάθεια έρευνας για την Ελληνίδα. Μετά όμως την πτώση της δικτατορίας η κοινωνικοπολιτική συμμετοχή της γυναίκας αυξάνεται και η συμπεριφορά της αυτή, μαζί με την συνεισφορά της στην παραγωγή, γίνεται αντικείμενο έρευνας από πολλούς κοινωνικούς επιστήμονες, όπως η Αυδή-Καλκάνη, 1978; Παπαδοπούλου Κ. 1979; Safilios-Rothschild C. 1972; Φίλιας Β. 1982; Καλτσόγια-Τουρναβίτη 1984; Χρονάκη Ζ. 1982; Κασιμάτη Κ. 1982).

Πολλές από τις έρευνες αυτές είναι συστηματικές και βαθύτερες. Αποδεικνύουν ότι παραδοσιακοί θεσμοί και παράγοντες όπως η οικογένεια, η εκκλησία, η δομή του κοινωνικού και πολιτικού συστήματος και η παραδοσιακή μέθοδος της κοινωνικοποίησης, ήταν οι παράγοντες που εμπόδιζαν τη συμμετοχή της γυναίκας έξω από το σπίτι και την οικογένεια.

Παρ' όλες όμως τις επισημάνσεις αυτές, καμμία έρευνα δεν ασχολήθηκε εμπειρικά με τα αποκλειστικά προβλήματα και τα αίτια τους που αντιμετωπίζουν οι Ελληνίδες επιστημότισσες – ανεξαρτήτως κλάδου – και τους παράγοντες που προωθούν ή εμποδίζουν την επαγγελματική τους εξέλιξη. Η παρούσα ερευνητική πρόταση αποτελεί μία πρώτη προσέγγιση στο θέμα αυτό.

2.2. Παράλληλα Προγράμματα.

Οι επαφές μας με διάφορους Πανεπιστημιακούς και Επιστημονικούς Φορείς έδειξαν ότι δεν διεξάγονται στην Ελλάδα έρευνες που να αναφέρονται στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ελληνίδες απόφοιτες Πανεπιστημίων και στην ανάλυση των αιτίων αυτών των προβλημάτων.

2.3. Εμπειρία Ερευνητικής Ομάδας.

Στο σύνολο τα μέλη της ερευνητικής ομάδας διαθέτουν εμπειρία σε ποικίλους ερευνητικούς τομείς. Με την πολιτική συμμετοχή των Ελληνίδων έχει ασχοληθεί στη διδακτορική διατριβή της η Δρ. Γιώτα Παπαγεωργίου, και έχει επίσης κάνει δημοσιεύσεις και παρουσιάσεις σε συνέδρια για το ρόλο των δύο φύλων στην Ελλάδα.

Οι κ.κ. Γαριδής, Ράνου, έχουν μακρόχρονη πείρα στα γυναικεία

πλήθος, ν' αναπτύξει μερικές ενδείξεις, να εφαρμόσει διάφορες στατιστικές μεθόδους, να εξετάσει διάφορες υποθέσεις και να ερευνήσει τις αιτίες. Το ερωτηματολόγιο θα περιλαμβάνει κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις (OPEN AND CLOSED ITEMS). Επίσης θα διεξαχθούν και προσωπικές εκτεταμένες συνεντεύξεις από ένα πολύ μικρό αριθμό ατόμων του δείγματος. Κατά την διαμόρφωση του ερωτηματολογίου θα χρησιμοποιηθούν οι κανόνες της αντικειμενικότητας, οι ερωτήσεις θα είναι σαφείς και ακριβείς και θ' αποφευχθούν λέξεις με περισσότερες από μία σημασία (WARWICK AND LININGER, 1975· BLALOCK, H.M. JR. 1979).

Η επαγγελματική κατάσταση των επιστημόνων γυναικών θα προσδιοριστεί από μια σειρά ερωτήσεων που θα καλύπτουν, κυρίως:

α. **Τα Κοινωνικά - Δημογραφικά** στοιχεία της ερωτώμενης όπως του προσδιορισμού της ηλικίας, της εκπαίδευσης, του εισοδήματος της, τον αριθμό των παιδιών, το επάγγελμα των γονιών της, τόπο καταγωγής κλπ.

β. **Στάσεις και αντιλήψεις των εργαζομένων γυναικών έναντι της απασχόλησης** γενικά π.χ. Αν η ερωτώμενη βλέπει τη δουλειά της σαν κάτι παροδικό ή καλύπτει μια ικανοποίηση εσωτερικής φύσης.

γ. **Στάσεις και αντιλήψεις των «εξωγενών» παραγόντων** έναντι της απασχολούμενης επιστημόνισσας: όπως π.χ. στάσεις συναδέλφων, εργοδοτών.

δ. **Στοιχεία που να καθορίζουν θεσμικούς παράγοντες** δηλαδή τους μηχανισμούς εκείνους που μπορεί να παρεμποδίζουν όχι μόνο την ανεύρεση και εξασφάλιση εργασίας της επιστημόνισσας αλλά και την επαγγελματική της εξέλιξη π.χ. έλλειψη παιδικών σταθμών, θεσμοθέτηση ακατάλληλου ωραρίου κ.α.

3.2. Ανάλυση Χρονοδιαγράμματος.

Το προτεινόμενο έργο έχει χρονική διάρκεια 18 μηνών και χωρίζεται σε 6 φάσεις.

Πρώτη φάση (διάρκεια 4 μήνες)

Σ' αυτή την φάση θα γίνουν:

α. Συγγραφή από την ερευνητική ομάδα σύντομων προτάσεων για την δημιουργία του ερευνητικού ερωτηματολογίου.

β. Αξιολόγηση των προτάσεων από το πρώτο δείγμα.

Δεύτερη φάση (διάρκεια 2 μήνες)

Σ' αυτή τη φάση θα γίνουν τόσο η τελική προετοιμασία για τη συλλογή του κυρίως ερευνητικού υλικού, όσο και η ίδια η συλλογή του υλικού.

Στο τέλος της φάσης αυτής θα υποβληθεί στο Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας τελική έκθεση των αποτελεσμάτων του έργου μέχρι το σημείο αυτό.

θέματα και έχουν συμβάλει στην αλλαγή νομοθεσίας για τη γυναίκα.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι ολόκληρη η ερευνητική ομάδα διαθέτει απεριόριστο ζήλο για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας.

3. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

3.1. Μεθοδολογία

α. Το δείγμα

Το δείγμα της έρευνας θα αποτελείται από 1000 τελειόφοιτους των παρακάτω εκπαιδευτικών ιδρυμάτων: Φιλοσοφικής Σχολής, Παντείου, Νομικής, Οικονομικών Σχολών (Βιομηχανικής και Εμπορικής) και Πολυτεχνικών Σχολών (Αρχιτεκτονικής, Πολιτικών Μηχανικών, Χημικών Μηχανικών), που τελείωσαν τις σπουδές τους μετά το '75, και θα καλύπτει την περιοχή της Αθήνας.

Το είδος του δείγματος θα είναι στρωματοποιημένο (STRATIFIED) και θ' αποτελείται από τρεις διαφορετικές υποομάδες, οι οποίες θα επιλεγούν με βάση την αντιπροσωπευτικότητά τους (PROPORTIONAL REPRESENTATION). Η πρώτη υπο-ομάδα θ' αποτελείται από 400 απόφοιτες Εμπορικής και Βιομηχανικής Σχολής· η δεύτερη υπο-ομάδα θ' αποτελείται από 400 τελειόφοιτες Παντείου ή Νομικής Σχολής ή Φιλοσοφικής και η τρίτη υπο-ομάδα θ' αποτελείται από 200 απόφοιτες Πολυτεχνικών Σχολών. Έτσι, σύμφωνα με το σύστημα της αντιπροσώπευσης (PROPORTIONAL REPRESENTATION), ο αριθμός των αποφοίτων Πολυτεχνείου είναι μικρότερος εφ' όσον οι γυναίκες που παρακολουθούν αυτές τις σχολές είναι λιγότερες.

Η υποδιαίρεση του δείγματός μας έγινε έτσι ώστε να επιτραπεί στην ερευνήτρια να εξετάσει όχι μόνο τα προβλήματα της επαγγελματικής κατάστασης της κάθε υπο-ομάδας ξεχωριστά, αλλά και τις σχέσεις ή διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των υπο-ομάδων. Π.χ. εάν η τελειόφοιτος της Εμπορικής Σχολής αντιμετωπίζει τα ίδια προβλήματα για να βρει δουλειά με την τελειόφοιτο της Παντείου.

Η επιλογή του δείγματος της έρευνας θα γίνει από ειδικό δειγματολήπτη που θα αποφασίσει τους ακριβείς χώρους συλλογής στοιχείων του.

β. Το ερωτηματολόγιο

Η προτεινόμενη έρευνα θα χρησιμοποιήσει τη μέθοδο του γραπτού ερωτηματολογίου. Τα δεδομένα θα συλλεχθούν σ' ένα συγκεκριμένο χρόνο ONE SHOT - SURVEY, και θα δώσουν την δυνατότητα στον ερευνητή να περιγράψει το

Τρίτη φάση (διάρκεια 2 μήνες)

Σ' αυτή τη φάση θα γίνει κωδικογράφηση των στοιχείων.

Τέταρτη φάση (διάρκεια 2 μήνες)

Σ' αυτή τη φάση θα γίνει η διάτρηση των στοιχείων.

Πέμπτη φάση (διάρκεια 3 μήνες)

Σ' αυτή τη φάση θα γίνει μηχανική επεξεργασία των στοιχείων.

Έκτη φάση (διάρκεια 5 μήνες)

Στην φάση αυτή θα γίνει η συγγραφή των τελικών αποτελεσμάτων της έρευνας καθώς και η υποβολή τους στο Υπουργείο Έρευνας και Τεχνολογίας.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

	ΦΟΡ/ΧΡΗΣΤΕΣ	ΓΓΕΤ	ΣΥΝΟΛΟ
1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ			
A. Επιστημον. υπεύθυνος	-	-	-
B. Ερευνήτρια (PHD)	-	900.000	900.000
Γ. Ερευνήτρια	-	1.440.000	1.440.000
Δ. Δειγματολήπτης	100.000	-	100.000
E. Συμπλήρωση ερωτ/γίων	-	2.000.000	2.000.000
Z. Κωδ/φηση ερωτ/γίων	100.000	100.000	200.000
2. ΞΕΟΠΛΙΣΜΟΣ - ΛΟΙΠΑ ΕΞΟΔΑ			
A. Ανάλυση Η/Υ	1.000.000	-	1.000.000
B. Εκτύπωση ερωτ/γίων	200.000	-	200.000
Γ. Γραφ. ύλη, Κασσέτες κλπ.	300.000	-	300.000
3. ΕΚΔΟΣΕΙΣ	500.000	-	500.000
4. ΓΕΝΙΚΑ ΕΞΟΔΑ			
Ποσοστό ΠΑΣΠΕ κλπ.	-	700.000	700.000
ΣΥΝΟΛΑ	2.200.000	5.140.000	7.340.000

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αυδή-Καλκάνη (1978). **Η επαγγελματικά εργαζόμενη Ελληνίδα**. Αθήνα: Παπαζήσης.

Δρίτσα, Μ. (1982) «Female Participation in the trade Unionism and politics», **Νέοι Ορίζοντες**, 203-204: 37-41.

Καλτσόγια-Τουρναβίτη, Μ. (1982) «Το Φεμινιστικό Κίνημα στην Ελλάδα» **Ο Αγώνας της Γυναίκας**, 15:12-16

Κασιμάτη, Κ. (1982) «Η Γυναίκα στην Απασχόληση» στο **Ο Φάκελος της Ισότητας**, Αθήνα: Οδυσσέας.

Λαμπίρη-Δημάκη, Ι. (1974) «Social Change in a Greek Country Town», Αθήνα: Center Planning and Economic Research, 13.

Μαραγκοπούλου-Γιωτοπούλου, Α. (1965) «Η Γυναίκα και η Πολιτική», **Νέα Οικονομία**, 19:300-305.

Μουζέλης, Ν. (1978). **Modern Greece: Facets of Underdevelopment**, McMillan, London.

Παπαδοπούλου, Κ (1975), **Αγώνες και Νίκες της Ελληνίδας**, Αθήνα: Πύλη.

Τσουκαλάς, Κ. (1975) **Εξάρτηση και Αναπαραγωγή**, Αθήνα: Θεμέλιο.

Χρονάκη-Παπαμίχου, Ζ. (1982) «Οι Γυναίκες Σήμερα» στο **Ο Φάκελος της Ισότητας**, Αθήνα: Οδυσσέας σελ. 111-123.

Φίλιας, Β. (1982), «Η θέση της Γυναίκας Σήμερα», στο **Ο Φάκελος της Ισότητας**, Αθήνα: Οδυσσέας, σελ. 95-110.

BIBLIOGRAPHY

Baxter, S. and Lansing, M. (1983). (Zond ed.) **Women and Politics: The Invisible Majority**. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

Burks, R.V. (1961). **The Dynamics of Communism in Eastern Europe** Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Bottomley, G. (1968). «A World Divided? Studies of Gender Relations in Modern Greece», Sidney: University of Sidney.

David, M. (1980). **The State, the Family and the Education**, London: Routledge and Kegan Paul.

Friedl, E. (1962). **Vassilika: A Village in Modern Greece**, New York: Holt.

Garret, S. (1987). **Gender**. London: Tavistock.

Greenstein, F. (1965). **Children and Politics**, Yale University Press.

Inkeles, A. and Smith, D. (1974). **Becoming Modern: Individual Change in Six Developing Countries** Cambridge: Harvard University Press.

Lee, D. (1955). «View of the Self in Greek Culture» in **Freedom and Culture**, N.J.: Englewood Cliffs: Prentice Hall.

Legg, K. (1969). **Politics in Modern Greece**. Palo Alto, CA: Stanford University Press.

Mackie, L. and Pattullo, P. (1977) **Women at Work**, London: Tavistock.

Randall, V. (1982). **Women in Politics**. London: Macmillan Press.

Safilios-Rothschild, FC. (1972). «Honor Crimes in contemporary Greece», pp. 84-95 in **Toward a Sociology of Women**: Xerox Publishing Company.

Stanworth, M. (1981). **Gender and Schooling**. Women's Research and Research Centre.

Warwick, D.P. and Lininger, C.A. (1975). **The Sample Survey: Theory and Practice**, New York: McGraw-Hill.

Wolp. A. and Kuhn, A. (1978). **Feminism and Materialism**, London: Routledge and Kegan Paul.

ΕΠΙΔΟΜΑ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

0

ΣΕΕ πήρε ενεργό μέρος σ' όλη τη διαδικασία και τις κινητοποιήσεις που έγιναν με πρωτοβουλία της Ομοσπονδίας Κλωστούφαντουργών και της Ομοσπονδίας Ιματισμού, σε συνεργασία με την ΟΓΕ, την ΕΓΕ και άλλα γυναικεία και μικτά σωματεία για την χορήγηση του **επιδόματος γάμου 10%** επί του ημερομισθίου και του μισθού, τόσο στις εργαζόμενες στον ιματισμό, όσο και στις απασχολούμενες σε άλλους κλάδους.

Ας σημειωθεί ότι το επίδομα αυτό καταβάλλεται ήδη από αρκετά χρόνια στις λογίστριες και σε άλλους οργανισμούς που απασχολούν μεγάλο αριθμό εργαζομένων γυναικών.

Ύστερα από επίμονους αγώνες - γενικές συνελεύσεις, κινητοποιήσεις, επανειλημμένες συναντήσεις με τον

Υπουργό Εργασίας κ. Γ. Γεννηματά, ο οποίος δεν αμφισβητούσε το νόμιμο και δίκαιο του αιτήματος, αλλά δεν μπορούσε να παραβιάσει, όπως εξήγησε στις εκπροσώπους των γυναικείων οργανώσεων, την πολιτική λιτότητας που εφαρμόζει η κυβέρνηση - το αίτημα έγινε αποδεκτό με την εξής διαδικασία:

Αποφασίστηκε η χορήγηση του να γίνει σταδιακά. Να καταβληθεί δηλαδή το 5% του επιδόματος κατά τη διάρκεια του 1988 και να ολοκληρωθεί η πλήρης καταβολή του, του (10%), από το 1989 κ.έ.

Έτσι, άλλη μια κατάκτηση των γυναικών επιτεύχθηκε χάρη στην αλληλεγγύη ενόπτη όλων των ενδιαφερόμενων.

Τον ΣΕΕ εκπροσώπησε η Ε. Γαρίδη, μέλος Δ.Σ.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Από την **Επιτροπή Προβλημάτων Επιστημόνων Γυναικών** διοργανώθηκαν μέσα στο Φεβρουάριο του '87 δυο σημαντικές εκδηλώσεις.

ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΑ ήταν το θέμα της πρώτης συζήτησης όπου πήραν μέρος ως ομιλητές:

- εκπρόσωπος της **Γραμματείας Ισότητας**

- ο κ. **Β. Σπυρόπουλος**, Δρ. Φυσικών Επιστημών.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ήταν το θέμα της δεύτερης συζήτησης, με ομιλητές τους:

- **Λ. Αυδή**, Δικηγόρο - Αντιπρόεδρο Δ.Σ.Α.

- **Πρόδρομο Ιορδανίδη***, Καθηγήτρη Εργονομίας ΕΜΠ

- **Αρετή Κόλια-Καφετζοπούλου**, Αρχιτέκτονα, Διευθύντρια Συνθηκών Εργασίας του Υπ. Γεωργίας.

- **Σίνα Νάκου**, Παιδίατρο του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού

- **Γεωργία Νικητοπούλου-Μαράτου**, Καθηγήτρια Φυσιολογίας της Ιατρ. Σχολής του Παν/μίου Θράκης.

*** Με βαθεία λύπη σημειώνουμε το γεγονός ότι ο Πρόδρομος Ιορδανίδης σ' αυτό το διάστημα έφυγε από κοντά μας.**

Βορρας + νοτος

Την άνοιξη του 1988, το Συμβούλιο της Ευρώπης ξεκίνησε μια διεθνή εκστρατεία για να ευαισθητοποιήσει το κοινό ως προς τις ιδιόμορφες σχέσεις των λαών της Ευρώπης και του Τρίτου Κόσμου.

Την πρωτοβουλία αυτή υιοθέτησε η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και κυβερνητικοί οργανισμοί και άλλα διεθνή όργανα.

Το συντονισμό της εκστρατείας σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Οργανωτική Επιτροπή, ενώ παράλληλα δημιουργήθηκαν εθνικές επιτροπές, στις χώρες μέλη, ώστε να αναλάβουν τις δραστηριότητες σε εθνικό επίπεδο.

Η Ελληνική Επιτροπή κάλεσε τις γυναικείες οργανώσεις να πάρουν μέρος στην εκστρατεία καταθέτοντας προτάσεις και αναλαμβάνοντας δράση. Τα γυναικεία τμήματα των πολιτικών κομμάτων καθώς και το ευρύ φάσμα του γυναικείου κινήματος ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση της Εθνικής Επιτροπής και εργάστηκαν με σύμπνοια για την εκπόνηση τρίπτυχου, αφίσσας και σποτς με μηνύματα για την τηλεόραση. Στα πλαίσια της εκστρατείας αποφασίστηκε να πάρουν μέρος οι γυναικείες οργανώσεις σε ειδικές εκπομπές στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση, να οργανωθούν εκδηλώσεις και να δημοσιευτούν άρθρα στον τύπο.

Στο κείμενο του τρίπτυχου που συνέταξαν οι γυναικείες οργανώσεις, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαπίστωση ότι οι γυναίκες αποτελούν τον Νότο παντού, αδιάφορο αν κατοικούν στο Βορρά ή στον Νότο, γιατί «**Βορράς - Νότος σημαίνουν και την ανισότητα σε οποιαδήποτε μορφή της: πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική, ανάμεσα στα δύο φύλα**».

Στο κείμενο του τρίπτυχου, που συνέταξαν οι γυναικείες οργανώσεις, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη διαπίστωση ότι οι γυναίκες αποτελούν τον

Ευρωπαϊκή δημόσια εκστρατεία για την αλληλεξάρτηση και την αλληλεγγύη Βορρά-Νότου.

Νότο παντού, αδιάφορα αν κατοικούν στον Βορρά ή στον Νότο, γιατί «**Βορράς - Νότος σημαίνουν και την ανισότητα σε οποιαδήποτε μορφή της: πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική, ανάμεσα στα δύο φύλα**».

1. Τι είναι η εκστρατεία «Βορράς - Νότος».

Η τύχη των κρατών του Βορρά είναι ιδιαίτερα συνυφασμένη με την τύχη των κρατών του Νότου. Παρόλα αυτά οι σχέσεις Βορρά - Νότου χαρακτηρίζονται ακόμα από ανισότητες και δραματική έλλειψη δικαιοσύνης.

Για το σκοπό αυτό το Συμβούλιο της Ευρώπης οργανώνει διεθνή εκστρατεία για να ευαισθητοποιήσει το κοινό ως προς τις ιδιόμορφες σχέσεις των Λαών της Ευρώπης και του Τρίτου κόσμου.

2. Τι δημιούργησε την ανισότητα Βορρά - Νότου.

- * Η υπερανάπτυξη του Βορρά «έναντι των χωρών του Νότου»
- * Η έλλειψη δικαιοσύνης
- * Η υπερανάπτυξη του εμπορίου στο Βορρά
- * Η κρίση χρεών των χωρών του Νότου
- * Η έλλειψη μέσων διατροφής στο Νότο
- * Η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων του Νότου.

Βορράς - Νότος - Γυναίκες

Η κοινή συνειδητοποίηση της ανισότητας Βορρά - Νότου ενώνει τις γυναίκες όλου του κόσμου στον αγώνα για την εξάλειψη των αιτιών που δημιουργούν την υπανάπτυξη, την εξαθλίωση, την καταπίεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ανισότητα των δύο φύλων.

Οι γυναίκες σ' όλο τον κόσμο αποτελούν τον φτωχότερο πληθυσμό, τον πιο εξαντλητικά εργαζόμενο, το πιο περιθωριοποιημένο τμήμα της κοινωνίας.

3. Βορράς - Νότος.

Σημαίνουν και την ανισότητα σε οποιαδήποτε μορφή της: πολιτική, οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική, ανάμεσα στα δύο φύλα. Οι γυναίκες σ' οποιοδήποτε σημείο της γης θιώνουν το δικό τους ΝΟΤΟ.

4. «Η Φτώχεια της Γυναίκων αυξάνει γεωμετρικά προχωρώντας στο 2000».

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΗΕ οι γυναίκες αποτελούν το 51% του πληθυσμού της Γης. Αντιπροσωπεύουν όμως επίσημα το 1/3 του εργατικού δυναμικού και πραγματοποιούν πάνω από το 60% του συνόλου των ωρών εργασίας.

Εισπράττουν το 10% του παγκοσμίου εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες· κατέχουν λιγότερο από το 1% του παγκοσμίου πλούτου (ιδιοκτησία-κεφάλαιο, μέσα παραγωγής) και συμμετέχουν πολύ περιορισμένα στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

5. Οι Γυναίκες μπροστά στην πρόκληση του 2000.

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας δεν πρέπει να διευρύνει την ανισότητα των λαών και ιδιαίτερα των γυναικών σε Βορρά και Νότο.

Η νέα τεχνολογία μπορεί και πρέπει να γίνει η μεγάλη ελπίδα του μέλλοντος, που θα προωθήσει την ειρηνική, πολιτιστική, κοινωνική ανάπτυξη και την παγκόσμια οικονομική ευημερία.

6. Ειρήνη και Ανάπτυξη.

Οι εξοπλισμοί είναι μία από τις κύριες αιτίες της υποανάπτυξης των λαών.

Η υπερχρέωση των χωρών λόγω των εξοπλισμών οδηγεί τους λαούς σε εξαθλίωση, με αποτέλεσμα την πείνα, την αρρώστια, την ανεργία, την εκμετάλλευση, την εξάρτηση - στοιχεία που πλήττουν ιδιαίτερα τις γυναίκες σε Βορρά και Νότο.

Οι γυναίκες επιζητούν και αγωνίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο για ελευθερία, Δημοκρατία, Εθνική Ανεξαρτησία, αγωνίζονται για την Ειρήνη και αξιώνουν μηδενική λύση στους εξοπλισμούς.

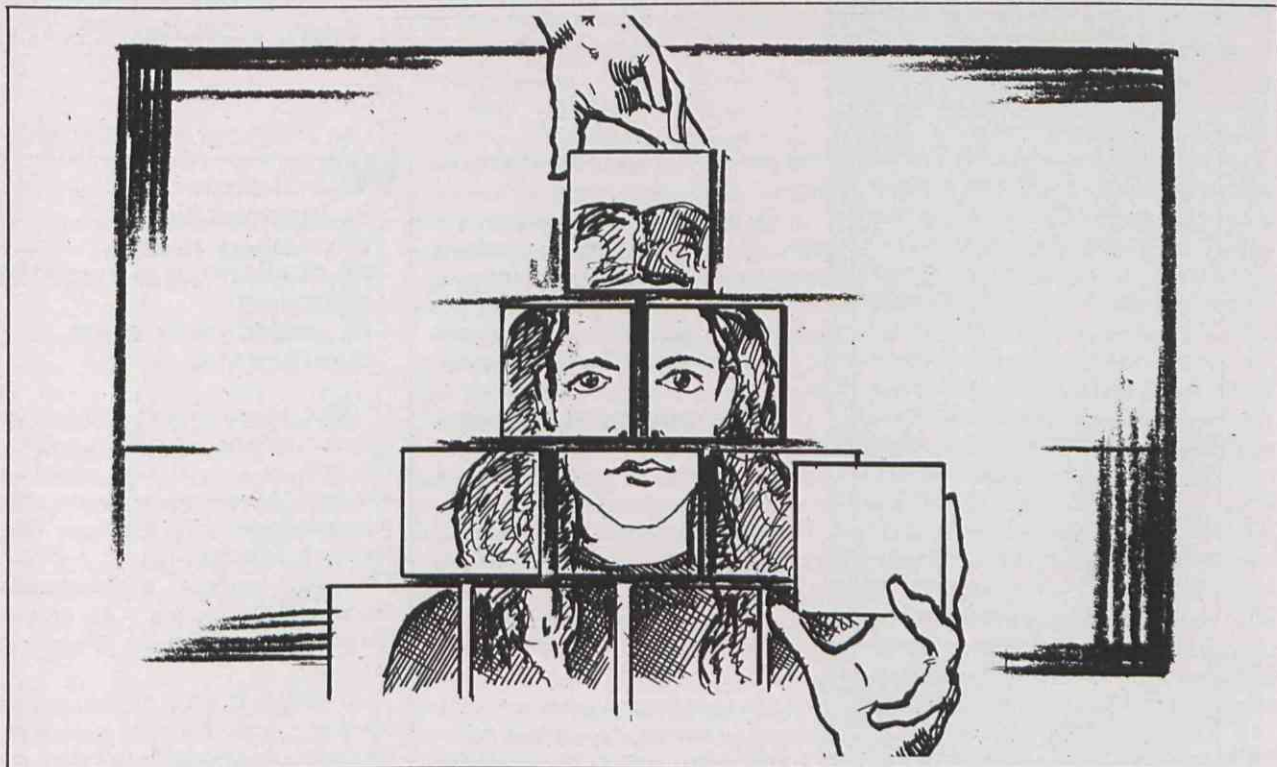
7. Αλληλεξάρτηση και Αλληλεγγύη.

Ένας ουσιαστικός διάλογος μεταξύ της Ευρώπης και του Τρίτου Κόσμου θα βοηθήσει την Ευρώπη να διαδραματίσει ένα πιο δραστήριο ρόλο στη συνεργασία Βορρά - Νότου.

Η συνεργασία του Βορρά με τον Νότο είναι μια λογική ανάγκη και μια ηθική υποχρέωση.

Οι γυναίκες της Ελλάδας συμμετέχουν για την επιτυχία αυτής της εκστρατείας Αλληλεξάρτησης και Αλληλεγγύης Βορρά - Νότου.

ΙΣΟΤΗΤΑ = ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ;

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΠΑΝΘΕΟΝ» (6/10/87) ΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΠΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ. ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΟΥ ΣΕΕ ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΗΤΑΝ Η Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ - ΕΙΔ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ. ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΔΙΗΓΟΥΝΕ Η ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ κ. ΑΛΙΚΗ ΞΕΝΟΥ-ΒΕΝΑΡΔΟΥ

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟ ότι το άρθρο 4, παρ. 2 του Συντάγματος, ορίζει πως «Ελληνες και Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις».

Η νομοθεσία μας έχει προσαρμοστεί στην αρχή της ισότητας, όχι όμως και οι διατάξεις που αφορούν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα.

Μια νέα νομοθετική ρύθμιση λοιπόν, μένει να γίνει, ρύθμιση που επιβάλλει όχι μόνο το Σύνταγμα, αλλά και σχετική οδηγία της ΕΟΚ.

Τα φημολογούμενα μέτρα που θα θίξουν κατακτημένα δικαιώματα των εργαζόμενων γυναικών είναι:

○ Σταδιακή κατάργηση της διαφοράς ηλικίας για τη συνταξιοδότηση κατά 5 χρόνια μεταξύ άντρα

και γυναίκας.

Δηλαδή από τα 60 που είναι σήμερα και 55 αν η γυναίκα εργάζεται στα βαριά και ανθυγιεινά επαγγέλματα, να γίνει στα 65 και 60 αντίστοιχα.

○ Κατάργηση της διάταξης, με την οποία η μητέρα ανηλίκου μπορεί να πάρει πλήρη σύνταξη στα 55 χρόνια της και μειωμένη στα 50.

○ Αύξηση των ημερομισθίων για σύνταξη γήρατος από 4.050 στα 4.500.

○ Αύξηση των χρονικών προϋποθέσεων για μειωμένη σύνταξη από 4.050 σε 6.000 ημερομίσθια.

○ Κατάργηση του επιδόματος ανθυγιεινής εργασίας και μεγάλος περιορισμός στις συντάξεις αναπηρίας.

○ Για τη σύνταξη λόγω θανάτου, ενώ σήμερα η γυναίκα την παίρνει ανεξάρτητα από ηλικία, σκοπεύουν ναβάλουν όριο τα 40 χρόνια.

○ Η χήρα εργαζόμενη δεν θα παίρνει τη σύνταξη του άντρα της.

«Μάχη για να μη θίξουν τα «κεκτημένα δικαιώματα» των γυναικών στις συντάξεις θα δώσουν αν χρειαστεί οι γυναικείες οργανώσεις και οι συνδικαλιστές».

Το τόνισαν σε πρόσφατη κοινή συνέντευξη Τύπου εργατικά σωματεία και τέσσερις γυναικείες οργανώσεις (Ένωση Ελληνίδων Νομικών, Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδας, Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων, Σύλλογος Ελληνίδας Νοικοκυράς).

«Καμιά απότομη αλλαγή δεν πρέπει να θίξει τα δικαιώματα των γυναικών που ήδη εργάζονται». Αυτό ήταν το γενικό συμπέρασμα της συζήτησης που είχαμε με τις εκπροσώπους των γυναικείων οργανώσεων κ.κ. Φωτεινή Στεργιοπούλου (γενική γραμματέα της Ένωσης Ελληνίδων Νομικών), Μαρία Στάμου (εκ μέρους της διοικούσας του παραρτήματος Αθήνας της Ένωσης Γυναικών Ελλάδας), Καίτη Παπαρρήγα-Κωσταβάρα (εκ μέρους της Κίνησης Δημοκρατικών Γυναικών), Καλλιόπη Μπουντούρογλου (μέλος του Προεδρείου της Ομοσπονδίας Γυναικών Ελλάδας), Μάγια Πατεράκη (εκ μέρους του Σύνδεσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας) και Νάντια Παπαδοπούλου (ειδική γραμματέα του Σύνδεσμου Ελληνίδων Επιστημόνων).

VA ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑ ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ;

Στο ερώτημα αυτό, οι απαντήσεις δεν είναι οι ίδιες όλες. Ορισμένες γυναικείες οργανώσεις απάντησαν μ' ένα κατηγορηματικό «ΟΧΙ!». Άλλες επέμεναν ότι «ΝΑΙ!», η συνταξιοδότηση στην ίδια ηλικία είναι δίκαιο μέτρο. Άλλες πάλι επιφυλάχτηκαν, προτείνοντας μια μεταβατική περίοδο.

Η Ένωση Ελληνίδων Νομικών, η Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδας και ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων έχουν ταυτόσημες απόψεις πάνω σ' αυτό το θέμα: «Κάθετα αντίθετες» στα φημολογούμενα μέτρα θεωρούν την «ίση μεταχείριση» που προβάλλεται για την άρση της προστατευτικής νομοθεσίας σαν «εμπαιγμό» για τις εργαζόμενες μητέρες με το διπλό οκτώωρο.

«Η ζωή της εργαζόμενης είναι πολύ υποβαθμισμένη και δεν μπορεί να σηκώσει άλλα βάρη», τονίζουν, «κα-

νένα από τα κεκτημένα δεν πρέπει να θιγεί».

Οι διαφοροποιήσεις για τη γυναίκα στη συνταξιοδοτική νομοθεσία επιτρέπονται από το άρθρο 116 του Συντάγματος και οφείλονται στη μητρότητα, τις βιολογικές διαφορές και τις υπάρχουσες κοινωνικές συνθήκες.

Ο οργανισμός της γυναίκας φθείρεται τόσο από τις τραγικές, συχνά συνθήκες εργασίας της, όσο και από τα οικογενειακά βάρη.

Ποιος θα πληρώσει το διπλό οκτώωρο που δουλεύει για χρόνια; Αλλά κι όταν μεγαλώσει τα παιδιά της, η γυναίκα επιφορτίζεται, στην ελληνική πραγματικότητα, με την ευθύνη των γερόντων.

Δεν υπάρχουν «προνόμια», αλλά «μέτρα προστασίας της μητρότητας». Η γυναίκα όταν φτάσει σε μια ηλικία, είναι πιο κουρασμένη από τον άντρα. Η ηλικία συνταξιοδότησης και των δύο φύλων πρέπει να «κατέβει» προς τα κάτω, αλλά η «ψαλίδα» στο όριο ηλικίας να εξακολουθήσει να υπάρχει.

VA ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΝΩΡΙΤΕΡΑ Η ΜΗΤΕΡΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ;

Η Ένωση Ελληνίδων Νομικών, η Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδας και ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων κρίνουν ότι η παραδοσιακή νοοτροπία στην οικογένεια δεν έχει ακόμα αλλάξει. Παράλληλα, λείπουν οι βρεφικοί και παιδικοί σταθμοί, τα ωράρια των σχολείων δεν συμβαδίζουν με τα ωράρια εργασίας των γονέων. «Αν αλλάξουν οι κοινωνικές συνθήκες και η κοινωνική υποδομή, τότε μόνο μπορεί να ξανασυζητήσουμε την αλλαγή της νομοθεσίας», τόνισαν οι εκπρόσωποι των τριών οργανώσεων.

VA ΑΥΞΗΘΟΥΝ ΤΑ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ; ΝΑ ΠΕΡΙΚΟΠΟΥΝ ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ; ΝΑ ΜΕΙΩΘΟΥΝ ΤΑ ΒΑΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ;

Όλες γενικά οι γυναικείες οργανώσεις τάσσονται κατά των νομοθετικών ρυθμίσεων, που είναι σε βάρος των εργαζόμενων γυναικών, και υπέρ των ρυθμίσεων που είναι προς όφελος τους. Ειδικότερα όμως, η Ένωση Ελληνίδων Νομικών, η Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδας και ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων τόνισαν τα ακόλουθα:

Ο Υποβαθμίζοντας τις κοινωνικές δαπάνες, «κόβοντας» τις κοινωνικές παροχές, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, χωρίς κρατική επιχορήγηση ανοίγεται ο δρόμος στην ιδιωτική ασφάλιση.

Αυτό αφορά ειδικά τις γυναίκες, γιατί το 62,3% είναι έμμεσα ασφαλισμένες. Αν λοιπόν, ελαττωθούν οι παροχές στον άντρα, φαντάζεται κανείς τι περικοπές θα γίνουν για την έμμεσα ασφαλισμένη γυναίκα...

Είναι γνωστό ότι ένας μεγάλος αριθμός γυναικών δεν έχει σωστή και συνεχή ασφάλιση (ένταξη στην παραγωγή σε μεγάλη ηλικία, διακοπή για γάμο, μέγαλωμα παιδιών κλπ.).

Αυτές οι γυναίκες φτάνοντας στο όριο ηλικίας, δεν έχουν τα ημερομίσθια, που ζητά ο νόμος για να πάρουν σύνταξη γήρατος και καταφεύγουν στη σύνταξη αναπηρίας, αφού η υγεία τους έχει ήδη κλονιστεί και λόγω ηλικίας.

Όσον αφορά τα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, σκοπεύουν να βγάλουν πολλές εργαζόμενες από τον κανονισμό, με αποτέλεσμα να εργαστούν μια δετία ακόμα και επιπλέον με μειωμένο εισόδημα.

ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ UNESCO ΠΑΡΙΣΙ

9-13 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1987

Ο ΣΕΕ αποδέχτηκε πρόσκληση της UNESCO να συμμετάσχει στην 24η Γεν. Συνέλευσή της.

Οι εργασίες της Γεν. Συνέλευσης διεξάγονται μέσα από Επιτροπές, στις οποίες έχουν δικαίωμα συμμετοχής όλα τα κράτη-μέλη. Ο Σύνδεσμος εκπροσωπήθηκε στην Εθνική αντιπροσωπεία από την Α. Σκέπερς και έλαβε μέρος στην επιτροπή με θέμα «Ειρήνη, διεθνής κατανόηση, δικαιώματα ανθρώπων και λαών»

Στο κοινό κείμενο της εθνικής αντιπροσωπείας δόθηκε έμφαση στην προσπάθεια που γίνεται στη χώρα μας από τις οργανώσεις ειρήνης και τον επιστημονικό κόσμο για τη διάδοση της ιδεολογίας της Ειρήνης και αναφέρθηκε σε παραδείγματα εκπαίδευσης για την Ειρήνη καθώς και σε δραστηριότητες που ενεργοποιούν το λαό και ενισχύουν την αγωνιστικότητά του για την κατάργηση των εξο-

πλισμών. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε για τους αγνοούμενους της Κύπρου στο θέμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τονίστηκε η συμβολή του ελληνικού γυναικείου κινήματος στην προώθηση της ειρήνης και της κοινωνικής απελευθέρωσης.

Η Εθν. Επιτροπή κατέθεσε δυο προτάσεις: Η πρώτη αφορούσε στην οργάνωση Ολυμπιάδας Ειρήνης, κάθε 4 χρόνια, σε διαφορετική χώρα κάθε φορά, που θα έχει σαν αντικείμενο πολιτιστικές εκδηλώσεις με σκοπό την προώθηση του ειρηνιστικού πνεύματος στον κόσμο.

Η δεύτερη πρόταση αφορούσε έρευνα από την UNESCO στο θέμα της παιδικής πορνείας. Και οι δυο προτάσεις υπερψηφίστηκαν.

Στη συνέχεια η ελληνική αντιπροσωπεία αποδέχτηκε το κύριο πρόγραμμα της UNESCO και ορισμένες συμπληρωματικές προτάσεις κρατών-μελών, όπως της Τυνησίας που τόνισε την ανάγκη εκπαίδευσης αντρών και γυναικών στην μη αποδοχή της βίας γενικά και ιδιαίτερα ανάμεσα σε συζύγους, και τόνισε την ανάγκη να αναλάβει η UNESCO μεγαλύτερη πρωτοβουλία στο θέμα της παγκόσμιας ειρήνης.

«ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 88»

Η Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού διοργάνωσε, για δεύτερη φορά, το καλοκαίρι του 1988 επιμορφωτικό πρόγραμμα Ελληνίδων μεταναστριών. Στόχος του προγράμματος ήταν η υπεύθυνη και συστηματική ενημέρωση των Ελληνίδων μεταναστριών σε θέματα που αφορούν τη σύγχρονη Ελλάδα.

Ένα από τα θέματα της συνάντησης, που έγινε στην Πέτρα της Λέσβου, ήταν «Η θέση της Γυναικείας Πρωτοβουλίας στον τομέα της Ανάπτυξης στην Ελλάδα - Η πορεία του Γυναικείου Κινήματος στην Ελλάδα».

Σ' αυτό πήραν μέρος εκπρόσωποι των γυναικείων τμημάτων των κομμάτων, καθώς και εκπρόσωποι γυναικείων οργανώσεων.

Στη συνάντηση τον Σύνδεσμο εκπροσώπησε το μέλος του Δ.Σ. **Αμαλία Σκέπερς**, Σύμβουλος Εξωτερικών Σχέσεων.

ΠΟΡΕΙΑ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ ΕΔΑΦΗ ΚΥΠΡΟΣ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Πορεία στα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου οργάνωσαν στις 22 Νοεμβρίου 1987 γυναίκες της Κύπρου και κάλεσαν σε συμπάρασταση γυναίκες από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Την ευθύνη της οργάνωσης είχε η διακοιματική επιτροπή «Οι γυναίκες επιστρέφουν». Στην πορεία συμμετείχε εκ μέρους του ΣΕΕ η Α. Σκέπερς, υπεύθυνη για τις Διεθνείς Σχέσεις από το Δ.Σ.

Οι γυναίκες πέρασαν την «πράσινη γραμμή» και πάτησαν στα κατεχόμενα εδάφη, όπου παρέμειναν μέχρι τη δύση του ηλίου.

M

ια ομάδα από διάσημες στο Ευρωπαϊκό κίνημα Ειρήνης γυναίκες **Η ΤΕΝΤΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ** με πλούσια προσφορά και συμμετοχή στον αγώνα για απύραυλη Ευρώπη – χωρίς βάσεις και πυρηνικά – από τον Ατλαντικό ως τα Ουράλια. **Ήρθε στη χώρα μας από τις 17 Ιουλίου ως τις 20 Αυγούστου 1987.** Οι γυναίκες της «**Τέντας**» απ' όπου περνούν, σε συνεργασία με κινήματα Ειρήνης, γυναίκες οργανώσεις και άλλους φορείς, οργανώνουν **ζωντανές εκδηλώσεις – προγράμματα με λόγο και τραγούδι για τις γυναίκες και τα παιδιά.** Απ' τις περιοδείες τους πολλά στιγμιότυπα κάλυψαν η Γιουροβίζιον και οι τηλεοράσεις των χωρών απ' όπου περνούν. Οι μετακινήσεις τους γίνονται με ένα μικρό πούλμαν-δωρο των αμερικανίδων ειρηνιστριών.

Η ιδέα της Τέντας υλοποιήθηκε για πρώτη φορά στο Παγκόσμιο Συνέδριο Γυναικών που οργάνωσε ο ΟΗΕ στο

Ναϊρόμπι της Κένυα το Καλοκαίρι του '85, και είχε στόχο την αλληλογνωριμία και ανταλλαγή πείρας των γυναικών της Ευρώπης, της ενότητας και τη δράση τους.

Η Τέντα ξεκίνησε την περιοδεία της στην Ευρώπη από τον Απρίλιο του '87 από την αγγλική βάση του Γκρήνχαμ Κόμμον και κατόπιν επισκέφθηκε κατά σειρά πριν έλθει στην Ελλάδα, την Ολλανδία, την Ο.Δ. Γερμανίας, την Τσεχοσλοβακία, την ΕΣΣΔ και τη Βουλγαρία, διανύοντας 12.000 χλμ.

Πρωτοπόρες στην ομάδα της Τέντας είναι οι:

Έλεν ΝΤΗΤΡΙΧ, μέλος της Διεθνούς Λίγκας Γυναικών για Ειρήνη και Ελευθερία, δασκάλα, άνεργη, από την Ο.Δ. Γερμανίας.

Φαζια Γιάνσεν, συνδικαλίστρια, γνωστή τραγουδίστρια της ειρήνης από την Ο.Δ. Γερμανίας, που η ζωή της έγινε ταινία γιατί τα παιδικά της χρόνια τα πέρασε μέσα σε χιτλερικό στρατόπεδο συγκέντρωσης.

Ινγκριντ Κετερ, Πρόεδρος του Σωματείου Ιματισμού της Ο.Δ.Γ.

Ούρσουλα Τρετορ, συνδικαλιστικό στέλεχος της μεταλλουργίας της Ο.Δ.Γ.

Την «**Τέντα της Ειρήνης**», υποδέχτηκαν στην Ελλάδα ειρηνιστικά κινήματα και γυναίκες οργανώσεις – ανάμεσά τους και ο **ΣΕΕ**, που οργάνωσαν και το πρόγραμμα των περιοδείών της.

Η «**Τέντα**» πέρασε από τις Σέρρες, τη Χαλκιδική, τη Νιγρίτα, τη Θεσσαλονίκη, το Βόλο, τη Λάρισα, το Ηράκλειο, το Λασιθί, το Ρέθυμνο, τα Χανιά, και τέλος, από διάφορους δήμους της Αθήνας για να στηθεί τελικά στο Πεδίο του Άρεως.

Απ' όπου πέρασε η «**Τέντα**», της έγινε θερμότατη υποδοχή από πλήθος κόσμου, ενώ ενεργά συμμετείχαν σ' αυτή οι δημοτικές αρχές, εργατικά

σωματεία κι άλλοι κοινωνικοί φορείς.

Τι μας ένωσε με τις γυναίκες της «Τέντας»; Όπως αναφέρθηκε σε συνέντευξη Τύπου των ελληνικών οργανώσεων που την υποδέχτηκαν στην Ελλάδα:

«Τα θέματα και τα αιτήματα της Τέντας είναι συγκεκριμένα και συμπιπτουν σε πολλά σημεία με τα αιτήματα του Ελληνικού Γυναικείου και Ειρηνικού Κινήματος.

– Η απύραυλη Ευρώπη και η καθιέρωση ζωνών Ειρήνης χωρίς πυρηνικά, στη Σκανδιναβία, την Κεντρική Ευρώπη, στα Βαλκάνια. Η απομάκρυνση των Πυραύλων Πέριγκ 2 και Κρουζ καθώς και των ξένων βάσεων από την Ευρώπη.

– Το σταμάτημα των πυρηνικών δοκιμών και τη καταστροφή όλων των πυρηνικών όπλων ως το 2.000. Το σταμάτημα της στρατικοποίησης του Διαστήματος και τη χρησιμοποίησή του μόνο για ειρηνικούς σκοπούς.

– Η απαίτηση να σταματήσει η

οικονομική αιμορραγία της ανθρωπότητας από τα εξοπλιστικά προγράμματα και να διατεθούν τα κονδύλια αυτά για την ειρηνική ανάπτυξη, για τις κοινωνικές παροχές, για τη γυναίκα και το παιδί, για τον Πολιτισμό.

Αφετηρία της δράσης τους είναι η ματωμένη πείρα των δύο πολέμων που έζησε η Ευρώπη, οι κοινοί φόβοι των γυναικών της Ευρώπης για την επιβίωση της Ανθρωπότητας, οι κοινοί αγώνες τους γι Ειρήνη και Αφοπλισμό.

Το Ελληνικό Γυναικείο και Ειρηνιστικό Κίνημα υποδέχεται την Τέντα στην Ελλάδα σε μια στιγμή που τα ζητήματα της ασφάλειας, της ανεξαρτησίας και της Ειρήνης στην περιοχή μας βρίσκονται στις «Πρώτες σελίδες» του τύπου με τις πιέσεις των Αμερικανών για το θέμα των βάσεων που κάνουν ολοφάνερη την ανάγκη για την οριστική χωρίς καμιά διαπραγμάτευση απομάκρυνσή τους στην καταληκτική ημερηνία της συμφωνίας που εκπνέει το 88. Αίτημα που συνδέεται και με

τις πρωτοβουλίες για απύραυλες ζώνες στην Ευρώπη και ιδιαίτερ στα Βαλκάνια, που η Ελληνική Κυβέρνηση έχει πάρει αξιόλογες πρωτοβουλίες που πρέπει να συνεχιστούν. Όταν το Αιγαίο απαιτεί μια άμεση ειρηνική διευθέτηση των προβλημάτων στα πλαίσια του Ο.Η.Ε. Όταν η Κύπρος κορυφώνει τις προσπάθειές της για ανεξαρτησία και ενότητα μπροστά στις νέες εξελίξεις. Όταν όλη η Ευρώπη, όταν όλος ο κόσμος βρίσκονται στο κατώφλι είτε μιας διεθνούς συμφωνίας για την ύφεση, είτε μπροστά στο κατρακύλισμα προς τον πυρηνικό όλεθρο.

Γι' αυτό έχουμε κάθε λόγο να υποδεχτούμε τις γυναίκες της Τέντας στη χώρα μας και να συνεχίσουμε τη δράση και τους αγώνες μας ενωμένες σ' αυτή τη μεγάλη αποστολή για την υπεράσπιση της ζωής στον πλανήτη πέρα και πάνω από τις οποιοδήποτε διαφορές έχουμε σε άλλα θέματα.»

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Με την ευκαιρία του Ευρωπαϊκού Έτους Περιβάλλοντος, ο ΣΕΕ μαζί με την Ελληνική Εταιρεία (για την προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής μας κληρονομιάς) και την Ελληνική Εθνική Επιτροπή ΜΑΒ (Άνθρωπος και Βιόσφαιρα) της Unesco, διοργάνωσαν διήμερη συνάντηση στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων στις 11 και 12 Φεβρουαρίου 1988.

Στη συζήτηση πήραν μέρος πολλοί ειδικοί επιστήμονες και έγινε πλούσια συζήτηση. Δυστυχώς, λόγω έλλειψης χώρου, σ' αυτό το δελτίο θα δημοσιεύσουμε μόνο το πρόγραμμα που ακολουθήθηκε στο διήμερο:

ΠΕΜΠΤΗ 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Προεδρείο: **Ειρήνη Δηλάρη**, Ομότιμη Καθηγήτρια Παν/μίου Αθηνών, Πρόεδρος ΣΕΕ.

6.00 Έναρξη. Χαιρετισμοί.

6.20 **Μιχ. Σκούλλος**, Πρόεδρος Ευρωπ. Γραφ. Περι/λοντος, Επικ. Καθηγητής Χημείας Περιβάλλοντος Π/μίου Αθηνών «Επισκόπηση προβλημάτων περιβάλλοντος και περιβαλλοντικής πολιτικής στον Ευρωπαϊκό και Διεθνή χώρο».

7.00 **Κλέα Κατσουγιάννη**, Λέκτωρ Εργ. Υγιεινής και Επιδημιολογίας Παν/μίου Αθηνών. «Ατμοσφαιρική ρύπανση και υγεία».

7.30 Διάλειμμα. Προσφορά αναψυκτικών.

7.45 **Κ. Μπούρκας**, Ειδικός Γραμματέας Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ. «Ατμοσφαιρική ρύπανση και πολιτική περιβάλλοντος στον Ελληνικό χώρο».

8.15 Συζήτηση.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Προεδρείο: **Μιχ. Σκούλλος**, Πρόεδρος Ε.Ε. και Ε.Ε.Ε. ΜΑΒ/UNESCO.

6.00 **Ειρήνη Δηλάρη**, Ομότιμη Καθηγήτρια Παν/μίου Αθηνών, Πρόεδρος ΣΕΕ. «Το περιβάλλον σήμερα».

6.20 **Βασ. Μεταξάς**, Καθηγητής Ναυτιλιακής Οικονομίας ΑΒΣΠ, Πρόεδρος Ελληνικής Επιστημονικής Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος.

«Οικολογικό κόστος της ναυτιλίας».

6.40 **Μ. Λοϊζίδου**, Επίκουρη Καθηγήτρια Ε.Μ.Π. «Ρύπανση περιβάλλοντος από υγρά και στερεά απόβλητα».

7.00 **Α. Κολλάρος**, Αρχιτέκτων - Πο-

λεοδόμος, Γενικός Γραμματέας Ε.Ε. «Οικιστική ανάπτυξη και περιβάλλον».

7.20 Διάλειμμα. Προσφορά αναψυκτικών.

7.35 Γενική συζήτηση.

ΤΗΣ κ. ΓΑΡΙΔΗ ΕΛΕΝΗΣ
Β' ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΣΕΕ ΣΤΟ
ΕΡΩΤΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΠΑΝΘΕΟΝ (8-9-87)

**«ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΑΤΕ
ΑΝ ΕΙΣΑΣΤΕ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ;»**

«Πιστεύουμε ότι απαραίτητες προ-
ϋποθέσεις για μια συνολική θεώρηση
του προβλήματος **παιδεία** είναι:

○ Η αύξηση των δαπανών για την
παιδεία, με ορθολογική βέβαια αξιο-
ποίησή τους - δεδομένου ότι τα κε-
φάλαια που διατίθενται για την παιδεία
εξασφαλίζουν το μέλλον της Ελλά-

ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΤΟΥ ΣΕΕ

Ανάμεσα σ' άλλες εκδηλώσεις ο ΣΕΕ
συμμετείχε και

* στις 12-13/7/87, σε εκδήλωση του Α-
ποδήμου Ελληνισμού στην Πέτρα Μυτι-
λήνης.

Εκ μέρους του ΣΕΕ την εκδήλωση παρα-
κολούθησε η κ. Φλ. Καμάρη, γενική γραμ-
ματέας.

**ΗΜΕΡΙΔΑ
ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ**

ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

* **Επίσκεψη στο Μουσείο Βορρέ**, στις 31/5/87 και στις 22/11/87. Την ξενάγηση έκανε ο ίδιος ο κ. Βορρές. Τα εκθέματα είναι πίνακες και γλυπτά Ελλήνων και ξένων δημιουργών, πολλά από τα οποία δεν τα βρίσκει κανείς σε άλλα μουσεία.

* **Εκδρομή στη Ζάκυνθο**, στις 25-26-27/6/87.

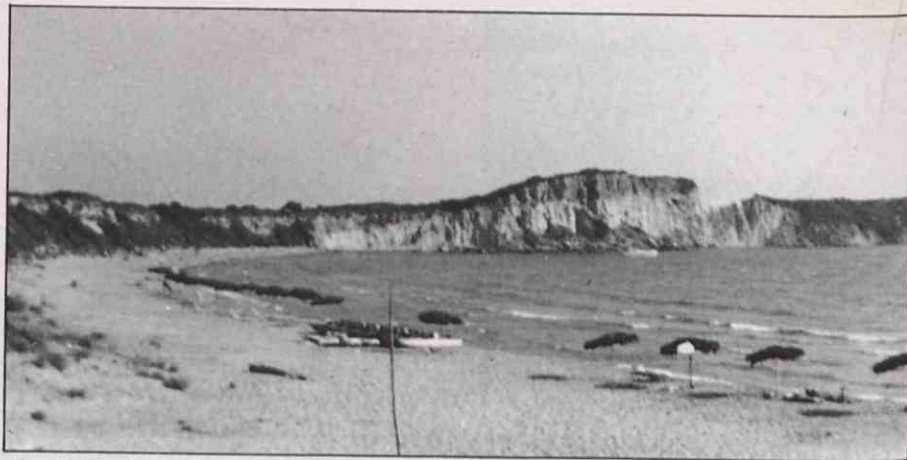
* **Επίσκεψη στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης Γουλανδρή**, στις 31/10/87. Την ξενάγηση έκανε ο κ. **Χρήστος Ντούμας**, καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών και υπεύθυνος των ανασκαφών στο Ακρωτήρι της Σαντορίνης.

* Ομιλία «**Αιγείο - κοιτίδα δημοκρατικών θεσμών**», έγινε στις 13/12/87, στο ξενοδοχείο «Ηλέκτρα Παλάς», με ομιλητή τον κ. **Χρήστο Ντούμα**, καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

* **Κόψιμο της πίπτας και γλέντι**, έγινε στο Ακροπόλ Παλάς, στις 8/2/88.

* **Εκδρομή στη Βραυρώνα και Μονή Νταού Πεντέλης** πραγματοποιήθηκε στις 20/3/88.

* Εκδήλωση με θέμα: «**Ελληνικοί Βιότοποι, Πρέσπα, Ζάκυνθος. Προβλήματα και προοπτικές**», πραγμα-

Η μετατροπή του βιότοπου σε πλαζ

τοποιήθηκε στις 2/5/88, σε συνεργασία με την «**Ελληνική Εταιρεία για την προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς**». Η εκδήλωση έγινε στο ξενοδοχείο «**Ηλέκτρα Παλάς**».

Ομιλητές ήταν οι:

- ο Δρ. **Μιχάλης Σκούλος**, επίκουρος καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας

- η κ. **Ελένη Αντωνοπούλου**, βιολόγος, από το «**Σύλλογο Προστασίας της Θαλάσσιας χελώνας**».

Μετά τις ομιλίες, έγινε πλούσια συζήτηση, στην οποία πήραν μέρος εκτός από τα μέλη του ΣΕΕ, εκπρόσωποι του ΥΠΕΧΩΔΕ και μέλη του οικολογικού κινήματος.

* **Επίσκεψη στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης** (πρώην συντάγματος Μακρυγιάννη), στις 7/5/88. Την ξενάγηση έκανε η κ. **Εύη Τουλούπα** διευθύντρια της Ακροπόλεως, του Μουσείου και των γύρω αρχαιοτήτων. Στο Μουσείο εκτίθενται εκμαγεία από τα γλυπτά του Παρθενώνα όπως και σχέδια και φωτογραφίες που αποκαλύπτουν την τεράστια δουλιά που έχει γίνει από την Αρχαιολογική Υπηρεσία, από την ίδρυσή της, για την αποκάλυψη, τη διάσωση και την ανάδειξη των μνημείων της Ακρόπολης.

* **Εκδρομή στη Ζάκυνθο**, με την ευκαιρία του έτους Περιβάλλοντος, στις 25-27/9/87. Έγινε επίσκεψη στον βιότοπο που ζει η χελώνα «**καρέττα-καρέττα**». Επίσης στον λόφο Στράνη, όπου ο Σολωμός εμπνεύστηκε τον Εθνικό Ύμνο, καθώς και στο Μουσείο Σολωμού και στο Αρχαιολογικό Μουσείο.

* Μια πολύ πετυχημένη **εκδρομή** οργάνωσε ο ΣΕΕ στην **Κων/πολη** στις 24-29/6/88. 30 μέλη και φίλοι του ΣΕΕ μπόρεσαν, μέσα από ένα μεστό πρόγραμμα και μια εμπνευσμένη ξενάγηση, να γνωρίσουν τα κυριότερα μνημεία, βυζαντινά και ισλαμικά της Κων/πολης και να θαυμάσουν ιδιαίτερα την Αγία Σοφία, που παρ' όλη την εγκατάλειψη, εξακολουθεί να αναδειχνει το καλλιτεχνικό της μεγαλείο. Εκτενέστερο ρεπορτάζ για την εκδρομή θα παρουσιαστεί στο επόμενο τεύχος.

Κ. ΒΑΜΒΑΚΑ

ΣΑΝΤΑΡΟΖΑ 5. - ☎ 32.46.151

* ΧΑΡΤΙΚΑ

* ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ

* ΓΡΑΦΙΚΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

ΔΙΗΜΕΡΟ ΠΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕ Ο ΣΕΕ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ
ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΤΟΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Τα κείμενα επιμελήθηκαν οι:

Μαρία Κορμά,
αρχιτέκτονας

Βάλυ Κωνσταντοπούλου,
πολ. επιστήμονας

Το πανανθρώπινο αίτημα για ειρήνη στον κόσμο τώρα, απαιτεί πολύπλευρες προσπάθειες κρατικών και κοινωνικών οργανώσεων σε παγκόσμια κλίμακα. Μια από τις προσπάθειες αυτές αφορά στη διαμόρφωση φιλειρηνικής συνείδησης σε όλους τους πολίτες της χώρας. Όπως είναι φυσικό, η διαμόρφωση τέτοιας συνείδησης σε καθολική κλίμακα έχει σχέση και με προγράμματα εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Χρειάζεται λοιπόν και εκπαίδευση για την ειρήνη, όπως και η Unesco τονίζει, και άλλες διεθνείς και εθνικές οργανώσεις. Ο ΣΕΕ θέλοντας να συμβάλει σ' αυτή την προσπάθεια οργάνωσε διήμερο με θέμα «Εκπαίδευση για την Ειρήνη».

Το διήμερο έγινε στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων, στις 6-7 Νοεμβρίου 1987.

Στο κάλεσμα του ΣΕΕ ανταποκρίθηκαν με μεγάλο ενδιαφέρον εκπρόσωποι του εκπαιδευτικού μας κόσμου από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, τους οποίους ο ΣΕΕ αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει για τη συμβολή τους στην επιτυχία της εκδήλωσης.

1ⁿ

Την ημέρα το θέμα ήταν: «Εκπαίδευση για την Ειρήνη» και έκαναν εισηγήσεις:

- Ο κ. Χρ. Φράγκος: Καθηγητής Παιδαγωγής - Πρόεδρος του Παιδαγωγικού τμήματος Νηπιαγωγών Α.Π.Θ., με θέμα: «Βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή Εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την Ειρήνη».

- Η κα Δήμητρα Παπαδοπούλου: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Κοινωνικής Ψυχολογίας Α.Π.Θ., με θέμα: «Εργαστήριο για την Ειρήνη-Στόχοι του».

- Και ο κος Ηλίας Φιλιππίδης: Κοινωνιολόγος - Γενικός Γραμματέας της Διεθνούς Σχολής Ειρήνης, με θέμα: «Η αναγκαιότητα της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη και η συμβολή της Διεθνούς Σχολής Ειρήνης».

2ⁿ

Στη μέρα το θέμα ήταν: «Ειρήνη, Εθνική Ανεξαρτησία και σχολική πρακτική», και έκαναν εισηγήσεις:

- Η κα Ελένη Κούκκου: Καθηγήτρια της Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους του Πανεπιστημίου Αθηνών, με θέμα: «Σταθμοί της Νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας».

- Η κα Σοφία Μπαρδάνη: Μέλος του Δ.Σ. της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων, με θέμα: «Η Ειρήνη και η Εθνική Ανεξαρτησία μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα του Λυκείου».

- Και η κα Ελένη Δασκαλοπούλου-Μωραϊτή: Εκπαιδευτικός, μέλος του Συνδέσμου των Αντιστασιακών Εκπαιδευτικών, με θέμα: «Η Ειρήνη και η Εθνική Ανεξαρτησία μέσα από τα βιβλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης».

Την εισήγηση του ΣΕΕ με θέμα: «Εκπαίδευση για την Ειρήνη» έκανε η Νάντια Παπαδοπούλου Ειδικός Γραμματέας του ΣΕΕ.

Στο πρώτο μέρος της εκδήλωσης συμμετείχε η χορωδία της ΤΕΡΨΙΧΟΡΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΟΥ με αποσπάσματα από το έργο του Γιάννη Ρίτσου «Πόλεμος και Ειρήνη».

Παραβρέθηκαν και χαϊρέτησαν εκπρόσωπος του ΟΗΕ, της Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ), της Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Λειτουργών (ΟΙΕΛΕ) κ.ά.

Για το σημαντικό θέμα: «Η ειρήνη και το εξωσχολικό παιδικό βιβλίο» έκανε παρέμβαση η κ. Πέπη Δαράκη, λογοτέχνης.

Οι παρεμβάσεις και ο πλούσιος προβληματισμός που αναπτύχθηκε στη συζήτηση, κατέδειξε τη σημασία και την αναγκαιότητα της εκδήλωσης για την Ειρήνη.

Ο ΣΕΕ ανέλαβε να δημοσιεύσει σε ειδική έκδοση τα υλικά. Παρακάτω παραθέτουμε περιλήψεις των εισηγήσεων.

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΕ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟ κ. ΕΙΡΗΝΗ ΔΗΛΑΡΗ:

Η ανθρωπότητα περνάει μια κρίσιμη καμπή στην ιστορία της. Έχει ν' αντιμετωπίσει πολλά και σοβαρά προβλήματα που συσσωρεύονται όσο περνάει ο καιρός. Τα γεγονότα μας προλαβαίνουν και λίγο-πολύ είναι πλατειά γνωστά: η πληθυσμιακή αύξηση των ανθρώπων στη γη, η πείνα, οι αρρώστειες, η ενέργεια, το περιβάλλον και πολλά άλλα. Ιδιαίτερα τονίζεται το πρόβλημα των ιμπεριαλιστικών, φασιστικών πολέμων κάθε μορφής, που πραγματικά, για το συμφέρον ορισμένων κύκλων, πολλαπλασιάζουν τα προβλήματα ή δημιουργούν άλλα. Σε πολλές περιοχές της γης τέτοια προβλήματα έχουν οδηγήσει σε αδιέξοδο. Ωστόσο, όλα αυτά επισκιάζονται στην εποχή μας από τον κίνδυνο του αφανισμού της ανθρωπότητας από μια πυρηνική σύγκρουση. Ο κίνδυνος αυτός είναι υπαρκτός και ο αφανισμός της ανθρωπότητας από μια πυρηνική σύγκρουση είναι βεβαιωμένος, όπως λένε οι ειδικοί επιστήμονες και δίνουν ορισμένα στοιχεία. Οι επιστήμονες αυτοί δηλώνουν ότι μία και μοναδική λύση υπάρχει για το πρόβλημα αυτό, η πρόληψη του πυρηνικού πολέμου. Στην πυρηνική εποχή που ζούμε, οι άνθρωποι έκαναν την επιλογή τους: **Ειρήνη**, και αγωνίζονται γι' αυτήν. Η επιλογή αυτή σημαίνει «**ζωή της ανθρωπότητας**».

Στους αγώνες για την Ειρήνη πρωτοστατούν οι παγκόσμιοι οργανισμοί:

ΟΗΕ, UNESCO, το παγκόσμιο Συμβούλιο Ειρήνης, τα ειρηνιστικά κινήματα κ.ά., που όλα αυτά τα χρόνια προσπάθησαν να ενημερώσουν και να ευαισθητοποιήσουν μαζικά την κοινή γνώμη για τον κίνδυνο της πυρηνικής καταστροφής.

Αν κρίνουμε από τις αντιπυρηνικές και αντιπολεμικές κινητοποιήσεις και δραστηριότητες σε όλο τον κόσμο, που χαρακτηρίζονται από τη μαζικότητά τους, τη σοβαρότητα και την αποφασιστικότητά τους, τότε μπορούμε να πούμε ότι οι αγώνες πέτυχαν το στόχο τους. Η κοινή γνώμη παίζει τώρα ένα βασικό ρόλο στα κέντρα των αποφάσεων.

Το 1986, που είχε οριστεί από τον ΟΗΕ ως «Παγκόσμιο Έτος Ειρήνης», έγινε σε παγκόσμια κλίμακα πολλές κινητοποιήσεις και δραστηριότητες σχετικά με την Ειρήνη. Ας σημειωθεί ότι τέτοιες δραστηριότητες συνεχίζονται ακόμη.

Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων, ευαίσθητος στα θέματα της Ειρήνης, οργάνωσε μία εκδήλωση στα γραφεία του, που τη θεώρησε μία μικρή συμβολή στα πλαίσια των ειρηνικών δραστηριοτήτων του 1986 στη χώρα μας.

Σήμερα έγινε πλατειά πιά συνείδηση ότι η Ειρήνη δεν είναι μία απλή έννοια, μία απλή αντιπολεμική υπόθεση και ότι οι αγωνιστές της δεν περιορίζονται μόνο σε αντιπολεμικούς αγώνες. Έγινε συνείδηση ότι η Ειρήνη είναι μία έννοια πολυδιάστατη, πολυσύνθετη και πολύπλευρη, που συνδέεται στενά και άμεσα με όλες τις πτυχές της ζωής κάθε ανθρώπου σε όλη τη γη.

Και μην ξεχνάμε ότι η Ειρήνη είναι ένα κοινωνικό αγαθό που εμείς

οι ίδιοι οι άνθρωποι το δημιουργούμε κι εμείς οι ίδιοι έχουμε χρέος να το προστατεύσουμε από όλους εκείνους που την επιβουλεύονται και ενεργούν μόνο για το ατομικό τους συμφέρον. Οι άνθρωποι οφείλουν ν' αγωνίζονται για τη θεμελίωση των αναγκαίων κοινωνικών συνθηκών ειρηνικής διαβίωσης, που βασικά στηρίζονται στην αλληλοκατανόηση και τη συνεργασία όλων των λαών πάνω στη γη. Μόνο τότε οι άνθρωποι θα μπορέσουν να αναπτυχθούν πολιτιστικά και να καλλιεργήσουν τα ανθρώπινα ιδεώδη, δηλαδή να διατηρήσουν την «ανθρωπιά».

Η Ειρήνη τώρα πια συνδέθηκε με τα παγκόσμια σοβαρά σύγχρονα προβλήματα, όπως δείχνουν και οι διάφορες συζητήσεις, συσκέψεις, τα επιστημονικά συνέδρια κλπ. που έχουν τίτλους: Ειρήνη και Περιβάλλον, Ειρήνη και Παιδεία, Ειρήνη και Υγεία, Ειρήνη και Πολιτισμός, Ειρήνη και Τεχνολογική Ανάπτυξη, Ειρήνη - Ανάπτυξη - Ισότητα για τις γυναίκες, Ειρήνη και Παροπλισμός κλπ. Όλα αυτά δείχνουν πόσο στενά είναι δεμένη η Ειρήνη με τη ζωή μας, με τα προβλήματατά μας.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι παγκόσμιες δραστηριότητες που γίνονται από ομάδες επιστημόνων, γιγνώνων, εκπαιδευτικών, καλλιτεχνών ή από θρησκευτικές και πολιτικές ομάδες, ή ακόμα από κυβερνήσεις που πραγματικά συμβάλλουν στην προώθηση και την καλύτερη κατανόηση των προβλημάτων της Ειρήνης. Σε όλες αυτές τις δραστηριότητες έκδηλη ήταν και είναι η ανάγκη μιας ειδικής διαπαιδαγώγησης των λαών, όλων των ανθρώπων, νέων και ηλικιωμένων, επιστημόνων, καλλιτεχνών, κυβερνητι-

κών αρμοδίων κλπ. για τα θέματα της Ειρήνης. Ένα μέρος από τη παιδεία, τη μόρφωση των ανθρώπων για την Ειρήνη, περνάει από την εκπαίδευση σε όλο τον κορμό της. Η άποψη αυτή που έγινε γενικά αποδεκτή, ευαισθητοποίησε πολλούς εκπαιδευτικούς σε όλο το κόσμο. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί άρχισαν να μελετούν κατά βάθος τα σημερινά εκπαιδευτικά συστήματα και τις δυνατότητες να εξαλειφθούν όλα εκείνα τα σημεία που ευνοούν την ανταγωνιστικότητα σε βάρος της ομαδικής άμιλλας, το μίσος σε βάρος της φιλίας των λαών, την αδιαφορία για την πατρίδα με γνώμονα το ατομικό συμφέρον κλπ. Είναι αλήθεια ότι εντοπίστηκαν πολλά τέτοια σημεία.

Σήμερα τα πράγματα έχουν προχωρήσει. Υπάρχουν Ινστιτούτα για την Ειρήνη σε διάφορα Παν/μια, έχουν καθιερωθεί και σπουδές για την Ειρήνη, έχουν αρχίσει να λειτουργούν συστηματικά σχολεία για την Ειρήνη. Σ' αυτά θα έπρεπε να προσθέσουμε και τα Ινστιτούτα πληροφοριών για την Ειρήνη, χρήσιμα στους ερευνητές.

Όμως, υπάρχει ανάγκη να γίνουν πολλά ακόμη σε όλες τις χώρες με βάση τη διεθνή συνεργασία.

Είναι γνωστό ότι ένα μεγάλο μέρος από τους εκπαιδευτικούς στην παραδοσιακή εκπαίδευση είναι γυναίκες. Είναι ακόμα γνωστό ότι πολλές από αυτές τις εκπαιδευτικούς-γυναίκες αγωνίστηκαν και αγωνίζονται για πολλά τώρα χρόνια να ξεπεράσουν τις δυσκολίες που συναντούν για να κατορθώσουν να εισαγάγουν στο χώρο του σχολείου την ειρηνική εκπαίδευση. Δε θα ξεχαστούν ποτέ η Ρόζα Ιμβριώτη, η Έλλη Αλεξίου κ.ά. στη χώρα μας.

Ο Σύνδεσμος μας θεώρησε υπο-

χρέωση να μελετήσει το επίκαιρο θέμα «*Εκπαίδευση για την Ειρήνη*» κάτω από το πρίσμα των νέων απόψεων και της διεθνούς εμπειρίας. Το Δ.Σ. του Συνδέσμου αποδέχθηκε αμέσως την πρόταση των Επιτροπών της Παιδείας, Ειρήνης και Διεθνών Σχέσεων για τη διοργάνωση του διημέρου αυτού. Σκοπός του είναι να γίνουν βασικές εισηγήσεις για το θέμα αυτό και να συζητηθούν διάφορα προβλήματα που παρουσιάζονται στην πρακτική.

Ελπίζουμε ότι τα τελικά συμπεράσματα θα είναι χρήσιμα σε όλους τους εκπαιδευτικούς, τους επιστήμονες, σε όλους τους ανθρώπους που ενδιαφέρονται για το θέμα αυτό. Ελπίζουμε ακόμα το διήμερο αυτό να προκαλέσει ενδιαφέρον και σε κείνους που δεν έχουν προβληματιστεί με το τόσο σοβαρό θέμα «*Εκπαίδευση για την Ειρήνη*».

Σκεφτήκαμε να αρχίσουμε την εκδήλωσή μας με τη χορωδία της φίλης Τερψιχόρης Παπαστεφάνου που ευγενικά προσφέρθηκε. Την ευχαριστούμε καθώς και τα μέλη της χορωδίας από τη θέση αυτή. Η απόφασή μας ν' αρχίσουμε με μελοποιημένα ποιήματα δεν ήταν τυχαία. Οι εκπαιδευτικοί στις διεθνείς συναντήσεις τους συμφώνησαν ότι η διαπαιδαγώγηση του λαού για την Ειρήνη είναι ανάγκη ν' αρχίζει από τα πρώτα βήματα του ανθρώπου στην εκπαίδευση. Ακόμη συμφώνησαν ότι η μουσική, η ποίηση, η λογοτεχνία, η ζωγραφική επιδρούν ευνοϊκά στην ψυχούσθηση των νεαρών μαθητών να δεχθούν και να κατανοήσουν τα θέματα τα σχετικά με την Ειρήνη.

Η εμπειρία του δασκάλου καθιέρωσε τη μελοποιημένη ποίηση σαν ένα

πρώτο βήμα προς την εκπαίδευση για την Ειρήνη. Κατά την έναρξη του σχολικού έτους, τα νέα παιδιά ευαισθητοποιούνται με τα ποιητικά λόγια για την Ειρήνη και τους αγώνες της. Κατά το εκπαιδευτικό αυτό στάδιο δηλαδή, το άκουσμα μελοποιημένων ποιημάτων δεν είναι αρκετό. Αμέσως μετά στην τάξη χρειάζεται να γίνει, με μεγάλη προσοχή και παιδαγωγική ικανότητα, μία νοηματική ανάγνωση των ποιημάτων, μία ιστορική ανάλυση, έτσι που τα ποιήματα να συνδέονται ιστορικά με το παρελθόν και το παρόν, αλλά και να προεκτείνονται προς το μέλλον. Μετά το άκουσμα π.χ. του Εθνικού μας Ύμνου μέσα στην τάξη πρέπει, ανάλογα με τη στάθμη σπουδών των μαθητών, να γίνει μία εξήγηση των εννοιών και να συνδεθούν με τα γεγονότα της εποχής του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του Ελληνικού λαού, να γίνει κατανοητό πόσο πολύτιμη είναι η Ελευθερία και πόσοι αγώνες χρειάζονται για την κατάκτησή της. Η ευαισθησία του ποιητή Σολωμού θα βοηθήσει τα παιδιά να καταλάβουν τα δεινά του ελληνικού λαού.

Θα ήθελα εδώ να τονίσω ότι σήμερα συμβαίνει κάτι λυπηρό. Πολλά παιδιά γνωρίζουν τον Εθνικό μας Ύμνο από τη φράση «*από την κόψη του σπαθιού τη τρομερή*». Τους αγώνες του Ελληνικού λαού τους γνωρίζουν με κατασκευασμένα ιστορικά γεγονότα που δείχνουν τη «*γενναιότητα*» των ηρώων του πολέμου.

Ακόμα με μελοποιημένα ποιήματα όπως π.χ. του Νερούντα, δίνεται η ευκαιρία στους δασκάλους να περιγράψουν και τους αγώνες άλλων λαών, αγώνες που μοιάζουν μεταξύ τους αφού είναι εθνικοαπελευθερωτικοί.

(Περίληψη από την ομιλία του κ. Φράγκου)

Στην αρχή της ομιλίας γίνεται αναφορά στην αρχαία Ελλάδα, όπου τα Ομηρικά Έπη, η Ιλιάδα και η Οδύσσεια, διδάσκονταν σε όλα τα παιδιά σαν τα πρώτα σχολικά τους βιβλία.

Όμως, ενώ φαινομενικά μνεί τον πόλεμο, ουσιαστικά ο μεγάλος ποιητής βρίσκει τον τρόπο να περνάει έμμεσα το μήνυμα της συμφοράς του πολέμου, μιλώντας για τις καταστροφές και θλίψεις, προσωπικές, οικογενειακές και κοινωνικές, που έφερε η πολιορκία της Τροίας σε όλους όσους πήραν μέρος σ' αυτήν είτε σαν απλοί στρατιώτες είτε σαν βασιλιάδες. Ακόμη, με τις σοφά μελετημένες παρεμβολές που κάνει ο Όμηρος, είτε περιγράφοντας τους αθλητικούς αγώνες που γίνονται προς τιμήν του νεκρού ήρωα, είτε μιλώντας για την τρέλλα του Αίαντα, του πιο πολεμοχαρούς μαχητή των Ελλήνων, είτε ανιστορώντας τις περιπέτειες του Οδυσσέα, ερωτικές και άλλες - υπογραμμίζει τις χαρές της ζωής, αποδοκιμάζοντας έτσι τις θλίψεις και τις συμφορές του πολέμου, που όχι μόνο δεν δίνει λύση στα προσωπικά και κοινωνικά προβλήματα των ανθρώπων και των λαών, αλλά οδηγεί τελικά στην τρέλλα.

Τα κείμενα αυτά του Ομήρου χρησιμοποιήθηκαν και αργότερα σαν βάση σχολικών προγραμμάτων, σχεδόν ως τις μέρες μας, με την διαφορά ότι τονίζονταν το νόημα του πολέμου ή

της Ειρήνης ανάλογα με τις δομές που εξουσίαζαν κάθε φορά την κοινωνία.

Τα τελευταία όμως 30 περίπου χρόνια έχει αρχίσει για την ανθρωπότητα μια αντίστροφη μέτρηση προς το μηδέν, προς την καταστροφή της ίδιας της ζωής στον πλανήτη μας. Κι αυτό γιατί από παντού μας περικυκλώνουν πύραυλοι διαφόρων μεγεθών και είμαστε συμβολικά «πολιορκημένοι»· μόνο που αν τελικά ξεσπάσει ο πυρηνικός πόλεμος, δεν θα υπάρχει πια κανένας ποιητής να γράψει για τα πάθη της ανθρωπότητας, ούτε και άνθρωποι να τον ακούσουν να μιλάει.

Μπροστά στον εφιάλτη αυτό, η ανθρωπότητα άρχισε ν' αντιδρά, δειλά στην αρχή, εντονότερα στη συνέχεια, δημιουργώντας τις διάφορες κινήσεις Ειρήνης, που γρήγορα ξαπλώθηκαν σ' όλους τους λαούς.

Μα και οι διανοούμενοι, οι επιστήμονες, οι εκπαιδευτικοί, άρχισαν και αυτοί να σκέπτονται το πρόβλημα μιας νέας διαπαιδαγώγησης των παιδιών, μιας αγωγής που δεν θα βασίζεται πια στην καπηλεία του πολέμου, αλλά θα στοχεύει στο να γίνει βίωμα η ιδέα της ειρήνης και της συναδέλφωσης των λαών.

Οι προσπάθειες άρχισαν παντού, σ' ανατολή και δύση, αλλά με διαφορετική ταχύτητα.

Στις ανατολικές χώρες, δηλαδή, εδώ και τριάντα χρόνια περίπου, μπήκε στα σχολικά προγράμματα το θέμα της ειρήνης, άρχισαν να δημοσιεύονται τακτικά ανάλογα άρθρα στα παιδαγωγικά περιοδικά, έγιναν μελέτες αναλυτικών σχολικών προγραμμάτων με θέμα την ειρήνη και αντίστοιχες επιστημονικές ανακοινώσεις σε διε-

θνή συνέδρια, κλπ.

Αντίθετα, στη Δύση, ο ρυθμός ήταν πολύ βραδύτερος και οι πρωτοβουλίες ξεκινούσαν κυρίως από μεμονωμένους εκπαιδευτικούς ή παιδαγωγούς και έπαιρναν περισσότερο το χαρακτήρα γενικής οικολογικής και περιβαλλοντολογικής πληροφόρησης, παρά συγκεκριμένης θέσης για την ειρήνη. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε επίσημο επιστημονικό παιδαγωγικό περιοδικό της Αμερικής, μόλις πριν 3 χρόνια, δημοσιεύτηκε μια μελέτη για την ειρήνη στην εκπαίδευση από μια ομάδα εκπαιδευτικών που προσέπαθησαν να διαμορφώσουν ένα νέο πρόγραμμα για την ειρήνη, κάτω από την πίεση του πυρηνικού ολοκαυτώματος.

Ακόμα και αυτή η προσπάθεια, όμως, ξεσήκωσε θύελλα διαμαρτυριών από ανθρώπους, που προτιμούν να βλέπουν την ειρήνη είτε σε θρησκευτική βάση (... και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία...), είτε πραγματοποιούμενη σε μια κοινωνία αγγέλων (... όταν όλοι οι άνθρωποι γίνουν καλοί...)

Στην Ελλάδα, ειδικότερα, για πολλά χρόνια, τα σχολικά προγράμματα βασίζονταν στην καπηλεία του πολέμου, προβάλλοντας σαν πρότυπα στρατιωτικούς ήρωες, π.χ. του ελληνικού εκστρατευτικού σώματος της Κορέας, και αποσιωπώντας τις καταστροφικές συνέπειες της χρήσης της ατομικής βόμβας.

Σήμερα, βέβαια, τα πράγματα έχουν αλλάξει, και στην Ελλάδα και σ' ολόκληρο τον κόσμο, κάτω από την πίεση των ίδιων των λαών.

Είναι χαρακτηριστικές οι αντιδράσεις και η οργή αμερικανών μαθητών, όταν τους πρωτομίλησαν ανοιχτά για

τις «πιθανές» καταστροφές από τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας.

Στο σημείο που βρισκόμαστε σήμερα, λοιπόν, είναι ανάγκη να δημιουργηθούν απ' την αρχή αναλυτικά εκπαιδευτικά προγράμματα, όπου η ιδέα της ειρήνης θα υπάρχει σαν υπόβαθρο σε όλα τα μαθήματα που διδάσκονται στα σχολεία, και όχι να προστεθεί απλά σαν άλλο ένα μάθημα δίπλα στη φυσική ή την χημεία, ή να περιοριστεί σε φιλολογικές συζητήσεις με ωραία λόγια και κοσμητικά επίθετα.

Είναι ανάγκη και χρέος όλων των εκπαιδευτικών, όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, να δουλέψουν πάνω στην ιδέα της ειρήνης, και να περάσουν το μήνυμά της στους μαθητές τους σαν μήνυμα ζωής και αισιοδοξίας, απομυθοποιώντας παράλληλα και γελοιοποιώντας την ιδέα του πολέμου σαν λύσης στα προβλήματα των λαών και των κοινωνιών.

Είναι η ώρα της δράσης, η ώρα του αγώνα.

Και η ομιλία τελειώνει με την προτροπή:

«Εκπαιδευτικοί όλων των χωρών, ενωθείτε για την ειρήνη».

(Περίληψη από την ομιλία της κ. Παπαδοπούλου)

Το Εργαστήριο Εκπαίδευσης για την Ειρήνη έχει αφιερώσει του την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και κυρίως το άρθρο 26 παρ. 2 και τη Σύσταση της ΟΥΝΕΣΚΟ σχετικά με την «Εκπαίδευση για τη διεθνή κατανόηση».

συνεργασία και ειρήνη και την Εκπαίδευση για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες» (Παρίσι, 1974). Επιπλέον, το «*Εργαστήριο*» είναι συνδεδεμένο και αποτελεί το ελληνικό τμήμα του διεθνούς οργανισμού «Σχολείο-Όργανο για την Ειρήνη», που ιδρύθηκε το 1967 στη Γενεύη από τον οραματιστή κ. J. Mühlethaler και είναι αναγνωρισμένο συμβουλευτικό όργανο στον ΟΗΕ, την ΟΥΝΕΣΚΟ και στο Συμβούλιο της Ευρώπης.

Ποιοί είναι οι στόχοι της Εταιρείας «**Εργαστήριο Εκπαίδευσης για την Ειρήνη**»; Στο Καταστατικό μας αναφέρεται ότι σκοπός της Εταιρείας είναι **α.** να προωθήσει την ιδέα της Διεθνούς Εκπαίδευσης ή Εκπαίδευσης για την Ειρήνη, όπως αυτή ορίζεται στη Σύσταση της ΟΥΝΕΣΚΟ - 1974 **β.** να προβάλλει με κάθε νόμιμο τρόπο ιδέες που συντελούν στη διαμόρφωση φιλειρηνικής συνειδησης, σε συνδυασμό με τις βασικές αρχές της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και **γ.** να συμβάλει ώστε να ενταθεί η προσπάθεια εισαγωγής των αρχών και της φιλοσοφίας της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη στα σχολεία της χώρας μας.

Τί είναι όμως η Εκπαίδευση για την Ειρήνη ή Διεθνής Εκπαίδευση; Είναι πρώτα απ' όλα μια φιλοσοφία και μια ηθική που απορρέουν από τα ιδεώδη και τους στόχους του Καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε., της Ιδρυτικής Πράξης της ΟΥΝΕΣΚΟ και της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η ΟΥΝΕΣΚΟ, που οραματίστηκε ήδη από τη στιγμή της ίδρυσής της την αναγκαιότητα αυτής της άλλης οπτικής στην Εκπαίδευση, αναφέρει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές της Εκπαί-

δευσης για την Ειρήνη είναι οι εξής:

Η διεθνής διάσταση και η παγκόσμια προοπτική σε όλα τα είδη και όλα τα στάδια της εκπαίδευσης.

Η ευαισθητοποίηση στα σύγχρονα προβλήματα της ανθρωπότητας, η γνώση του ρόλου των Διεθνών Οργανισμών και κυρίως του Ο.Η.Ε., στην επίλυσή τους και η συνειδητοποίηση εκ μέρους του ατόμου της ευθύνης του να μετάσχει ενεργητικά στα προβλήματα του καιρού του. Συνειδητοποίηση κυρίως της παγκόσμιας αλληλεξάρτησης ανάμεσα σε λαούς και έθνη.

Η γνώση και η συνειδητοποίηση των δικαιωμάτων αλλά και των υποχρεώσεων που έχουν άτομα, κοινωνικές ομάδες και έθνη για την υλοποίηση της διεθνούς αλληλεγγύης και συνεργασίας.

Η κατανόηση και ο σεβασμός για όλους τους ανθρώπους, τον πολιτισμό τους, τις αξίες τους και τον τρόπο της ζωής τους.

Η συνειδητοποίηση της ζωτικής αλληλεξάρτησης του ανθρώπου με το περιβάλλον του.

Οι αρχές αυτές έχουν τεθεί σε εφαρμογή και δοκιμάζονται ήδη από το 1953 που η ΟΥΝΕΣΚΟ εγκαινίασε το Θεσμό «*Πρόγραμμα των Συνδεδεμένων Σχολείων Εκπαίδευσης για τη διεθνή συνεργασία και ειρήνη*».

Επιτρέψτε μου να ξαναγυρίσω πάλι στο «*Εργαστήριο Εκπαίδευσης για την Ειρήνη*» και να πω λίγα ακόμα για τη δραστηριότητα και το πρόγραμμά μας, ενδεικτικά των τρόπων με τους οποίους επιχειρούμε να υλοποιήσουμε τους στόχους της Εταιρείας.

Στις αρχές του Οκτώβρη φέτος (1987) αρχίσαμε έναν κύκλο μαθημά-

των με τον γενικό τίτλο «**Εκπαίδευση για τη Διεθνή Κατανόηση, Συνεργασία και Ειρήνη**», τα οποία με ρυθμό δύο το μήνα θα εκταθούν μέχρι και το Μάιο του 1988. Τα μαθήματα αυτά που γίνονται στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Θεσσαλονίκης και έχουν την υποστήριξη του Υπουργείου της Β. Ελλάδας, αναφέρονται στις βασικές διαστάσεις της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη, σε θέματα δηλαδή όπως τα Δικαιώματα του ανθρώπου, οι Μειονότητες, οι Διακρίσεις, οι Διεθνείς Οργανισμοί και η προστασία της Ειρήνης, ο Αφοπλισμός, η Οικονομική και Κοινωνική Ανάπτυξη, η Ειρήνη στην Εκκλησία και τη Θρησκευτική Εκπαίδευση, ο ρόλος των Μέσων Ενημέρωσης στην Εκπαίδευση για την Ειρήνη και ακόμα πως αυτή η οπτική μπορεί να διδαχτεί μέσα από τα ποικίλα μαθήματα του εκπαιδευτικού μας προγράμματος. Παράλληλα, από τον Ιανουάριο του 1988 αρχίζουμε κύκλο «*Ημερίδων*» στις επαρχιακές πόλεις της Β. Ελλάδας, πάντα βέβαια για την «*Ειρήνη μέσα από την Εκπαίδευση*», σε συνεργασία με συλλόγους εκπαιδευτικών. Ανάλογη ήταν η δραστηριότητά μας και πέρυσι.

Ό,τι ανέφερα είναι εκδηλώσεις που κάναμε ή προγραμματίζουμε να κάνουμε ως Εταιρεία.

Θα πρέπει ίσως να προσθέσω ότι πολλά από τα μέλη του «*Εργαστηρίου Εκπαίδευσης για την Ειρήνη*», όντας στρατευμένα στην Υπηρεσία της Ειρήνης και της Εκπαίδευσης, έχουν να επιδείξουν παράλληλη πλούσια δραστηριότητα είτε στο χώρο όπου εργάζονται είτε σε ανάλογες εκδηλώσεις άλλων φορέων. Σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να περιληφθούν και οι κύκλοι

μαθημάτων για τη Διεθνή Εκπαίδευση σε Σχολές Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών (ΣΕΛΜΕ και ΣΕΛΔΕ), δραστηριότητα που τη θεωρούμε ιδιαίτερα αποτελεσματική για την εισαγωγή στα σχολεία της χώρας μας της φιλοσοφίας και της ηθικής της Εκπαίδευσης για την Ειρήνη.

Γνωρίζουμε ότι το εγχείρημά μας, να δουλέψουμε για την Ειρήνη μέσα από το Σχολείο, είναι όχι μόνο φιλόδοξο αλλά και μακροπρόθεσμο. Το στηρίζει όμως η στρατεύσή μας στην Εκπαίδευση και στην Ειρήνη, η αγάπη μας για τον Άνθρωπο και το όραμά μας για τον κόσμο του αύριο.

Και

«Επειδή οι πόλεμοι αρχίζουν στο νου των ανθρώπων, στο νου των ανθρώπων πρέπει να οικοδομήσουμε την προστασία της Ειρήνης».

(Από την Ίδρυτική Πράξη της UNESCO)

«Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ»

(Περίληψη από την ομιλία
του κ. Φιλιππίδη)

1. Ερωτήματα που προκύπτουν από τη σχέση εκπαίδευσης και ειρήνης

Είναι πηγαία ερωτήματα που έχουν θέσει επισκέπτες των σεμιναρίων μας:

α. Γιατί εκπαίδευση για την ειρήνη; Η ειρήνη είναι προσωπικό βίωμα.

β. Τι είναι ο άνθρωπος; Τι ξέρουμε γι' αυτόν για να μιλάμε με τόση σιγουριά;

γ. Είναι εφικτή η ειρήνη;

1.1. Το πρώτο ερώτημα αναφέρε-

ται στην ανάγκη της εκπαίδευσης για την ειρήνη και θέτει σε αμφισβήτηση όχι τη χρησιμότητά της, αλλά την νομιμοποίησή της.

Η απάντησή μας έχει δύο σκέλη: το προσωπικό και το κοινωνικό. Στο προσωπικό επίπεδο ο καθένας είναι ξεχωριστά υπεύθυνος για τον εαυτό του και αν νομίζει ότι μπορεί να βρει την ειρήνη μόνος του, είτε στη θρησκευτική πίστη ή σε οτιδήποτε άλλο, τότε δεν μας χρειάζεται. Απευθυνόμαστε σε εκείνους, οι οποίοι δεν αισθάνονται αυτόαρκείς και εξαρτούν το ενδιαφέρον τους για την ειρήνη από το ποσοστό και την ποιότητα της ενημέρωσής τους.

Δεν μας ενδιαφέρει ο εσωτερικός άνθρωπος, όχι γιατί τον περιφρονούμε, αλλά γιατί ως επιστήμονες δεν είμαστε αρμόδιοι γι' αυτόν. Για τον εσωτερικό άνθρωπο ή την ηθική συνείδηση του ανθρώπου αρμόδιοι είναι η εκκλησία, οι ουμανιστές ηθικολόγοι, η οικογένεια, οι συναναστροφές μας, τα κοινωνικά πρότυπα, το σχολείο, τα μέσα ενημέρωσης κτλ.

Η επιστήμη απευθύνεται στον κοινωνικό ή εξωτερικό άνθρωπο με τα τρία γνωστά στρώματά του: το βιολογικό, το ψυχολογικό και το κοινωνικό. Δηλ. ενδιαφέρεται για την ανθρώπινη δράση, όπως αυτή εξωτερικεύεται μέσα στο περιβάλλον, και όχι για τις υποκειμενικές διεργασίες. Εφόσον απευθυνόμαστε στον κοινωνικό χώρο σε όλη την ευρύτητά του, ισχύει ένας από τους πιο βασικούς φυσικούς και κοινωνικούς νόμους: καμμία μεταβολή στο περιβάλλον χωρίς επένδυση πρόσθετης ενέργειας.

Εάν θέλουμε να επιφέρουμε κάποια μεταβολή στον κοινωνικό μας περίγυρο, τότε χρειάζεται εισροή ενέρ-

γειας υπό την μορφή της σώρευσης και της οργάνωσης. Πιο συγκεκριμένα χρειάζονται:

α. συνεργασία του ανθρώπινου παράγοντα.

β. πρόγραμμα

γ. υποδομή.

Όταν μιλάμε για ανθρώπινο παράγοντα, εννοούμε:

α. το υποκείμενο-αγωγό.

β. το υποκείμενο-δέκτη και

γ. την ανθρωπότητα, τόσο ως υποκείμενο συνεργασίας. (Διεθνής κοινή γνώμη, διεθνές κίνημα ειρήνης), όσο και ως αντικείμενο μελέτης.

1.2. Το ερώτημα του τί είναι ο άνθρωπος, είναι το δυσκολότερο ερώτημα που έχει θέσει και που έχει τεθεί στον άνθρωπο. Λίγες επιστήμες έχουν την υποχρέωση και το προνόμιο να καλούνται να δώσουν κάποια απάντηση σε αυτό το καθολικό ερώτημα.

Αν ο άνθρωπος είναι πλασμένος για τον πόλεμο, τότε είμαστε οι Σίουφοι της υπόθεσης, ή ακόμη χειρότερα πάμε κοντρα στην φύση. Αν όμως είναι πλασμένος για την ειρήνη, τότε είμαστε υπόλογοι, γιατί έχουμε κάνει τόσα λίγα!

Το ερώτημα τού τί είναι ο άνθρωπος, αναλύεται σε δύο επίπεδα:

α. Ποιά είναι η φύση του ανθρώπου

β. Ποιά είναι η συμπεριφορά του ανθρώπου μέσα στην ιστορία του.

Το ερώτημα της φύσης του ανθρώπου θα μείνει στον πυρήνα του αναπάντητο από την επιστήμη: ο λόγος είναι ότι υπάρχει μια γνωσιολογική δυσκολία: ως άνθρωποι είμαστε μέσα στον άνθρωπο και δεν μπορούμε να βγούμε απ' έξω για να τον μελετήσουμε. Όμως, προσπαθούμε από την μελέτη της φύσης και ιδιαίτερα των ζώων, να συνάγουμε κατ' αναλογίαν

συμπεράσματα και για τον άνθρωπο. Χωρίς να απολυτοποιούμε τη θεωρία της εξέλιξης και αποφεύγοντας κάθε δεολογικοποίηση της επιστήμης, πιστεύουμε ότι έχει ρίξει φως σε ορισμένους μηχανισμούς επιβίωσης του ζωικού είδους, στους οποίους ο άνθρωπος καλείται συνειδητά πλέον να πάρει θέση.

Η ιστορική πορεία του ανθρώπου παρουσιάζει μια διπολικότητα: συνυπάρχουν, εναλλάσσονται και συγκρούονται τόσο ο πόλεμος, όσο και η διάθεση για επικράτηση της ειρήνης. Ο πολιτισμός κτίζεται πάνω σ' αυτή την διαλεκτική ανάμεσα στον πόλεμο και την ειρήνη.

1.3. Μπορεί να επικρατήσει η ειρήνη;

Το ερώτημα αυτό είναι ανοικτό και θα μείνει για αρκετό καιρό ακόμη ανοικτό, γιατί η απάντηση εξαρτάται από τον ίδιο τον άνθρωπο.

Οι ουμανιστές, τόσο της αστικής όσο και της μαρξιστικής παράδοσης πιστεύουν ότι ο άνθρωπος είναι ένας αγαθός χωριάτης, ένα άγραφο χαρτί (*tabula rasa*) και ότι οι κοινωνικές συνθήκες είναι αποκλειστικά υπεύθυνες, όταν τον οδηγούν στο έγκλημα και στον πόλεμο. Γι' αυτό ο 19ος και ο 20ος αιώνας έριξαν όλο το βάρος τους στην πολιτική λύση των ανθρωπινων προβλημάτων. Δεν μπορούμε να πούμε ότι η πολιτική απέτυχε – ιδιαίτερα στο λεγόμενο κοινωνικό πρόβλημα επιτάχυνε την εξέλιξη της ανθρωπότητας με ιλιγγιώδεις ρυθμούς. Όμως, ιδιαίτερα μετά την εμφάνιση των δύο καθολικών κινδύνων για την επιβίωση της ανθρωπότητας, της ατομικής βόμβας και της μόλυνσης της ατμόσφαιρας, είναι βέβαιο ότι δεν μπορεί πλέον να λύσει μόνη της

τα παγκόσμια προβλήματα του ανθρώπου.

Εκεί που έχουμε φτάσει σήμερα, παρά τις δυνατότητες παγκόσμιας επικοινωνίας, κανείς δεν είναι σε θέση να λύσει τα ανθρώπινα προβλήματα μόνος του, ακόμη και αν έχει τις καλύτερες προθέσεις.

Συγκεκριμένα χρειάζεται η συνεργασία:

- α. Αμερικανών και Σοβιετικών
- β. Βιομηχανικών χωρών και Τρίτου κόσμου
- γ. Χωρών που διερευνούν το διάστημα
- δ. Διανόησης, επιστήμης, εκκλησίας, πολιτικής και κοινωνικών φόρων, τόσο σε διεθνές, όσο και σε εθνικό επίπεδο
- ε. Όλων των επιστημονικών κλάδων και όλων των επιστημόνων.

Η κοινωνιολογία στρέφει τα ενδιαφέροντά της όχι μόνο προς την πολιτική και την οικονομία, αλλά και προς τον πολιτισμό, την οικολογία, τη βιολογία και την ψυχολογία. Στην εποχή του μεσαιωνικού σχολαστικισμού το μονοπώλιο της γνώσης είχαν: η θεολογία, η φιλοσοφία, η ιατρική και η νομική. Μετά τον διαφωτισμό και την έκπτωση της θεολογίας από την πρωτοκαθεδρία, δημιουργείται ένα ευρύτερο «τραστ» με την προσθήκη των φυσικών και των κοινωνικών επιστημών, με κορωνίδα τη φυσική και την οικονομία. Όμως, μετά τον περιορισμό των φιλοδοξιών για την τελική ανακάλυψη σταθερών φυσικών και κοινωνικών νόμων, η ανάγκη και η διάθεση συνεργασίας μεταξύ των επιστημών αυξάνει.

Τέλος, χρειάζεται η ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση όλων των πολιτών, σε όλους τους κοι-

νωνικούς τομείς, για τη δημιουργία ήθους και δομών ενός πολιτισμού ειρήνης.

2. Προυποθέσεις της εκπαίδευσης για την ειρήνη

Ένα σύστημα εκπαίδευσης για την ειρήνη δεν μπορεί να σταθεί μόνο του. Βασίζεται σε ένα κρηπίδωμα, το οποίο απαρτίζουν:

α. Η διεθνής κοινή γνώμη, η οποία υποστηρίζει αλλά και συμμετέχει σε κάθε καλή προσπάθεια όπου γης. Έτσι, δημιουργείται ένα πανανθρώπινο ηθικό, κοινωνικό και πολιτικό αίτημα για ειρήνη, το οποίο ολοκληρώνεται σε συγκεκριμένες προτάσεις και πρωτοβουλίες.

β. Η εκπαίδευση της ειρήνης προϋποθέτει επίσης την επιστήμη της ειρήνης: διαφορετικά δεν θα ξεπερνάτο το επίπεδο της ηθικολογίας. Η επιστήμη της ειρήνης αποτελεί σήμερα μια διακλαδική επιστήμη, που οι ρίζες της απλώνονται στην βιολογία, ψυχολογία, ανθρωπολογία, ιστορία, φιλοσοφία, κοινωνιολογία, θεολογία, πολιτική επιστήμη και διεθνείς σχέσεις, οικονομία και τεχνολογία, στρατηγική τέχνη, δημογραφία και παιδαγωγική, νομική, ιστορία και περιβαλλοντολογία.

Η επιστήμη της ειρήνης χρειάζεται μεγάλη εποπτική ικανότητα και ευρύτητα ευαισθησιών. Επίσης χρειάζεται την μεγαλύτερη δυνατή ανεξαρτησία από πολιτικά κέντρα αποφάσεων, κύκλους οικονομικών συμφερόντων, ιδεολογίες, τοπικισμούς, εθνικισμούς, θρησκείες, ρητορικούς και κενούς περιεχομένου διεθνισμούς. Τέλος χρειάζεται μια καθαρότητα κινήτρων και συγκροτημένη αλλά και

εξεισώμενη ηθική προσωπικότητα του ανθρώπινου παράγοντα.

Πρέπει να διευκρινίσουμε ότι ο σκοπός της επιστήμης της ειρήνης δεν είναι η αποδυνάμωση και εκτόνωση του κινήματος ειρήνης, όπως φοβούνται μερικοί πολιτικά οργανωμένοι ειρηνιστές, αλλά απεναντίας η ενδυνάμωση και αναβάθμισή του με επιστημονικό υλικό και τεκμηρίωση.

Η επιστήμη της ειρήνης δεν έχει πρόθεση να υποκαταστήσει το διεθνές κίνημα ειρήνης, αλλά να συνεργαστεί μαζί του, εφόσον τούτο ζητηθεί.

Το διεθνές κίνημα ειρήνης¹ συνεχώς εξελίσσεται, όπως δυστυχώς εξελίσσονται και οι δυνάμεις του ολέθρου. Σήμερα δεν αρκεί ο ενθουσιασμός, ο πασιφισμός, η διαδήλωση και η συλλογή υπογραφών για να προωθείται η διαφώτιση της κοινής γνώμης, να επηρεάζονται κυβερνήσεις και να δραστηριοποιούνται διεθνείς οργανισμοί. Παράλληλα με το πάθος της αγωνιστικότητας και τη δημιουργικότητα και φαντασία των εκδηλώσεων ειρήνης χρειάζονται παρεμβάσεις σε διεθνές επίπεδο, σε επίπεδο κυβερνητικών αποφάσεων, τεχνολογίας, καταστατικών διεθνών οργανισμών, προσωπικοτήτων, εκκλησίας, μέσων επικοινωνίας κτλ. Τέλος, το κίνημα ειρήνης χρειάζεται αξιοπιστία για να έχει εμβέλεια σε όλους τους πολιτικούς χώρους. Δεν προάγεται ο σκοπός της ειρήνης, όταν στις εκδηλώσεις που γίνονται γι' αυτήν, έρχονται κάθε φορά οι ίδιοι και οι ίδιοι.

3. Η παιδαγωγική της ειρήνης

Η παιδαγωγική της ειρήνης χρειάζεται:

α. Τη μεγαλύτερη δυνατή μαζικότητα. Επειδή προσφέρει γνώσεις όχι επαγγελματικής φύσεως ή ορισμένης ιδεολογικής γωνίας ή ορισμένου μόνο μορφωτικού επιπέδου, πρέπει να απευθύνεται σε όλα τα στρώματα του πληθυσμού. Η ειρήνη εξαρτάται από όλους μας.

β. Τη μεγαλύτερη δυνατή εξειδίκευση. Το διδακτικό υλικό πρέπει να απευθύνεται σε κάθε ηλικία, σε κάθε μόρφωση, σε κάθε κοσμοθεωρητική και ιδεολογική προτίμηση κτλ. Έτσι, το διδακτικό υλικό πρέπει να χωρίζεται σε δύο μέρη: ένα γενικό και ένα ειδικό, το οποίο θα αφορά τα εξειδικευμένα ενδιαφέροντα της κοινωνικής ομάδας στην οποία απευθύνεται.

Γενικά θέματα μπορούν να είναι:

α. Το πρόβλημα της ειρήνης και των συγκρούσεων στην παγκόσμια ιστορία.

β. Η ιδέα της ειρήνης στην παγκόσμια σκέψη (φιλοσοφική, κοινωνική, πολιτική, λογοτεχνική).

γ. Η ιδέα της ειρήνης στις διάφορες θρησκείες του κόσμου.

δ. Η ιδέα της ειρήνης και οι σύγχρονες ιδεολογίες.

ε. Ανθρωπολογία της ειρήνης

στ. Κοινωνιολογία της ειρήνης.

ζ. Ιστορία του διεθνούς κινήματος ειρήνης.

Ο κατάλογος των ειδικών θεμάτων είναι ατέλειωτος. Αποτελεί συνάρτηση δυο παραμέτρων:

α. των διαφόρων επιστημονικών κλάδων που αφορούν τα θέματα ειρήνης.

β. των διαφόρων κοινωνικών ομάδων που ενδιαφέρονται για τα θέματα ειρήνης.

4. Το πρόγραμμα της Διεθνούς Σχολής Ειρήνης

Μια διεθνής σχολή ειρήνης διαφέρει από ένα πρόγραμμα πανεπιστημιακών σπουδών ειρήνης ή ένα πανεπιστήμιο ειρήνης· διότι:

α. Δεν έχει τον χαρακτήρα συνέχειας μέσα στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα.

β. Δεν αποτελεί μέσο επαγγελματικής αξιοποίησης.

γ. Μια Δ.Σ.Ε. πρέπει να έχει περισσότερα προγράμματα διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου και ειδικότητας, για να μπορεί να ικανοποιεί τόσο το σκοπό της μαζικότητας όσο και της εξειδίκευσης.

Το πρόγραμμα χωρίζεται σε τρία επίπεδα:

4.1 Το επίπεδο εκπαίδευσης

Χωρίζεται σε τρεις κύκλους:

1ος κύκλος: των στελεχών

Μετέχουν στελέχη των κινήσεων ειρήνης, τόσο από το εσωτερικό, όσο και το εξωτερικό.

2ος κύκλος: του εκπαιδευτικού χώρου.

Μετέχουν:

- εκπαιδευτικοί
- κληρικοί
- φοιτητές
- μαθητές
- νεολαίοι

3ος κύκλος: της ενημέρωσης.

Μετέχει κάθε ενδιαφερόμενος. Καταβάλλεται προσπάθεια για τη μεγαλύτερη δυνατή ομοιογένεια ηλικίας και παιδείας.

4.2. Το επίπεδο ειδίκευσης.

Μετέχουν ειδικοί επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων σε σεμινάρια ειδικής θεματολογίας, δημόσιοι λειτουργοί και αναλυτές θεμάτων ειρήνης και διεθνών σχέσεων, όπως:

- ειδικοί ερευνητές
- καθηγητές πανεπιστημίων
- διπλωμάτες
- στρατιωτικοί
- ειδικευμένοι δημοσιογράφοι

4.3. Το επίπεδο της δημοσιότητας. Μετέχουν διαμορφωτές και εκφραστές της κοινής γνώμης στο ανώτερο δυνατό επίπεδο, όπως:

- άνθρωποι του πνεύματος
- προσωπικότητες του δημόσιου βίου
- προσωπικότητας του διεθνούς κινήματος ειρήνης

«ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ»

(Περίληψη από την ομιλία της κ. Κούκκου)

Στην ομιλία δίνεται έμφαση σ' ένα φαινόμενο που θεωρείται μοναδικό στην παγκόσμια ιστορία: Στο γεγονός δηλαδή ότι την μοναδική φορά που οι Έλληνες έκαναν κατακτητικό πόλεμο με την εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου, και δημιούργησαν μίαν απέραντη αυτοκρατορία, όχι μόνο δεν εκβαρβάρωσαν τους κατακτημένους λαούς, αλλά αντίθετα έφεραν τον πολιτισμό της Ελλάδας και τον μεταφύτεψαν στις κατακτημένες περιοχές της Ασίας, όπου μέχρι και σήμερα συναντάμε απομεινάρια του σε άψυχο και έμψυχο υλικό.

Όλοι οι άλλοι πόλεμοι των Ελλήνων ήταν ή αμυντικοί ή απελευθερωτικοί.

Κυρίως δε μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, οι Έλληνες, που ακόμη και ως υπόδουλοι κατάφεραν να έχουν στα χέρια τους προνόμια αυτονομίας, εμπόριο, αυτοδιοίκηση στα νησιά, και γενικά να εκπολιτίζουν τους κατακτητές τους, αγωνίζονταν

με σκοπό την απελευθέρωσή τους. Το γεγονός αυτό αναφέρεται και στα πρακτικά Συνεδρίων που έκαναν τότε τα μέλη της «*Ιεράς Συμμαχίας*», με σκοπό να καταπνίξουν τα κινήματα των λαών της Ευρώπης, και στα οποία, όπως αναγνωρίζεται επίσημα, γίνεται η διάκριση ότι τα κινήματα των Ιταλών και Ισπανών είναι εξεγέρσεις ελεύθερων λαών με σκοπό την αλλαγή του κοινωνικού συστήματος, ενώ η Επανάσταση των Ελλήνων είναι η εξέγερση ενός υπόδουλου χριστιανικού έθνους κατά του ισλαμικού κατακτητή.

Στη διάκριση αυτή, που επιτεύχθηκε χάρη στις προσπάθειες του Ιω. Καποδίστρια, χρωστάνε οι επαναστατημένοι Έλληνες το γεγονός ότι η «*Ιερά Συμμαχία*» δεν έστειλε στρατεύματα να καταπνίξει την εξέγερσή τους, χωρίς όμως και να τους προσφέρει την παραμικρή βοήθεια, υλική ή ηθική.

Και μετά την απελευθέρωση και την δημιουργία του Ελληνικού Κράτους, οι Ελληνικοί πόλεμοι ήταν απελευθερωτικοί για τα υπόλοιπα κατακτημένα ελληνικά εδάφη.

Και αν δεν είχαν μεσολαβήσει οι ξένες επεμβάσεις, από τη δολοφονία του Καποδίστρια μέχρι τον Εθνικό Διχασμό για τη Βασιλεία ή τη Δημοκρατία (Κωνσταντίνου-Βενιζέλου) δεν θα είχαμε φτάσει και στην τραγωδία της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Και η ομιλήτρια έκλεισε με την επανάληψη της αναφοράς ότι πραγματικά οι Έλληνες αποτελούν ένα ξεχωριστό σημείο αναφοράς, χωρίς αυτό να σημαίνει σωβινισμό, αλλά, αντίθετα, συνάγεται από την μελέτη της Ιστορίας διαχρονικά και συγκριτικά με τους κατακτητικούς πολέμους άλλων λαών, που δημιούργησαν αυτο-

κρατορίες μέχρι πρόσφατα. (π.χ. Άγγλους, Γάλλους, Ολλανδούς, Γερμανούς, κλπ...)

ΣΟΦΙΑ ΜΠΑΡΔΑΝΗ: «ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΣΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ»

(Περίληψη της ομιλίας της)

Το σωστό βιβλίο είναι εκείνο που τίμια και θαρραλέα, ανοιχτά και ολόπλευρα θα φωτίζει το σήμερα και το χθες δίνοντας τη δυνατότητα στα παιδιά να αναπτύξουν εκείνες τις δυνάμεις που θα τα οδηγήσουν να γνωρίσουν, να πονέσουν και να επιλέξουν ύστερα, για να μπορούν και να παλαίψουν για έναν καλύτερο κόσμο. Αν το επιστημονικό βιβλίο μια φορά μπορεί να επιδράσει σε μία τέτοια κατεύθυνση, η τέχνη και ειδικότερα η λογοτεχνία πολύ περισσότερο μπορεί να το πράξει. Η τέχνη γράφει ο Λούκατς «είναι μία αντικαθρέφτιση πιστότερη της πραγματικότητας, πιο ολοκληρωμένη, γεμάτη ζωντάνια και ευλιγισία, από εκείνη που κατέχει ο άνθρωπος κι ότι κατά συνέπεια πλουσιοπάροχα του δίνει μία πιο συγκεκριμένη θεώρηση αυτής της πραγματικότητας παρ' όσα οι δικές του εμπειρίες και άλλες γνώσεις μπορούν να του δώσουν...»

Δεν θα αρνηθούμε τα βήματα που έχουν γίνει μέχρι τώρα στα σχολεία μας. Όμως αυτά τα βήματα βρίσκονται στη κατεύθυνση της προσφοράς μιας άχρωμης αλήθειας, μιας προοδευτικότητας απρόσωπης, μιας πολύχρωμης πολυφωνίας, όπου μπορούν προβλήματα, αιτήματα, αγώνες, δυ-

στιχίες αλλά κι η ομορφιά του κόσμου να περνούν σαν θέματα ενός κύκλου γνωστικού μονάχα. Αυτό ισχύει σε μεγάλο βαθμό και για τα λογοτεχνικά κείμενα που αφορούν την ειρήνη και την εθνική ανεξαρτησία. Και όχι μόνον είναι λίγα, αλλά ίσως και προμετωπίδα ώστε η ουσία του προβλήματος να χαθεί στη προσπάθεια φορμαλιστικής ερμηνείας των κειμένων περισσότερο. Ο αγώνας και τα πάθη, απ' την επαναστατική προκήρυξη του Ρήγα μέχρι τους «Ελευθερωτές» του Νερούντα, περνούν όχι με τη δυναμική που αποπνέουν αυτά τα ίδια, γιατί η δυναμική αυτή ατονεί μέσα από σημειώσεις, εισαγωγές και ερωτήσεις που δεν οδηγούν σε ουσιαστικούς προβληματισμούς.

Η ειρήνη με το όνομά της αναφέρεται σε δύο μόνο αποσπάσματα: στο ποίημα του Ν. Βρεττάκου, όπου η ψυχή με την ύπαρξη της ειρήνης υψηλότερα φέρεται επί του σύμπαντος, και το απόσπασμα από το «Πόλεμος και ειρήνη» του Λ. Τολστόϊ, όπου ειρήνη είναι η χαρά ενός ήσυχου μεσημεριανού ή μιας γαλήνιας νύχτας. Δεν παραγνωρίζουμε την ομορφιά των στίχων του Βρεττάκου ούτε και το ότι η ειρήνη είναι και ήσυχες μέρες και νύχτες που δεν τρομάζουν ίσκιος την καρδιά μας. Όμως ειρήνη σημαίνει να 'χει ο άνθρωπος τη δυνατότητα να απολαμβάνει του πολιτισμού τα έργα, ειρήνη είναι λεύτερα ν' ακούς και να μιλάς και να μετέχεις στη ζωή, ειρήνη είναι να συνυπάρχεις με τους άλλους αλληλέγγυος, ειρήνη σημαίνει τη λευτεριά της κάθε χώρας, δίχως όπλα του θανάτου, ειρήνη είναι το άδικο να πολεμάς, τους αίτιους να καταγγέλεις όπου την επιβουλεύονται, για να μπορείς πάνω στη γη να την εξασφα-

λίσεις. Πάνω σ' αυτό το πνεύμα θα μπορούσαν να 'χουν επιλεγεί τα κείμενα που πιστεύουμε ότι θα επιδρούσαν πιο αποτελεσματικά πάνω στα παιδιά:

Θα αναφέρουμε ένα ποίημα του Βρεττάκου:

*«Έχω καλέσει τα παιδιά των ΗΠΑ
και της ΕΣΣΔ και
έστειλα στον Παπίτ Νεχρού
μια αμαξοστοιχία λουλούδια
να μου τα στείλει στολισμένα.
Παράγγειλα στο Μάο τσε Τουνγκ
να τους δώσει να φέρουν μαζί τους
σαν νιφάδες χιονιού
δυο χιλιάδες κινέζικα τραγουδάκια
στον Πικάσο να μετρήσει
πόσες χιλιάδες περιστέρια
έχει αζωγράφιστα με' την ψυχή
του
να μου τα στείλει όπως είναι
να στολίσω τους ώμους των παιδιών
που θα καθίσουν στο τραπέζι μου
απόψε».*

Τούτο το απόσπασμα και μόνο θα προκαλούσε μιαν άλλη ευαισθησία, βαθύτερη και ουσιαστικότερη, αλλά και το πιο σπουδαίο, αυτή η ευαισθησία θα γεννούσε την ανάγκη ν' απλώσουν τα παιδιά τα χέρια τους στα παιδιά του κόσμου, όπου υποφέρουν.

Η Ρωμισούνη στο σημείωμα του βιβλίου για τον Ελύτη είναι «η μεγάλη ποιητική σύνθεση, χωρισμένη σε επτά μέρη-ενότητες, όπου ο ποιητής, συνδέοντας με τρόπο προσωπικό στοιχεία της ιστορικής παράδοσης και ποικίλους εκφραστικούς τρόπους, μας δίνει ανάγλυφη τη μορφή της Ελλάδας και των ανθρώπων της για λευτεριά, δικαιοσύνη και ανθρωπιά», αυτά λέει το σημείωμα. Το πραγματικό νόημα και η ιδέα στη ρωμισούνη προβάλλεται θολή έτσι που αποκρύπτεται η

αλήθεια της σύνθεσης του ποιητή:

*«... αυτά τα δέντρα δεν βολεύονται
με λιγώτερο ουρανό
αυτές οι καρδιές δεν βολεύονται
παρά μόνο στο δικίο».*

Όχι μόνο σ' αυτό το κείμενο αλλά και σε άλλα δεν αφήνεται να ολοκληρωθεί αυτή η αίσθηση που προκαλεί το ίδιο το λογοτέχνημα, αλλά σκορπίζεται σε ασήμαντες αναζητήσεις. Στο απόσπασμα απ' την επαναστατική προκήρυξη του Ρήγα – και τόσο επίκαιρη στα χρόνια μας – γιατί ο ζυγός αλλάζει πρόσωπο, αλλά παραμένει ζυγός, ενώ θα περίμενε κανείς ανάλογους προϋποθέσεις για τα παιδιά, καλούνται να βρουν την κύρια πρόταση σε μία φράση του κειμένου, προσανατολίζοντας τους μαθητές σε ανώδυνους δρόμους και για την σκέψη αλλά και για την καρδιά τους.

Έτσι, υπάρχουν συγγραφείς και ποιητές και στα τρία βιβλία του Λυκείου με κείμενα που το περιεχόμενό τους μπορεί να είναι είτε άμεσα είτε έμμεσα ειρηνόφιλο, όμως όσο η μέθοδος παραμένει ερμηνεία προπάντων φορμαλιστική και η αλήθεια για τους συγγραφείς τους είναι αόριστη, τόσο θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί ότι η παρουσία τέτοιων κειμένων είναι ίσως και κάποιος ελιγμός για να μην πούμε ότι δεν υπάρχουν. Πέραν όμως απ' αυτές τις επισημάνσεις και τα κείμενα αυτά δεν είναι αρκετά τουλάχιστον όσον αφορά την ξένη λογοτεχνία αλλά και συγκεκριμένες περιόδους της δικής μας.

Ξεχνιούνται ολότελα ποιητές όπως είναι ο Ν. Χικμέτ. Η γνωριμία των παιδιών μας με την ποίηση του Χικμέτ, έστω και με λίγους μόνο στίχους, θα ήταν άγια κοινωνία. Όταν βρίσκεις στους στίχους του ποιητή τον πόνο

για την δική σου πατρίδα και τα πάθη της. «εμένα / η καρδιά μου στην Ελλάδα / κάθε μέρα τουφεκίζεται», κι όταν γνωρίσεις πως αυτός ο ποιητής είναι ο λαός του, όπως μιλά και όπως γράφει, τότε αυτός ο λαός γίνεται πιο οικείος κι αν προκαταλήψεις χρόνων σου τον παράστησαν εχθρό, ετούτα τα φαντάσματα πεθαίνουν στο φως μιας ανατολής που την διαγράφει η πέννα του πολύ κοντά μας:

*«Τους γάντζους της οκλαβιάς μας
τους αγκιστρώσαμε στ' αστέρια
και στα καύκαλα πατώντας
των νεκρών μας
στον ήλιο ανεβαίνουμε...»*

Αλλά αν για την ξένη λογοτεχνία σημειώνουμε σημαντικές παραλείψεις, θα πούμε για πανηγυρική απουσία κειμένων που αφορούν την εθνική μας αντίσταση. Μία ολόκληρη ιστορική περίοδος που την έγραψαν και παιδιά ακόμη με το αίμα τους και την τραγούδησαν ποιητές και πεζογράφοι, με δύο κείμενα μόνον περνά στα ανθολογημένα κείμενα.

Ο Αγγουλής, η Πανσέληνου, η Δ. Σωτηρίου, η Ρίτα Παππά. – οι αναφορές είναι ενδεικτικές – αγνοούνται. Ένα μόνο απόσπασμα από τα χίλια σφαγμένα κορίτσια της Ρίτας Παππά θα ήταν το μέγιστο μάθημα. Μόνο ένα απόσπασμα από την τριλογία του πολέμου του Γληνού θα ήταν αρκετό όταν ολόκληρη η τριλογία είναι ένας ύμνος για την ειρήνη και μάλιστα όταν δίνεται από τον μεγάλο δάσκαλο και ως παιδαγωγούσα αρχή. Να σημειώσουμε ακόμη ότι απόσπασμα από την «Ελληνική Νομαρχία» θα είχε να προσφέρει πολλά στους μαθητές, αλλά αντί τούτου υπάρχει εκτενές απόσπασμα που αναφέρεται στο χρέμα. Δεν είναι πρόθεσή μας να μην

αναγνωρίσουμε ότι στα κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας του Λυκείου έγινε προσπάθεια για να δοθεί το νέο και το προοδευτικό στοιχείο για όλα τα θέματα και σύγχρονα προβλήματα που απασχολούν τους νέους. Το πρόβλημά μας είναι άλλο, μέχρι που θέλουμε να φτάσει ο νέος άνθρωπος ή πως θέλουμε να είναι το παιδί που πλάθουμε μέσα στο σχολείο γενικότερα; Αν πράγματι είναι επιδίωξή μας τον καινούργιο άνθρωπο να φτιάξουμε με ανθρωπιά και γνώση, τον άνθρωπο αγωνιστή, θα πρέπει να του δώσουμε ολόκληρη την ιστορία του, το χθες, το σήμερα, όχι μέσα από μεγεθυντικούς φακούς αλλά και χωρίς μωπικά γυαλιά, ώστε να δει, να αισθανθεί και να πονέσει. Μέσα από τούτη τη λειτουργία που πιά πολύ μπορεί η τέχνη να επιτελέσει, να γνωρίσει την ανάγκη να γίνει ο ίδιος δημιουργός, συμβάλλοντας στο αύριο ενός κόσμου που για να υπάρξει, προϋπόθεση είναι η ειρήνη.

«Η ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»

(Περίληψη από την ομιλία
της κ. Μωραϊτη)

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Τι υπήρχε και τι δεν υπάρχει σήμερα απ' αυτά που υπήρχαν πριν. Στα πριν από την επταετία και μέχρι την κυβερνητική αλλαγή του 1981 βιβλία κυριαρχούσε το πνεύμα του σφβινισμού και το εμφυλιοπολεμικό κλίμα:

(1) Τα πρότυπα της εποχής εκείνης ήταν οι ήρωες που πολεμάνε για την

πατρίδα και την πίστη την αγία, που συντρίβουν και νικάνε κάθε εχθρό, που αφού είναι εχθρός, είναι βάρβαρος και ασεβής. Ιδιαίτερα τον Βούλγαρο και τον Τούρκο. Δεν έχουν καμιάν αμφιβολία για τον ίδιο τον πόλεμο. Οι στρατηλάτες αρχαίοι και νέοι, οι μαρμαρωμένοι βασιλιάδες, με όλο το πνεύμα του ρεβανσιισμού που καλλιέργησε μέσα στη συνείδηση των Βαλκανικών λαών ο ανταγωνισμός των δυο ιμπεριαλιστικών συνασπισμών της Ευρώπης, που σε μας καλλιεργήθηκε σαν ιδεολόγημα με την ετικέτα της Μεγάλης Ιδέας και τον «από βορρά κίνδυνο», δεσποζουν.

(2) Από την άλλη το πατριωτικό στοιχείο είναι κενός λόγος και ρηχή ρητορεία. Φανφάρες, γιορτές, σηματοστολισμοί. Ουσιαστικά δεν υπήρχε κανένα στοιχείο που να αγγίζει το συναισθηματισμό της παιδικής ηλικίας.

(3) Μία ρατσιστική αντίληψη υπεροχής, όσο κι αν δηλώνεται έμμεσα απέναντι στους άλλους που είναι εχθροί, και τα πεπρωμένα της φυλής που κατευθύνουν κάθε κίνηση, είναι ό,τι χαρακτηρίζει την ιδεολογία των βιβλίων. Έτσι, ιστορικά γεγονότα, που είναι ολοφάνερες οι συνέπειές τους και η ιστορική τους διάσταση, ερμηνεύονται κατά το δοκούν. Ο Μεγαλέξανδρος ξεκινάει για να εκπολιτίσει την Ασία, οι πόλεμοι του Βουλγαροκτόνου γίνονται «εθνικοί», (πριν ακόμα γεννηθεί ο εθνικισμός, που όπως είναι γνωστό, είναι δημιουργήμα της αστικής τάξης και των εθνικών κρατών που διαμορφώνονται μετά την αναγέννηση) κ.ά. Το θέμα της ειρήνης περνούσε ειδυλλιακά, σε κάποια ποιήματα, περισσότερο σε συναισθηματικό-θρησκευτικό γεγονός παρά σαν κοινωνικοπολιτικό.

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Τι υπάρχει σήμερα και τι που έπρεπε να υπάρχει δεν υπάρχει. (α) Θεματολογικά το πρόβλημα της ειρήνης και του αντιπολεμικού πνεύματος υπάρχει στα βιβλία της γλώσσας, αρχίζοντας από την πρώτη του Δημοτικού. Ουσιαστικός όμως προβληματισμός στο θέμα της εθνικής ανεξαρτησίας δεν υπάρχει, εκτός αν εξαιρέσει κανείς το απόσπασμα «*Τα παιδιά της Κύπρου*» του Λουκή Ακρίτα (ΣΤ΄ τάξη, σ.34). Στα βιβλία αυτά παρουσιάζεται μία προοδευτική αύξηση της θεματολογίας που αφορά το θέμα της ειρήνης και του πολέμου. Είναι δυνατόν ν' ανιχνεύσει κανείς αξιόλογα κομμάτια, όπως τα ποιήματα του Χ. Σακελλαρίου και του Νεγρεπόντη, το διήγημα «*ο Ντάκος*», το «*Ημερολόγιο ενός κοριτσιού*», το «*Μάνα και Γιός*» του Βρεττάκου, το «*Πατρίδα ελεύθερη*» της Τατ. Γκ. Μιλλιέξ, το «*Διαβάτη Στάσου*» του Β. Ρώτα, «*Παιδιά όλο μάτια*» του Α. Σαμαράκη κ.ά. Δεν αναφέρω μερικά γιατί είναι παιδαγωγικές παιδαριωδίες, όπως το «*Ειρήνη και όχι πόλεμος*» και το χωρίς άρθρωση ποίημα «*Ειρήνη*» της 1ης Δημοτικού.

Η αναμφισβήτητη αυτή αλλαγή, (αλοίμονο αν δεν υπήρχε έπειτα από 40 χρόνια κι έπειτα από τόσες κοσμογονικές αλλαγές που έχουν σημειωθεί), διακρίνεται από τρία βασικά αρνητικά χαρακτηριστικά: 1) την αποσπασματικότητα. Γι' αυτό λείπει από τα κείμενα αυτά η παιδαγωγική αρετή της πειστικότητας και μένουν περιστατικά που δεν δένονται με τα συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα της ζωής μας. Δεν είναι δικαιολογία η

συλλειτουργία των μαθημάτων, 2) Την αντιφατικότητα. Αν εξαιρέσει κανείς τα δύο αποσπάσματα από την «*Ειρήνη*» του Αριστοφάνη και το απόσπασμα από τους «*Πέρσες*» του Αισχύλου, τα άλλα δεν έχουν αποσαφηνισμένη σχέση για το θέμα της ειρήνης και δίπλα σ' αυτά σφηνώνεται το «*Ο πόλεμος στο διάστημα*», με φανταστικά και ανόητα διαστημικά τέρατα, μόνο και μόνο γιατί το έγραψε ο Λουκιανός και για να μην ξεχνάμε και τον πόλεμο των άστρων του Ρήγκαν. 3) Σύμφωνα με τις διαταγές του ΥΠΕΠΘ, την απαγόρευση της χρησιμοποίησης ελεύθερου αναγνώσματος για να συμπληρωθεί η θεματολογία. Έτσι το υλικό μένει ανολοκλήρωτο. Εδώ επιβιώνει ο φόβος της δεξιάς, μήπως στο σχολείο περάσουν μηνύματα, που δεν τα αποδέχεται η κάθε φορά πολιτική βούληση.

ΧΩΡΙΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΑΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Ουσιαστικά από τα βιβλία αυτά απουσιάζει η Εθνική μας Αντίσταση, που αποτελεί την αντιπροσωπευτικότερη έκφραση του φιλειρηνικού πνεύματος και το συνεπέστερο κίνημα για την εθνική μας ανεξαρτησία. Απουσιάζει εξολοκλήρου από τα σχολικά βιβλία το «*Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ*», γραμμένο από την Πένα και το μυαλό του μεγάλου μας παιδαγωγού, του Δημήτρη Γληνού, που μιλάει καθαρά για τους σκοπούς και τους 4χρονους αγώνες του ΕΑΜ. Στα σημερινά σχολικά βιβλία δεν ακούγεται πουθενά ούτε το ΕΑΜ ούτε η ΕΠΟΝ ούτε ο ΕΛΑΣ. Γενικά και αόριστα αντάρτες, πατριώτες μόνο. Χωρίς όνομα και ταυτότητα.

Τι περνάει από την αντίσταση; Ουσιαστικά τέσσερα κομμάτια, τέσσερα αποσπάσματα: «*Ο Ντάκος*», που τον σκοτώνουν οι Γερμανοί στην προσπάθειά τους να μη φτάσει στο χωριό, έτσι για να αιφνιδιάσουν τους χωρικούς, ο «*Μικρός στρατηγός*», το δράμα ενός Εβραίοπουλου στην κλούβα των τραίνων, και «*Ο Μπάρμπα-Μήτσος ο Ντούλιας*», ένα επεισόδιο από την προσφυγιά. Αν για όσους έζησαν το δράμα του λαού μας τα τρία αυτά είναι ιστορικά δεμένα, για τα νέα παιδιά, τους νέους ανθρώπους πως εξηγούνται και πως δένονται; Γιατί δεν μπορούμε να πούμε πως είναι αντιπροσωπευτικό της αντίστασης το «*Οι πιτσιρίκοι κάνουν αντίσταση*» που ξεγελάνε το Γερμανό φρουρό και εφοδιάζουν με τσιγάρα, σοκολάτες και γαλέτες τους Άγγλους αιχμαλώτους. Το κομμάτι θυμίζει άλλες εποχές, πριν το 1981, που αντίσταση ήταν μόνο να κρύβεις και να φυγαδεύεις Εγγλέζους στη κατοχή, πράξη βέβαια ανθρώπινη. Αντίσταση ήταν ν' αρπάζει το πεινασμένο παιδί της Αθήνας μία κουραμάνα και να το σκοτώνουν οι Γερμανοί, δείγμα της παιδικής απάθειας. Αυτό ήταν αντίσταση; Μα αντίσταση ήταν τ' Αετόπουλα, τα παιδιά των αντιστασιακών οργανώσεων, του ΕΑΜ, της ΕΠΟΝ, οι ΑνταρτοΕΠΟΝΙΤΕΣ, που πολεμούσαν και βοηθούσαν τον απελευθερωτικό μας αγώνα. Κι ενώ στα βιβλία, και πολύ σωστά, υπάρχουν αποσπάσματα από το ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΜΕ ΤΟΝ ΗΛΙΟ, βιβλίο που ήταν φως μέσα στο σκοτάδι στην εποχή του, δεν υπάρχουν αποσπάσματα από το σχολικό βιβλίο της Ρόζας Ιμβριώτη, «*Τ' Αετόπουλα*», ή από το βιβλίο του Ν. Παπαμαύρου και των συνεργατών του «*Ελεύθερη Ελ-*

λάδα», που είναι βιβλία του ΕΑΜ στην εποχή της κατοχής. Μήπως γιατί αυτό θα ήταν κομματικοποίηση;

Κάτι τέτοιο είναι ένα χρέος απέναντι στην αντίσταση του ΕΑΜ, που άνοιξε όλα τα σχολεία την εποχή της Κατοχής στις περιοχές που κυριαρχούσε, στον ΕΛΑΣ, που έστειλε τους αντάρτες δασκάλους να διδάσκουν κάνοντας διπλόν αγώνα, που ψήφισε τον πρώτο ολοκληρωμένο νόμο για εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, στα θύματα των διωγμών της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου, που κινήγησε τους προοδευτικούς εκπαιδευτικούς, τους δασκάλους που πέσανε, που στήθηκαν στ' αποσπάσματα, σ' αυτούς που απολύθηκαν, 4500 μαζί, γιατί πήραν μέρος στην αντίσταση. Είναι θέμα αυτοσυνειδησίας και ιστορικής μνήμης.

ΜΕΓΑΛΗ Η ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Το σχολικό βιβλίο έχει διαφορετική δομή και λειτουργεί κατά διαφορετικό τρόπο στο αναγνωστικό του κοινό απ' ότι το ελεύθερο ανάγνωσμα. Με τη διαμεσολάβηση του δασκάλου, μπορούν να περιορίζονται τα αρνητικά του στοιχεία και ν' αξιοποιούνται τα θετικά του. Η μόρφωση και η ετοιμότητά του είναι εκείνη που μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες και τις προοπτικές που το κάθε βιβλίο δημιουργεί. Η ευθύνη του δασκάλου είναι μεγάλη.

Πρέπει, με γνώμονα πάντοτε την καλλιέργεια του πνεύματος της ειρήνης, να σταθμίζει από πριν, αλλά και σε κάθε στιγμή, τι θέλει, που πρέπει να φτάσει στην προσπάθεια του αυτή. Τι του προσφέρει το βιβλίο, τι του

χρειάζεται ακόμα και πως μπορεί να το εκμεταλλευτεί και να το προεκτείνει.

Σήμερα οι απαγορεύσεις δεν είναι ρητές. Η σκιά όμως πλανάται. Το ιδεολόγημα πολιτικοποίηση αλλά όχι κομματικοποίηση αποτελεί εκλεπτυσμένη μορφή απαγόρευσης. Σαν η πολιτικοποίηση στον αστικό κόσμο να μην εκφράζεται με τις κομματικές θέσεις. Απ' αυτό συντηρείται καλυμμένη ή απειλή και ο φόβος να μην εκτεθεί ο δάσκαλος κομματιζόμενος, αν πει πράγματα που δεν απαγορεύονται αλλά δεν... επιτρέπονται.

Ο δάσκαλος πρέπει να αντλεί ευκαιρίες, όχι μόνο από τη λογοτεχνία ή την ιστορία, άλλ' από όλο το φάσμα των μαθημάτων κι από όλη την πρακτική της σχολικής ζωής.

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η διαμόρφωση της προσωπικότητας του ανθρώπου είναι μία συνολική διαδικασία. Βασίζεται στην ισόρροπη ανάπτυξη του λογικού και του συναισθηματικού του κόσμου και στόχος της είναι η κοινωνικοποίησή τους. Όχι βέβαια η αφομοίωση, αλλά η ανάπτυξη κοινωνικών αρετών, δηλαδή σωστής συμπεριφοράς.

Τον αγώνα για την ειρήνη και την εθνική ανεξαρτησία δεν τον κρίνουν τα μεγάλα λόγια, όσο μεγάλα και ωραία κι αν είναι αυτά. Τον κρίνει η συνέπεια και η επιμονή στις ήράξεις, ο ασταμάτητος αγώνας εναντίον του πολέμου, η προσπάθεια να θεμελιώσουμε τις αναγκαίες συνθήκες, πάνω στις οποίες μπορεί να θεμελιωθεί η ειρήνη. Εδώ θα φανεί η αξία του

δασκάλου.

Να υπερβεί την αποσπασματικότητα με την οποία διδάσκεται η ιστορία, να δέσει στην πορεία του χρόνου τα κομμάτια σ' ένα σύνολο κατανοητό, έτσι που το πρόβλημα της ειρήνης και του πολέμου ν' αποκτήσει ενδιαφέρον για τα παιδιά. Ο αγώνας του δασκάλου πρέπει ν' ακυρώσει την απαγόρευση των ελεύθερων αναγνωσμάτων, που αποτελεί επιβίωση των σκοτεινών περιόδων της εκπαιδευτικής μας ζωής, όσο κι αν υπογράφεται από πρόσωπα που θέλουν να θεωρούνται προοδευτικά. Ο δάσκαλος δεν πρέπει να περιμένει τις εθνικές γιορτές, ώστε να κάμει κηρύγματα. Ευκαιρίες υπάρχουν παντού και πάντοτε. Από την τακτοποίηση της αίσουσας της διδασκαλίας, το στολισμό της με αφίσες για την ειρήνη, με το καλό τραγούδι και τις κατασκευές με αντικείμενο την ειρήνη, μέχρι την ευκαιρία για συζητήσεις που διαμορφώνουν φιλειρηνικές συνειδησεις.

Όμως, δεν πρέπει να τρέφουμε ψευδαισθήσεις. Το σχολείο αποτελεί έναν καταμερισμό μέσα στο γενικό πλαίσιο της κοινωνίας, μέσα στην οποία αναδείχτηκε το έργο της διαπαιδαγώγησης. Για να προχωρήσει στην υλοποίηση ενός προγράμματος για την ειρήνη και την εθνική ανεξαρτησία μέσα από τη σχολική πράξη, πρέπει να πορευτεί σε ευθυγράμμιση με ολόκληρο το μέτωπο της παιδείας, για να εξασφαλίσει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις που θα βοηθήσουν να γίνει πραγματικότητα το προαιώνιο αίτημα της ανθρωπότητας για ένα κόσμο ειρήνης και να λάβουνε σάρκα τα όνειρα των νεκρών και των γενιών. Για να μπορούμε να κοιτάζουμε τον ήλιο. Να έχουμε αύριο.

AIDS

ΕΠΙΚΤΗΤΗ ΑΝΟΣΟΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

ΑΝΑΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΕΟΦ Νο 24
ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ
ΤΟΥ κ. ΜΑΤΣΑΝΙΩΤΗ - ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΣΤΙΣ 16/2/1988

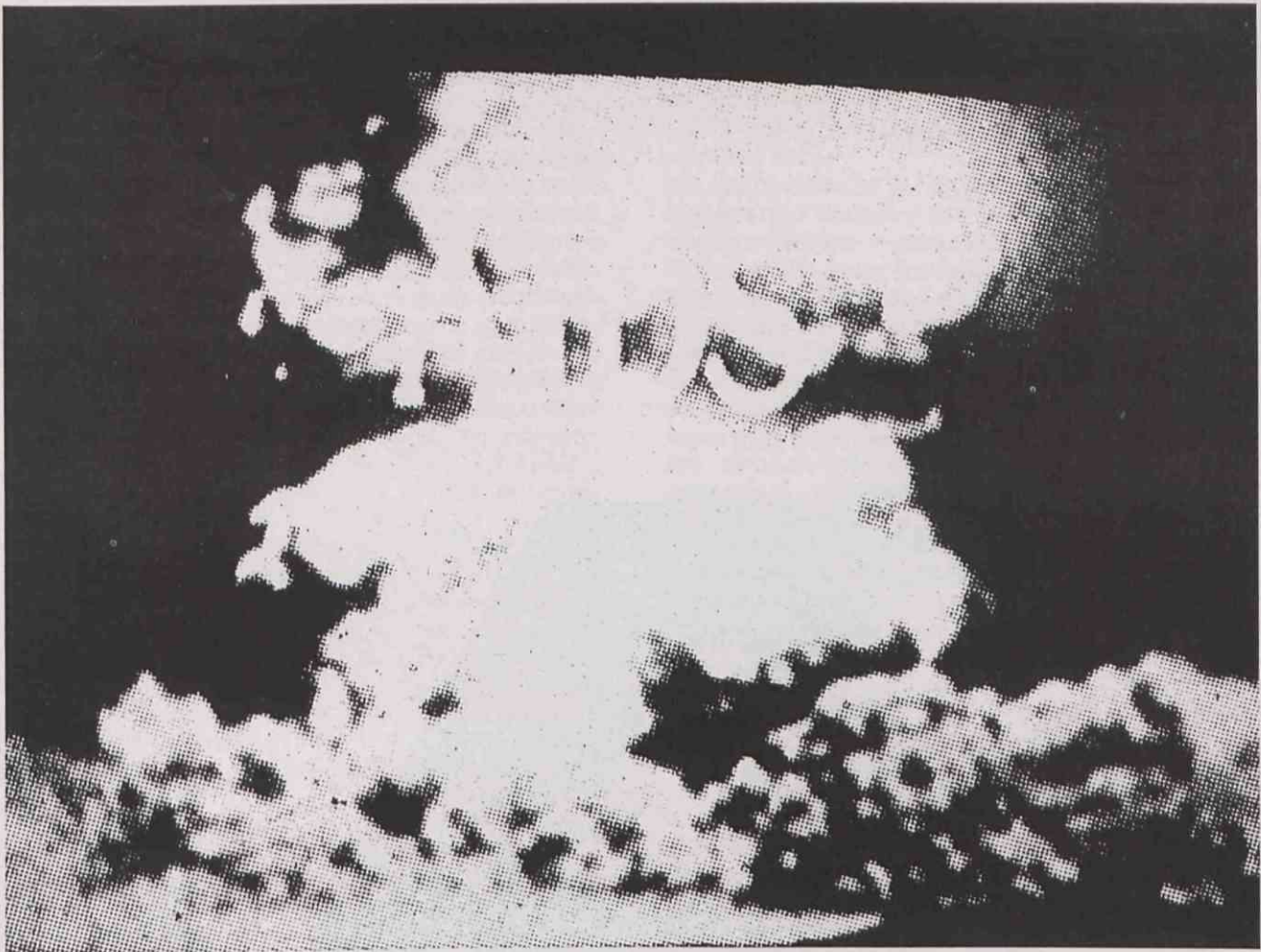
Εκατό Έλληνες έχουν νοσήσει μέχρι σήμερα από το σύνδρομο της επίκτητης ανοσοανεπάρκειας, το AIDS, όπως διεθνώς είναι γνωστό. Οι μισοί έχουν ήδη αποβιώσει και δυστυχώς, αργά ή γρήγορα, θ' αποβιώσουν και οι υπόλοιποι. Το AIDS πάντοτε σκοτώνει. Αυτή όμως είναι μόνο η ορατή κορυφή του παγόβουνου. Οι πραγματικές διαστάσεις του AIDS γίνονται σαφέστερες από τον αδρό υπολογισμό των φορέων του ιού, μια και ο ακριβής αριθμός τους είναι πρακτικώς αδύνατο να διαπιστωθεί. Υπολογίζεται βασίμως ότι αυτή τη στιγμή στη χώρα μας υπάρχουν περισσότεροι από πέντε χιλιάδες φορείς. Και αν ακόμη η μόλυνση σταματούσε ως δια μαγείας σήμερα, μερικές χιλιάδες Έλληνες θα πεθάνουν από AIDS τα προσεχή λίγα χρόνια. Θα χρειαζόταν ένα σεισμός το μήνα με 40 νεκρούς κάθε φορά για τα επόμενα 10 χρόνια για να ισοφαρισθεί η εκατόμβη του AIDS. Ατυχώς όμως, είναι περισσότερο από βέβαιο ότι η διάδοση του AIDS θ' αργήσει ν' αναχαιτισθεί και ότι τελικά θα θρηνήσουμε πολύ περισσότερα θύματα. Ο πόνος, ο φόβος, η καταπίεση, ακόμη και η ντροπή του αρρώστου, τα ηθικά και δεοντολογικά προβλήματα, η κοινωνική αναστάτωση και οι οικονομικές επιπτώσεις που συνοδεύουν το AIDS αποτελούν μείζον ανθρώπινο, ιατρικό και κοινωνικό θέμα. Το πρόβλημα όπως γνωρίζετε, δεν είναι μόνο δικό μας. Είναι πρόβλημα όλης της Ευρώπης, ακόμη περισσότερο της Βόρειας και Νότιας Αμερικής, και έχει πάρει χαρακτήρα σχεδόν πανδημίας στην κεντρική και ανατολική Αφρική. Είναι πρόβλημα οικουμενικό. Υπολογίζεται ότι τα θύματα του AIDS σ' όλο τον κόσμο το 1991 θα έχουν φτάσει το ένα εκατομμύριο

Με βεβαιότητα που προσεγγίζει τα 100%, ο ιός μεταδίδεται μόνο με το σπέρμα, το αίμα και ίσως με τα κολπικά υγρά.

Δεν μεταδίδεται με κανένα άλλο υγρό στο οποίο έχει διαπιστωθεί η παρουσία του.

Οι λόγοι που δεν μεταδίδεται είναι πολλοί και επιστημονικώς απολύτως τεκμηριωμένοι. Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι παρακολούθηθηκαν πολλές εκατοντάδες μέλη οικογενειών αρρώστων που έπασχαν από AIDS. Υπολογίσθηκε ότι όταν έγινε η διάγνωση του AIDS, οι ασθενείς ήσαν προηγουμένως

από την Αιτή και την Αφρική δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία ότι το AIDS μεταδίδεται και μεταξύ ετεροφύλων. Στις περιοχές αυτές η αναλογία μεταξύ ανδρών και γυναικών που πάσχουν από AIDS είναι 1:1, ενώ στις ΗΠΑ η αναλογία είναι 13 άνδρες προς 1 γυναίκα. Η συχνότητα της νόσου είναι σχεδόν 15 φορές μεγαλύτερη στις μαύρες και τις ισπανόφωνες γυναίκες που ζουν στις ΗΠΑ από ό,τι στις λευκές. Και το γεγονός αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη για την ετεροφυλική μετάδοση.

Το 1985 στις ΗΠΑ μόνο το 1,7% των πασχόντων είχαν μολυνθεί από ετεροφυλοφιλική σχέση. Η πρόβλεψη είναι ότι το 1991 το ποσοστό της ετεροφυλοφιλικής μόλυνσης θα έχει σαφώς υπερβεί το 5%. Στη Νορβηγία σήμερα το 25% των νέων φορέων του ιού είναι γυναίκες. Σε ποσοστιαία αναλογία η ετεροσεξουαλική μετάδοση σήμερα αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό από οποιοδήποτε άλλο τρόπο μετάδοσης της νόσου. Δύο είναι οι κύριες πηγές της ετεροφυλοφιλικής μόλυνσης: οι τοξικομανείς πόρνες και οι αμφιφυλόφιλοι άνδρες. Αντίθετα, η μετάδοση της νόσου μεταξύ ομοφυλοφίλων στις ΗΠΑ αλλά και σ' άλλες περιοχές του κόσμου εμφανίζει τους τελευταίους μήνες σαφή υποχώρηση.

Το ρεκόρ σε πάσχοντες στο δυτικό κόσμο το έχουν οι ΗΠΑ με είκοσι περιπτώσεις AIDS σε κάθε 100.000 κατοίκους. Στην Ευρώπη προηγούνται η Ελβετία και η Γαλλία με πέντε και η Δανία με τέσσερις περιπτώσεις σε 100.000. **Εμείς, όπως ανέφερα στην αρχή της ομιλίας μου, έχουμε 1 περίπτωση σε 100.000 κατοίκους.** Στα νησιά της Καραϊβικής τα πράγματα

αγριεύουν. Οι Μπαχάμες έχουν σαράντα και οι Βερμούδες εκατό περιπτώσεις AIDS σε 100.000 κατοίκους.

Η τραγωδία στην κορύφωση της διαδραματίζεται όμως στην Κεντρική και Ανατολική Αφρική. Στις περιοχές αυτές ο σεξουαλικά ενεργός αστικός πληθυσμός έχει μολυνθεί σε ποσοστό μέχρι και περίπου 20%. Η αναλογία των φορέων μεταξύ ανδρών-γυναικών είναι ίδια. Πέντε στα εκατό νεογνά γεννιούνται με AIDS. Τα τρία απ' αυτά δεν θα προλάβουν ούτε τα πρώτα τους γενέθλια.

Στην Αφρική οι θάνατοι από AIDS, σε αντίθεση με όλες τις άλλες αρρώστιες που σκοτώνουν κυρίως παιδιά και γέροντες, θα επισυμβούν στο μέγιστο ποσοστό σε άτομα ηλικίας 20-40 ετών. Δηλαδή θα χαθούν αυτοί που στηρίζουν με τη δουλειά τους τα παιδιά και τους γέροντες. Κάθε εργαζόμενος θα έχει να θρέψει πολύ περισσότερα άτομα από ό,τι σήμερα. Η Αφρική θα γίνει ακόμη φτωχότερη. Η πείνα που σήμερα σκοτώνει πολλούς, θα σκοτώνει περισσότερους αύριο. Σε μια περιοχή της Κεντρικής Αφρικής το 68% των εργατών ενός μεγάλου ορυχείου βρέθηκαν φορείς της νόσου. Οι περισσότεροι ζουν μακριά από τις οικογένειές τους. Επισκέπτονται κατά καιρούς τότε τους τοπικούς οίκους ανοχής και τότε τις οικογένειές τους. Η επιδημία εξαπλώνεται. Κανένας δεν μπορεί να προβλέψει αν η εκμετάλλευση των ορυχείων της Κεντρικής και Ανατολικής Αφρικής θα είναι δυνατή στο μέλλον. Στην πόλη της Λουζάκα το 6% των μαθητών του λυκείου και το 10% των φοιτητών βρέθηκαν φορείς. Ίσως το μεγαλύτερο τίμημα

της Αφρικής στο AIDS είναι ότι θα χαθεί μεγάλο ποσοστό του λιγοστού μορφωμένου δυναμικού της. Η πολιτική κατάσταση, η βιομηχανία, ο τουρισμός, η γεωργία, το ισοζύγιο πληρωμών, η δημόσια διοίκηση, η παιδεία, η υγεία, όλα θα επηρεασθούν αρνητικά.

Η αρχή έγινε στην Κεντρική Αφρική

Επειδή πολλά έχουν γραφεί για την προέλευσή του ιού του AIDS αξίζει τον κόπο να σας αναφέρω ότι υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι ο ιός πρωτομόλυσε τον άνθρωπο στην Κεντρική Αφρική πριν πολλές δεκάδες χρόνια. Το παλιότερο δείγμα ανθρώπινου αίματος που ήταν φυλαγμένο σε ψυγείο για άλλους λόγους και στο οποίο αποδείχθηκε η παρουσία αντισωμάτων κατά του ιού του AIDS, χρονολογείται από το 1959. Πριν σχεδόν 30 χρόνια. Και οι γηγενείς γέροντες δεν ξενίζονται με τα συμπτώματα του AIDS. Γιατί θυμούνται από τα παιδικά τους χρόνια αρρώστους με παρόμοια συμπτώματα που οδηγούσαν σε μεγάλη απίσχναση και τελικά στο θάνατο.

Ο ιός του AIDS πέρασε στον άνθρωπο από τον πράσινο πιθήκο της Αφρικής, για τον οποίο ο ιός αυτός δεν είναι παθογόνος.

Ο Anicet Kashamura γεννήθηκε και μεγάλωσε στην περιοχή Κήνυ που βρίσκεται στις μεγάλες λίμνες της Κεντρικής Αφρικής στα σύνορα της Rwanda με το Zaire. Στη συνέχεια σπούδασε στη Γαλλία ανθρωπολόγος και ξαναγύρισε στην πατρίδα του. Μελέτησε για αρκετά χρόνια τα ήθη των συμπατριωτών του, ιδιαίτερα τα σεξουαλικά, και το 1973 δημοσίευσε στο Παρίσι ένα βιβλίο με γενικό τίτλο «Famille, sexualité et culture» και υπότιτλο: δοκίμιο για τα σεξουαλικά ήθη των λαών των μεγάλων λιμνών της Αφρικής. Στη σελίδα 137 περιγράφει ότι οι άντρες και οι γυναίκες της φυλής των Idjwi που ζουν σ' ένα νησί της λίμνης Κήνυ, για να διεγερθούν και ν' αυξήσουν τη σεξουαλική τους ενεργητικότητα, εμβολιάζουν αίμα πράσινου πιθήκου στους μηρούς, την ηβική χώρα και τη ράχη τους. Οι άνδρες χρησιμοποιούν αίμα αρσενικού πιθήκου και οι γυναίκες θηλυκού. Το βιβλίο του Kashamura ανακάλυψε ο Γάλλος ερευνητής κ. Noireau που εργάζεται στη Brazaville της Δημοκρατίας του Κονγκό, και η σχετική δημοσίευση έγινε στο ιατρικό περιοδικό Lancet τον Ιούνιο του 1987.

Αιματογενής συνεπώς ήταν η μόλυνση του ανθρώπου. Μολύνθηκε μόνος του, με τα ίδια του τα χέρια.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο κίνδυνος του AIDS από τις σεξουαλικές σχέσεις μεταξύ ετεροφύλων στη χώρα μας είναι ακόμη πολύ μικρός. Ελάχιστος αλλά υπαρκτός. Όπως αποδείχθηκε - η πείρα είναι διεθνής - χρειάστηκαν λίγα μόνο χρόνια για να γίνει ο μικρός κίνδυνος μεγάλος. Εμείς **έχουμε το προνόμιο να βρισκόμαστε επιδημιολογικά εκεί που βρίσκονταν οι ΗΠΑ πριν έξι-επτά χρόνια, ή εκεί που βρίσκονταν οι βορειοευρωπαϊκές χώρες αλλά και οι μεγάλες μεσογειακές χώρες πριν τρία-τέσσερα χρόνια, ενώ έχουμε για άμυνά μας τις γνώσεις και την πείρα για το AIDS του σήμερα, του 1988.** Θα ήταν λάθος αν δεν επωφελούμαστε, αν δεν αξιοποιούσαμε το μεγάλο αυτό προνόμιο. Έχω την ισχυρή εντύπωση ότι δεν αξιοποιούμε το προνόμιο αυτό ή, το κυριότερο, δεν το αξιοποιούμε επαρκώς.

Οι επιπτώσεις του AIDS καλύπτουν όλο σχεδόν το φάσμα της σύγχρονης ζωής. Για την αντιμετώπισή του χρειάζεται η ενεργός συμμετοχή εκπροσώπων όσων γίνεται περισσότερων τομέων του κοινωνικού βίου. Πέρα από την ιατρική και την παιδεία πρέπει να εκπροσωπηθούν η πολιτική, η κοινωνιολογία, το δίκαιο, τα μέσα ενημέρωσης, οι ασφαλιστικοί οργανισμοί, η εργοδοσία, οι εργαζόμενοι, ο λόγος, οι τέχνες και όποιος άλλος κριθεί ότι μπορεί να βοηθήσει. Η επιτροπή αυτή πέρα από τη στενή συνεργασία της με το Υπουργείο Υγείας, πρέπει να είναι και ο σύμβουλος της υπεύθυνης πολιτικής ηγεσίας του τόπου. Αυτά συνιστούν ο Jonathan Mann υπεύθυνος της

Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας για το AIDS, και η Karin Edstrom, υπεύθυνος της UNICEF και ισχύουν φυσικά για όλες τις χώρες του κόσμου. Υποθέτω και για τη δική μας.

Η ενημέρωση είναι προϋπόθεση για την πρόληψη.

Η σωστή ενημέρωση είναι το μοναδικό όπλο για την αναστολή της εξαπλώσεως του AIDS μια και δεν υπάρχει ούτε προβλέπεται για το εγγύς μέλλον αποτελεσματική θεραπεία ή πρόληψη με εμβόλιο.

Ο άνθρωπος γενικά τείνει να υποτιμά τους γνωστούς, τους οικείους κινδύνους. Αντίθετα μεγεθύνει και υπερτιμά τους άγνωστους, τους αόρατους, αυτούς που μπορεί να αποβούν καταστροφικοί. Ο κίνδυνος του AIDS και άγνωστος είναι και αόρατος και καταστροφικός. Δεν είναι λοιπόν ανεξήγητο γιατί υπερτιμάται. Η υποκειμενική αίσθηση του κινδύνου ενσωματώνεται συχνά στο σύστημα πεποιθήσεων, αξιών, προτύπων που συναποτελούν μέρος της κουλτούρας μας.

Ειδικότερα η εκτίμηση του κινδύνου του AIDS επηρεάζεται σημαντικά από την υποκειμενική αντίληψη της έννοιας του ηθικού και του νόμιμου.

Παράδειγμα ανεπιτυχούς πολιτικής στην αντιμετώπιση του AIDS σε εθνικό επίπεδο είναι οι ΗΠΑ. Αγνόησαν σε μεγάλο βαθμό τις σωστές υποδείξεις του δικού τους γενικού διευθυντού των υπηρεσιών δημόσιας υγείας Everett Coor και όλων των επιστημονικών σωμάτων. Προτίμησαν την ηθικολογική οδό. Υιοθέτησαν την προβολή της πιστής μονογαμικής σχέσεως - και με γνώμονα τη δημόσια υγεία έκαναν πολύ καλά - αλλά αγνόησαν τελείως την έννοια του ασφαλούς σεξ, τη χρήση του προφυλακτικού, αγνόησαν και τους τοξικομανείς σαν να μη υπήρχαν.

Οι New York Times πριν λίγους μήνες χαρακτήρισαν την πολιτική του προέδρου Reagan στο θέμα AIDS «*ακατανόητη και ασυγχώρητη*». (beyond comprehension or excuse). Πρέπει να σημειωθεί ότι όχι μόνο οι ΗΠΑ αλλά και η Σοβιετική Ένωση και η Κίνα διακατέχονται από αναχρονιστικό, καταπιεστικό και επιδημιολογικό επικίνδυνο πνεύμα. Η τακτική αυτή άρχισε δυστυχώς ν' αποδίδει τους πικρούς καρπούς της.

Το AIDS και η πρωκτική γονόρροια εμφανίζουν σημαντική ελάττωση στους ομοφυλόφιλους στις ΗΠΑ. Είναι σαφές και παρήγορο ότι η ομάδα των ανθρώπων με την πιο επικίνδυνη ερωτική συμπεριφορά, που πλήρωσε βαρύτατο τίμημα στο AIDS πήρε το μήνυμά της. Με ενημερωτική προσπάθεια εξαιρετικού επιπέδου, που ήταν πρωτοβουλία και ευθύνη σε μέγιστο βαθμό της δικής τους κοινότητας, οι ομοφυλόφιλοι άλλαξαν ερωτική συμπεριφορά. Χρησιμοποιούν σε μεγάλο ποσοστό προφυλακτικό και περιόρισαν δραστικά τον αριθμό των ερωτικών τους συντρόφων. Αντίθετα, οι τοξικομανείς, οι πόρνες και οι ετεροφυλόφιλοι εμφανίζουν προοδευτική αύξηση της μόλυνσής τους με τον ιό του AIDS. Η σημαντική αύξηση της σύφιλης στις ΗΠΑ που ανακοινώθηκε μόλις πριν δύο βδομάδες από το κέντρο ελέγχου επιδημικών νόσων, έρχεται και αυτή με τη σειρά της να επιβεβαιώσει ότι η σύνδεση του AIDS σχεδόν αποκλειστικά με τους ομοφυλόφιλους είναι μεγάλο λάθος. Η αύξηση της σύφιλης, της κλασικής σεξουαλικά μεταδιδόμενης νόσου μεταξύ ετεροφυλόφιλων, προδικάζει παράλληλα αύξηση της μόλυνσεως και με τον ιό του AIDS.

Είναι προφανές ότι στις ΗΠΑ τουλάχιστον η διαφώτιση του γενικού πληθυσμού για το AIDS δεν κατόρθωσε μέχρι τώρα να πετύχει την επιθυμητή μεταβολή της ερωτικής συμπεριφοράς με εξαίρεση τους ομοφυλόφιλους. Θα ήταν όμως τραγικό να πληρώσει ο ετεροφυλοφιλικός, ο γενικός πληθυσμός το τίμημα που πλήρωσαν οι ομοφυλόφιλοι στο AIDS, για να πεισθεί ν' αποκτήσει ασφαλή για την υγεία του ερωτική συμπεριφορά.

Το δίλημμα αν προέχει η προστασία αυτών που πάσχουν ή της υπόλοιπης κοινωνίας, είναι ιατρικώς ανυπόσταστο. Τα συμφέροντα των λίγων, των άρρωστων, συμ-

πίπτουν απολύτως με τα συμφέροντα των πολλών, των υγιών. Η στρατηγική για την προστασία και των δύο είναι ενιαία. Σε στιγμές που οι κοινωνίες δείχνουν το άσχημο πρόσωπό τους, που ατυχώς δεν είναι σπάνιες, ένα νέο παληκάρι οδηγημένο από την απελπισία λέει στη μάνα του. «Μάνα, έχω νέα και καλά και κακά Τα κακά νέα είναι ότι είμαι ομοφυλόφιλος. Τα καλά νέα είναι ότι θα πεθάνω σύντομα»

Η Πολιτεία, η κοινωνία, η ιατρική και οι κοινωνικές επιστήμες στη μάχη τους κατά του AIDS πρέπει να προσανατολισθούν αποφασιστικά προς την κατεύθυνση ότι μηδενικός κίνδυνος είναι ουτοπική προσδοκία και ότι ο ρεαλισμός επιβάλλει την ιεράρχηση των κινδύνων, άρα και την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων, που επιβάλλουν την εξάλειψη πρώτα των μεγάλων κινδύνων και στη συνέχεια των μικρότερων.

Πότε θα κάνουμε εξέταση για AIDS;

Δεν υπάρχει κανένας ιατρικός λόγος που να επιβάλλει την εξέταση αυτή για την πρώιμη διάγνωση μιας νόσου που δεν θεραπεύεται. Ακόμη περισσότερο όταν δεν είναι γνωστό πότε θα νοσήσει ο φορέας. Δύο εξαιρέσεις μπορούν να δικαιολογηθούν: 1) Για να κατασταλεί η νοσοφοβία και το άγχος που κάνουν τη ζωή αφόρητη σε ορισμένα άτομα. 2) Η συναινετική εξέταση των μελλονύμφων αν ο ένας ή και οι δύο είχαν προηγουμένως επικίνδυνη ερωτική συμπεριφορά. Η μαζική εξέταση για μια αρρώστια που δεν θεραπεύεται και που στο γενικό πληθυσμό είναι τόσο σπάνια, έρχεται σε αντίθεση με βασικές αρχές της επιδημιολογίας, της δεοντολογίας και την ιατρική πρακτική.

Η πληροφόρηση του ανύποπτου ατόμου ότι είναι φορέας του ιού του AIDS, προκαλεί στις μισές τουλάχιστον περιπτώσεις, σοβαρές ψυχικές διαταραχές που μπορούν να φθάσουν στην ψύχωση ή και την αυτοκτονία. Και μόνο οι ψυχικές αυτές επιπτώσεις κάνουν απαγορευτική τη μαζική χρησιμοποίηση της δοκιμασίας για τη διάγνωση των φορέων του ιού μιας νόσου που ισοδυναμεί με θανατική καταδίκη σε άγνωστο χρόνο.

Ανακοινώθηκε πριν τρεις μόνο μήνες ότι σχεδόν οι μισοί ασυμπτωματικοί φορείς του AIDS εμφανίζουν ικανή έκπτωση των ψυχοπνευματικών ικανοτήτων τους. Φαίνεται ότι ο ιός προσβάλλει πρωιμότερα από ό,τι ενομιζετο τα κύτταρα του ΚΝΣ. Και αυθορμήτως αναδύθηκε το ερώτημα. Μήπως θα έπρεπε όσοι υπηρετούν σε θέσεις κρίσιμης σημασίας, π.χ. πιλότοι αεροπλάνων, υπεύθυνοι κρατικών υποθέσεων, που απαιτούν άμεσες και απολύτως υπεύθυνες αντιδράσεις, να υποβάλλονται κάθε 6 μήνες στη διαγνωστική δοκιμασία; Η ορθή απάντηση είναι ότι σωστό θα ήταν να ελέγχονται συχνά οι

και ικανότητες αυτών που υπηρετούν σε κρίσιμες θέσεις, η ικανότητα τους ενδιαφέρει και όχι η αιτία της έκπτωσής της. Ο σακχαρώδης διαβήτης προκαλούν ψυχοπνευματική έκπτωση 1000 φορές συχνότερα από το AIDS.

στην ενημέρωση

Η ενημέρωση για τη σωστή ενημέρωση στηρίζεται σε δύο

είδη: η ομαδική πληροφόρηση με κάθε μέσον: από τη ραδιοφωνία και τον τύπο κάθε μορφής, από εφημερίδες μέχρι τα ενημερωτικά φυλλάδια και τις αφίσες.

Όσο πιο σημαντικό είναι η διαφύση σε επίπεδο, που στην καλύτερη περίπτωση αφορά ένα άτομο, τόσο πιο πρακτική μια ομάδα, με την απαραίτητη βοήθεια, μπορεί να γίνει διάλογος. Παράδειγμα οι μαθητές του λυκείου, το σύνολο ή μέρος του προσωπικού μιας επιχείρησης, το πλήρωμα ενός πλοίου.

Η ομαδική ενημέρωση περιορίζει την παραπληροφόρηση καθώς και τις προκαταλήψεις και τους φόβους που την συνοδεύουν αλλά δεν τους εξαλείφει. Το κυριότερο είναι ότι προετοιμάζει τον δέκτη του μηνύματος υγείας για διάλογο. Χωρίς διάλογο, όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη, δεν επιτυγχάνεται η πλήρης αφομοίωση και αποδοχή της επιζητούμενης γνώσεως, που αποτελεί προϋπόθεση για τη μεταβολή της συμπεριφοράς.

Η σωστή ομαδική πληροφόρηση, χωρίς να είναι εύκολη δεν είναι και δύσκολη. Προϋποθέτει την αρμονική συνεργασία πολλών ειδικών που να προέρχονται από τις επιστήμες υγείας, κοινωνιολογίας, ψυχολογίας και επικοινωνίας. Η ενημέρωση σε προσωπικό επίπεδο και ο διάλογος είναι έργο τεράστιο. Και στο σημείο αυτό υστερούμε επίμεμπτα. **Ο μόνος τρόπος για να επιτευχθεί είναι ο πολλαπλασιασμός, η μεγάλη αύξηση του αριθμού των ατόμων που μπορούν να δώσουν σωστές και υπεύθυνες πληροφορίες, να λύσουν απορίες, να απαντήσουν σε ερωτήματα. Τώρα πια το μήνυμα υγείας δεν είναι γενικό και αόριστο. Είναι συγκεκριμένο και επώνυμο.**

Η στρατηγική για την καταπολέμηση του AIDS προϋποθέτει στο αμέριστο ατομική ευθύνη. Το κράτος, η κοινωνία δεν έχει το δικαίωμα να αφαιρέσει από τον πολίτη, το άτομο, την εντελώς προσωπική υπευθυνότητα για τη σεξουαλική του συμπεριφορά. Εξίσου δεν έχει και τη δυνατότητα να το προστατεύσει στο πεδίο αυτό. Δικαίως, λοιπόν, επικαλείται την αναγκαιότητα της ατομικής ευθύνης. Και η έννοια της ατομικής ευθύνης δεν περιορίζεται στην προστασία του ατόμου αλλά μέσα και πέρα απ' αυτή επεκτείνεται στην προστασία του κοινωνικού συνόλου. Γι' αυτό και η προσπάθεια για την ενδυνάμωση της ατομικής ευθύνης είναι συλλογικό έργο. Η αύξηση των εκπαιδευτών υγείας επιβάλλει τη χρησιμοποίηση πολλών μέσων. Οι 30.000 γιατροί της χώρας μας - χρειάζεται, πολλή δουλειά για να προετοιμασθούν σωστά - πρέπει να αποτελέσουν τον πρώτο πυρήνα, τη μαγιά του εγχειρήματος. Μαζί τους και όλο το νοσηλευτικό και παραιατρικό προσωπικό. Οι δάσκαλοι, και οι καθηγητές των σχολείων μας, όχι μόνο οι βιολόγοι εξίσου και οι θεολόγοι και όλοι οι άλλοι είναι ένα λογικό δεύτερο βήμα. Οι βαθμοφόροι των ενόπλων δυνάμεων και του εμπορικού ναυτικού (δεν έχω το χρόνο να αναπτύξω τη μεγάλη σημασία της προσωπικής ενημέρωσης των 100.000 ανδρών του εμπορικού ναυτικού μας), οι γραμματείς των κοινοτήτων όλης της χώρας και η τοπική αυτοδιοίκηση γενικότερα - ασφαλώς χρειάζεται να συσταθούν εθνικές επιτροπές AIDS σε νομαρχιακό επίπεδο - οι επιστημονικοί, πολιτιστικοί και μορφωτικοί σύλλογοι, οι σύλλογοι γυναικών, οι επαγγελματικές και κοινωνικές οργανώσεις, η γενική πρέπει

να ενεργοποιηθούν. Οι χώροι δουλειάς, τα γήπεδα, οι κινηματογράφοι, οι χώροι που συχνάζουν τα νιάτα προσφέρονται ως χώροι επικοινωνίας.

...

Στα χρόνια που έρχονται το πολιτιστικό επίπεδο μιας χώρας θα κριστεί από τον τρόπο που αντιμετωπίζει το AIDS.

Το AIDS μπορεί να αποτελέσει ερέθισμα και αφετηρία για την ανάπτυξη της ατομικής ευθύνης για την υγεία, για υπεύθυνη συμπεριφορά, για ανεκτικότητα προς τα ανθρώπινα πάθη, για ενισχυμένη κοινωνική αλληλεγγύη. Από ισχυρή ατομική πρόκληση μπορεί να μεταστοιχειωθεί σε παγκόσμια κοινωνική συνείδηση.

Όπως όμως μπορεί να ενισχύσει τους πανανθρώπινους δεσμούς, έτσι και μπορεί να τους αποσθλώσει. Στη μακροχρόνια αυτή διαδικασία για να νιώσει το ανθρώπινο γένος πιο υπερήφανο, δεν μπορώ να δω τίποτα καλύτερο από την αναζήτηση και τη διάδοση της γνώσεως, την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και την υπεύθυνη συμπεριφορά.

ψυχοπνευματικές θέσεις, που προκαλούν την και η υπεύθυνη τουλάχιστον

Το δικαίωμα

Η στρατηγική σκέψη.

Πρώτο είναι την τηλεόραση τις ημερήσιες τις διαφημιστικές

Δεύτερο είναι προσωπικό επίπεδο και στην προϋπόθεση μαθητές μάθητες προσωπικού

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Βιβλιοθήκες: ο δημοκρατικότερος θεσμός της Εκπαίδευσης.

Της Ν. Σκανδάλη *

Το σημαντικό ρόλο της βιβλιοθήκης, τόσο στον τομέα της Παιδείας, όσο και γενικότερα στη ζωή της κοινωνίας, σήμερα δεν τον αμφισβητεί κανείς. Όμως στην πράξη μοιάζει όλοι να την αγνοούν.

Τι είναι βιβλιοθήκη; Είναι μια οργανωμένη συλλογή βιβλίων και άλλου έντυπου και μη έντυπου (οπτικοακουστικού) υλικού. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Είναι κάτι παραπάνω. Είναι πολύ παραπάνω. Είναι ένας ευχάριστος και πολιτισμένος χώρος, όπου συγκεντρώνονται και συνδυάζονται διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Ένας οργανισμός, που καλύπτει τις πληροφοριακές ανάγκες των χρηστών, αλλά παράλληλα καλλιεργεί τα πνευματικά και καλλιτεχνικά τους ενδιαφέροντα, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ολοκληρωμένης προσωπικότητας του κάθε πολίτη.

Η βιβλιοθήκη στο σχολείο

Η βιβλιοθήκη στο σχολείο δίνει το κέντρισμα για παραπέρα γνώση. Καλλιεργεί την περιέργεια και ικανοποιεί τη δίψα για μάθηση. Εξοικειώνει το παιδί με την ατομική ή συλλογική εργασία και την έρευνα, δίνοντας άλλη διάσταση στο σύστημα εκπαίδευσης.

Η βιβλιοθήκη αποτελεί το δημοκρατικότερο θεσμό στη διαδικασία της Εκπαίδευσης.

Το σχολείο δε βοηθά πάντα να εξαφανισθούν οι κοινωνικές ανισότητες. Σ' ένα βαθμό τις αναπαράγει. Παιδιά που προέρχονται από οικογένειες λιγότερο ευνοημένες κοινωνικά και οικονομικά, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση απέναντι σ' άλλα, που μεγαλώνουν σε περιβάλλον, όπου το βιβλίο κατέχει μια σημαντική θέση. Σε οικογένειες δηλαδή με πολιτισμικές καταβολές υπάρχουν οι προϋποθέσεις για γρηγορότερη και ευρύτερη πνευματική ανάπτυξη του παιδιού. Εδώ το σχολείο δεν είναι η μόνη πηγή που του προσφέρει πνευματική τροφή. Η οικογένεια το ενισχύει. Έτσι το παιδί αυτό ευκολότερα εξελίσσεται, πετυχαίνει και διακρίνεται. Αντίθετα, για το παιδί που ζει σε οικογένεια με χαμηλότερο πνευματικό επίπεδο, το σχολείο είναι ο μόνος τόπος που το φέρνει σ' επαφή με τα πνευματικά αγαθά, η μοναδική πηγή, που του γεν-

νά πολιτιστικά και κοινωνικά ενδιαφέροντα. Η θέση του παιδιού αυτού είναι μειονεκτική. Είναι πιο εύκολη η αποτυχία του και η περιθωριοποίηση.

Συμβαίνει το ίδιο πράγμα και στη βιβλιοθήκη; Σε κάποιο σημείο μπορεί και δω να γίνεται αυτό. Είναι φυσικό να επωφελούνται περισσότερο από τα πνευματικά και πολιτισμικά αγαθά όσοι έχουν αναπτυγμένους μηχανισμούς πρόσληψης. Όμως, η βιβλιοθήκη σα θεσμός, σκοπεύει να ξεπεράσει αυτή την ανισότητα. Εδώ όλα τα παιδιά είναι το ίδιο ευπρόσδεκτα. Και οι καλοί και οι κακοί μαθητές. Οι σχέσεις του παιδιού με το βιβλιοθηκάριο αλλά και με τα άλλα παιδιά, είναι διαφορετικές από αυτές που δημιουργούνται στο σχολείο με τους δασκάλους και τους άλλους συμμαθητές.

Η βιβλιοθήκη θέλει να προσελκύσει και αυτούς που σήμερα δε διβάζουν ή που σήμερα αναπτύσσονται με πιο αργό ρυθμό. Για το σκοπό αυτό οργανώνονται μια σειρά δραστηριότητες:

- Ώρες του παραμυθιού και της διήγησης

- Εκδηλώσεις πρακτικής φύσης, όπως διακοσμητική, τυπογραφείο κλπ.

- Δραστηριότητες καλλιτεχνικής έκφρασης, όπως ζωγραφική, μουσική, ποίηση, μαριονέτες, θέατρο κλπ.

- Οργανώνονται εκθέσεις πάνω σε θέματα επικαιρότητας ή άλλα που ενδιαφέρουν τα παιδιά για κάποιο λόγο.

- Οργανώνονται συζητήσεις πάνω σε βιβλία, σε θεάματα, σε εκπομπές τηλεόρασης.

Όλα αυτά βοηθούν την ανάπτυξη της έκφρασης και της κρίσης του παιδιού. Έτσι η βιβλιοθήκη γίνεται ένας ζωντανός πνευματικός χώρος, που αναπληρώνει το περιορισμένο οικογενειακό περιβάλλον των λιγότερο αναπτυγμένων παιδιών. Η εικόνα των άλλων παιδιών που διαβάζουν και τα γεμάτα από βιβλία ράφια εξοικειώνουν το παιδί με το βιβλίο και το σπρώχνουν να διαλέξει και να βρει κάτι που θα του αρέσει. Οποσδήποτε η συνήθεια του διαβάσματος είναι γεγονός που δεν μπορεί να αφηθεί μόνο στην τύχη, ούτε αποτελεί πρόνομο των έξυπνων ανθρώπων. Είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, προσωπικών, οικονομικών, κοινωνικών κ.ά. Και είναι πολύ σημαντικό να μπει από νωρίς στη ζωή του ανθρώπου, για να ευρύνει τους ορίζοντες του έφηβου

και του νέου, να πλουτίσει το συναισθηματικό του κόσμο, να βοηθήσει στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του.

Βέβαια υπάρχουν και αρνητικές αντιδράσεις παιδιών και στις βιβλιοθήκες. Μερικές φορές μπορεί οι «μη αναγνώστες» (παιδιά ή έφηβοι) να συγκροτήσουν ομάδες, που φέρονται προκλητικά στους «αναγνώστες», γιατί αισθάνονται κατά κάποιο τρόπο αποκλεισμένοι από το βιβλίο και γενικότερα από την κοινωνία. Το βιβλίο, στην περίπτωση αυτή, είναι απλώς η κορυφή του παγόβουνου, που έχει σχηματισθεί από τη μη ένταξη των παιδιών αυτών στην κοινωνία. Αλλά και τότε οι μηχανισμοί υποδοχής της βιβλιοθήκης θα βοηθήσουν να ξεπεραστούν οι δυσκολίες με λύσεις, που θάβαι πάλι διαφορετικές από αυτές που εφαρμόζονται στο σχολείο. Εδώ δεν αποβάλλονται οι άτακτοι· πρέπει να βοηθηθούν να ενταχθούν με μια κατάλληλη οργάνωση των χώρων και των δραστηριοτήτων της βιβλιοθήκης.

Οι βιβλιοθήκες στη λαϊκή επιμόρφωση και τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση.

Ο ρόλος της βιβλιοθήκης δεν περιορίζεται στο σχολείο και τις διάφορες βαθμίδες της Εκπαίδευσης. Σ' ένα κόσμο που διαρκώς μεταβάλλεται, οι εργαζόμενοι και γενικότερα όλοι οι πολίτες έχουν ανάγκη να πλαταιίνουν συνεχώς τις γνώσεις τους. Αλλιώς κινδυνεύουν να τελεματώσουν στη ρουτίνα και να περάσουν στο περιθώριο. Οι βιβλιοθήκες εξασφαλίζουν την απαραίτητη ενημέρωση μέσα από τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και την επιμόρφωση. Αν λείπει αυτή η δυνατότητα ανανέωσης, θα φρενάρει γενικότερα η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η πρόοδος ενός έθνους εξαρτάται από την πρόοδο του λαού του. Αν μια χώρα δεν παρέχει στους πολίτες της τη δυνατότητα να αναπτύξουν τις πνευματικές τους ικανότητες και να καλλιεργούν τις ψυχικές τους δυνάμεις, η χώρα αυτή δεν μπορεί να εξελιχθεί, ούτε οικονομικά, ούτε πολιτιστικά. Θα μαραζώσει και θα χαθεί.

Οι βιβλιοθήκες στην επιστήμη και την έρευνα.

Η πρόοδος της επιστήμης δεν οφείλεται σε ανακαλύψεις που γίνονται

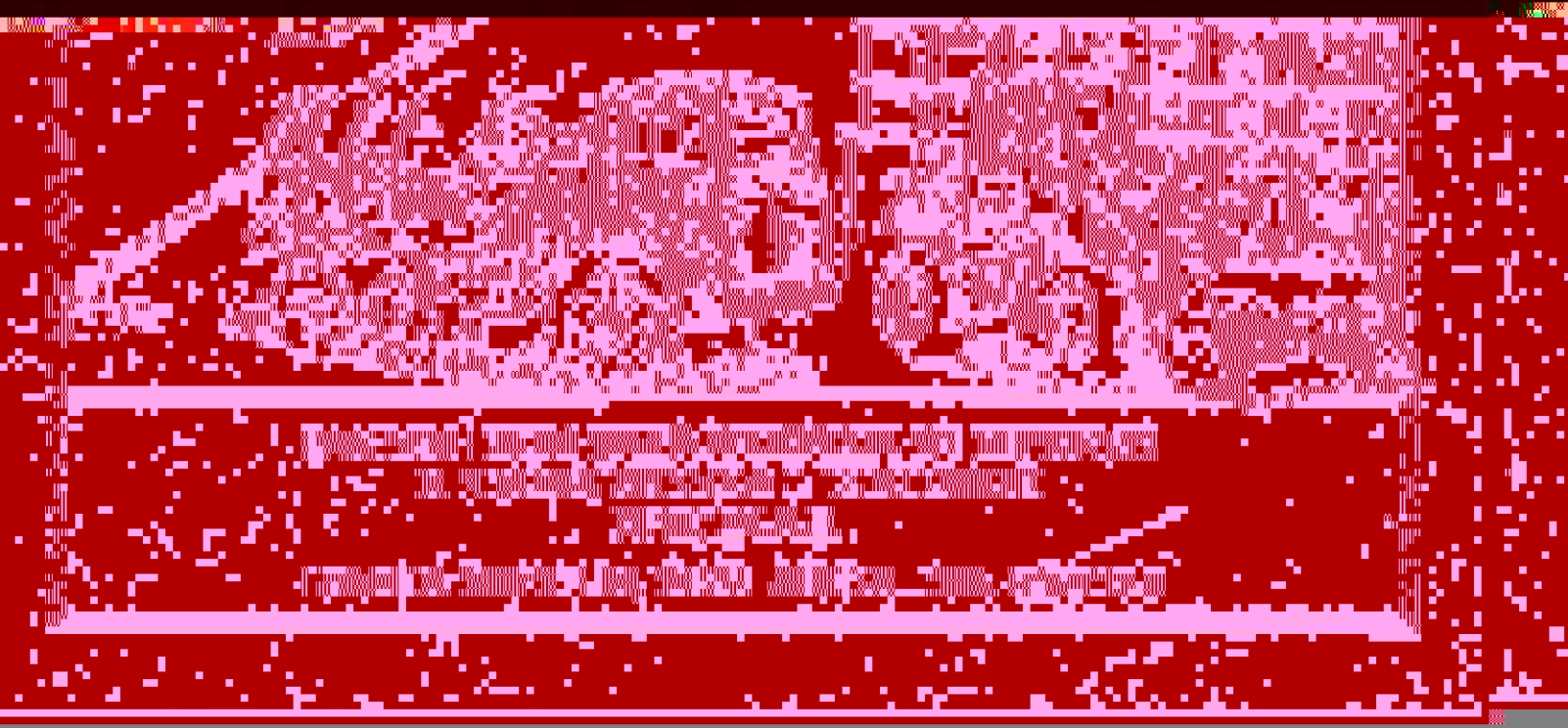
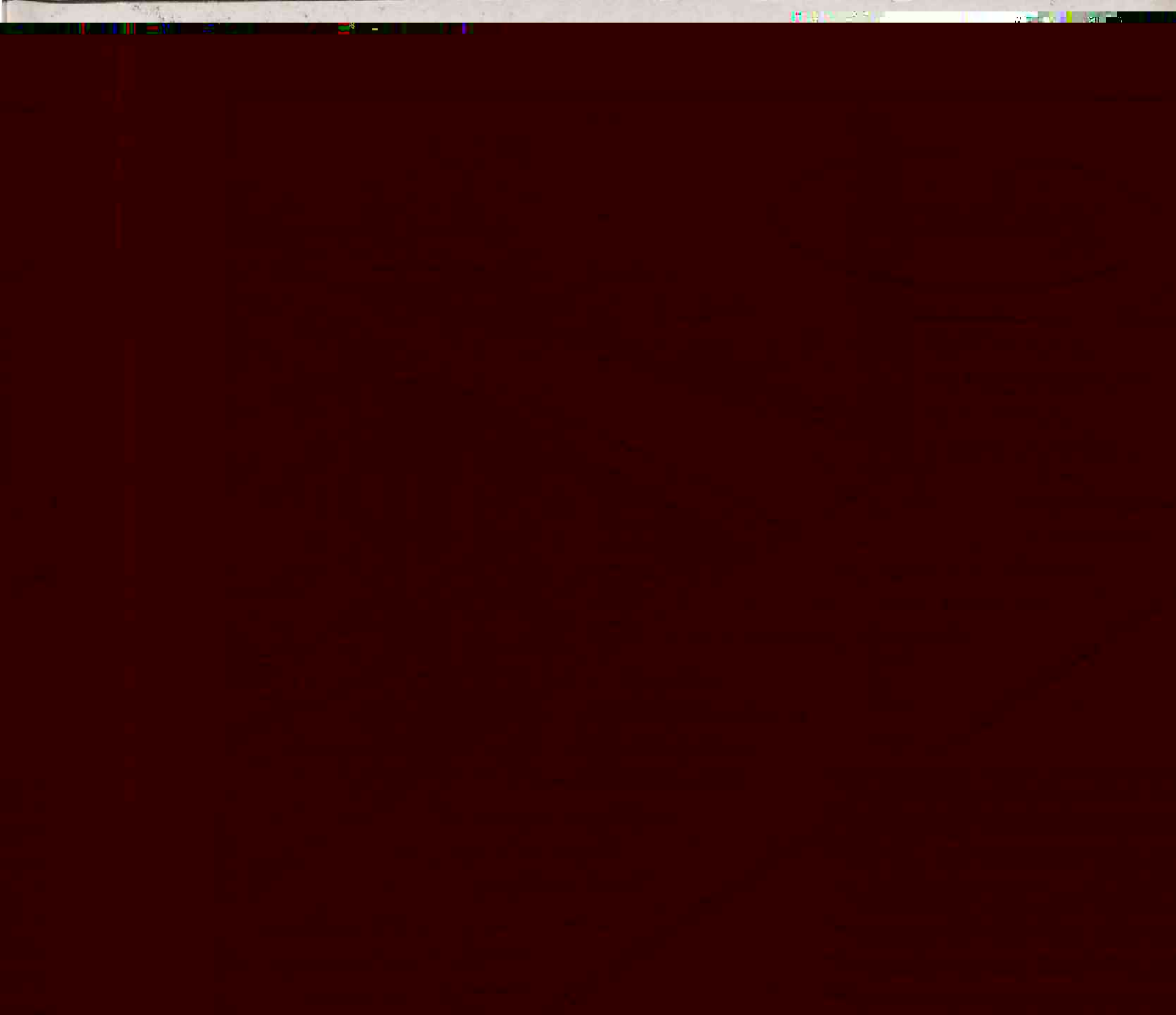

**ΔΗΜΟΣΙΑ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ Α.Ε.**

Κεντρικά Γραφεία: Λ. Μεσογείων 357 - 359, 152 31 ΧΑΛΑΝΔΡΙ
Τηλεγραφική Δ/ση: DEPATHENS
Telex: DEP 210897 - 224679
Telefax: 6501383
Τηλέφωνα: 6501340-9, 6501380-396

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ Α.Ε. ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ

- * Η ΔΕΠ Α.Ε. έχει επιφορτισθεί από την κυβέρνηση να υλοποιήσει το έργο του Φυσικού αερίου, ένα έργο που θα εκσυγχρονίσει και θα αλλάξει την ενεργειακή σκηνή της χώρας.
- * Πρόσφατα επικυρώθηκε η διακρατική συμφωνία μεταξύ Ελλάδας-ΕΣΣΔ για την προμήθεια 2,4 δισεκατομ. κυβ. μέτρων αερίου το χρόνο το 2000.
- * Η ΔΕΠ Α.Ε. προχωρεί στην ολοκλήρωση των εμπορικών συμβολαίων με τις προμηθεύτριες χώρες.
- * Η ΔΕΠ ολοκλήρωσε ήδη το εμπορικό συμβόλαιο με την εταιρία SONATRACH της Αλγερίας για την προμήθεια 600 εκατομ. κυβ. μέτρων αερίου το χρόνο σε υγροποιημένη μορφή.
- * Η ΔΕΠ Α.Ε. προχωρεί με γοργούς ρυθμούς στις απαραίτητες ενέργειες με στόχο την ταχύτατη υλοποίηση του έργου.

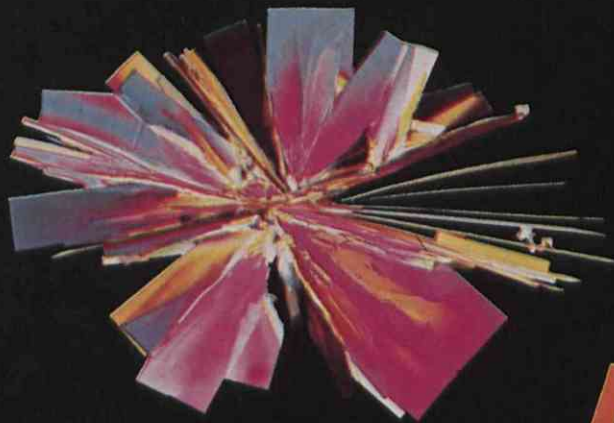
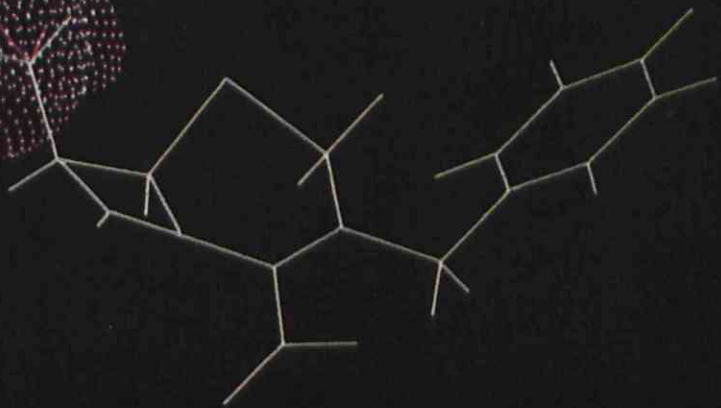
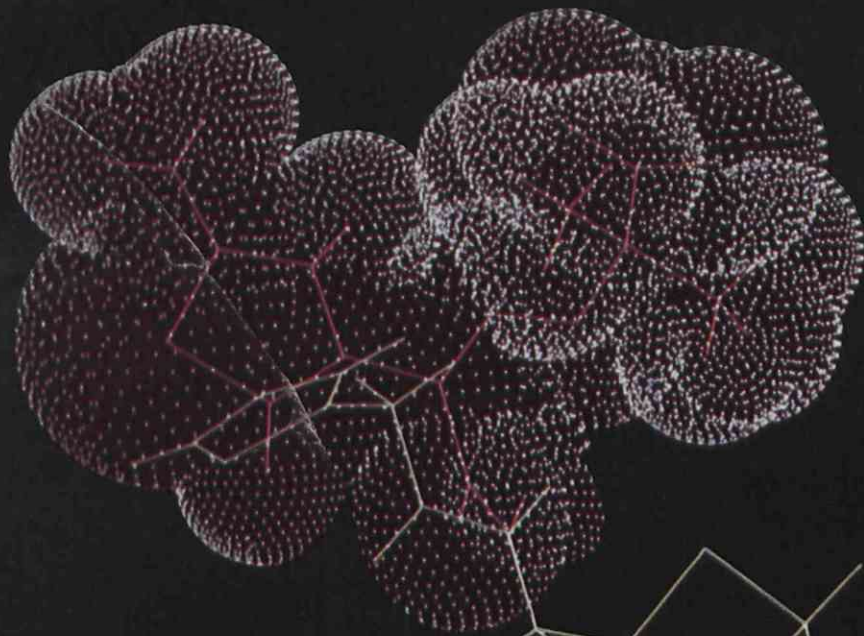

ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

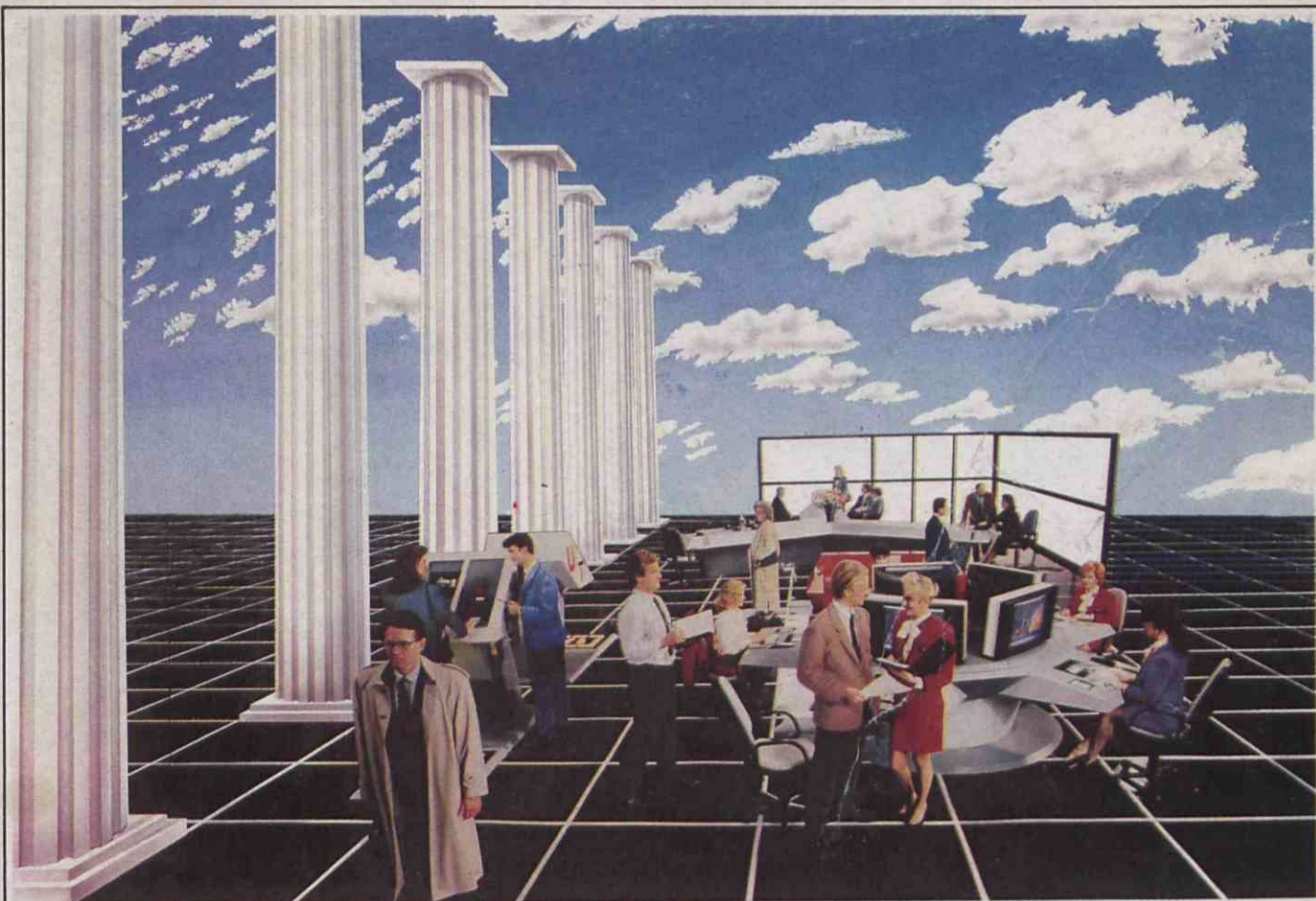
Η ορθολογική χρήση των διαγνωστικών και των θεραπευτικών μέσων βοηθά την υγεία και δεν επιβαρύνει την οικονομία.

Βουλής 4
105 62
Αθήνα

*Δυναμική έρευνα
και πρωτοποριακή
τεχνολογία
στο χώρο
της υγείας*

Glaxo

ΛΑΜΔΑ ΛΑΦΑ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ

Ελάτε στον κόσμο της μεγαλύτερης Ελληνικής Τράπεζας. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Μεγάλη και σύγχρονη. Βρίσκεται ανάμεσα στις 100 μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου. Εδώ και 147 χρόνια, πρωτοπορεί σε κάθε μορφή τραπεζικής δραστηριότητας. Δημιουργεί τον κόσμο του αύριο.

Με την κοινωνική προσφορά της στο Έθνος, το κύρος της, το ανθρώπινο δυναμικό της, τη σιγουριά που προσφέρει, την προσπάθειά της να παραμείνει ανθρώπινη παρά το μέγεθός της, κέρδισε την εμπιστοσύνη 6.000.000 Ελλήνων που συναλλάσσονται μαζί της.

Τα 500 καταστήματα στην Ελλάδα, τα 55 στο εξωτερικό και η συνεργασία με χιλιάδες ξένες τράπεζες στις 5 ηπείρους, της επιτρέπουν να καλύπτει δυναμικά τον εθνικό και διεθνή χώρο. Είναι η ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

Σήμερα, στο μεταίχμιο του 21ου αιώνα, πανέτοιμη να αξιοποιήσει κάθε εξέλιξη της σύγχρονης τεχνολογίας στις τραπεζικές εργασίες και να στηρίξει, όπως πάντα, την οικονομική ανάπτυξη του τόπου μας, η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ δεν είναι μόνο ένας ισχυρός Τραπεζικός Οργανισμός.
Είναι η ΕΘΝΙΚΗ ΟΛΩΝ ΜΑΣ.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος. Μεγάλη και σύγχρονη. Βρίσκεται ανάμεσα στις 100 μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου.